

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

Vita S. Constantini

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

AUCTORE
H. D.

le iuatur. Aliud deinde refugium prope Bolii monasterium ignea indicante columna reperit. Varia patrat miracula : aegros sanat, tempestates sedat, visionibus et mentis acie perspicit quae abscondita sunt et futura praevidet; dissidium inter Basilium imperatorem et Leonem fore ut componatur praedicit; quae in epistula Annae, Basilii filiae, scripta erant, eadem nondum aperta novit et octo ante annis suae mortis tempus praenoscit. Moritur die 26 decembris et post mortem miraculis claret.

a monacho
anonymo
suppari
conscriptae.

5. Nulla fere in Vita Constantini temporis nota est, praeter eam qua ostenditur imperante Basilio vixisse (867-886), Vitam autem conscriptam esse postquam Basilio Leo successerat (1). Anony-

mus, qui in Urbe regia scribebat (2), quondam D monachus fuisse censendus est in quodam ex vicinis Bithyniae coenobiis, cum et loca et omnia quae ad vitam monasticam pertinent ei probe nota fuisse videantur; sancto lamen socius minime adhaesit. Nihil enim testem rerum gestarum prodit aliosque qui rebus interfuerint perraro antestatur (3). Nec scripto ullo usus esse videtur. Quaecumque ergo narrat, ore tradita erant in coenobiis Bithyniae. Hanc ipsam Vitam paucis contraxit Synavarii Constantinopolitani compilator (4). E recentioribus nullus eam legisse videtur praeter illum qui ad diem 3 novembris commentarium de S. Iohannicio conscripsit (5).

(1) Vitae c. 69. — (2) Vitae c. 61. — (3) Vitae cc. 19, 64, 73. — (4) Synax. Eccl. CP., p. 345. — (5) Act. SS., Nov. t. II, pp. 324, 326, 331. Nescio quo indicio deceptus, BANDINIUS, Catalogus, t. c., p. 412 existimavit ad diem 11 martii pauca

de nostro Constantino haberi. Quae leguntur Act. SS., Mart. t. II, p. 55-56, ad solum Constantinum confessorem Carthaginensem referuntur. De Constantino quondam iudaeo ne verbum quidem.

B

E

VITA S. CONSTANTINI

E codice Florentino Mediceo-Laurentiano IX. 14 (= A). Cf. Comm. praev. num. 1.

Βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Ἰουδαίων.

Proo-
mium.

1. Ὡς ὀνήσιμόν τι χρῆμα τῷ βίῳ παρὰ τῆς θείας ἀνίδρονται χάριτος τῶν ἁγίων αἱ πολιτεῖαι, οἰονεὶ τινες πυρσοὶ πλωτήρας εἰς σωτηρίαν οὕτω τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀρετὴν ἐκκαλοῦμενοι καὶ τούτων αἱ ἱστορίαι ἀναγκαίως δεύουσιν ἀναγράφεσθαι, καθάπερ ἐπὶ στηλῶν τὰ ἐκεῖνον θριαμβεύουσαι κατορθώματα, ἐπεὶ καὶ νόμος παρ' ἐνόιοι ἀνδριάσι τοὺς ἀριστεὰς τιμᾶν, οὐχ ὅτι μόνον τὸ τῆς ἔλης διάφορον λαμπρότερον τὸ ἀρχέτυπον ἀναδείκνυσιν, ἀλλὰ καθάπερ ἀπαθανατίζεται τῇ μνήμῃ διὰ στήλης ἢ ἀρετῆ, λαμβάνουσι τὴν ἀνάσσειν, καὶ τοὺς ἐροῶντας οἷον ἐπαλείφει μετέρχεσθαι τὸ χρῆμα φιλοτιμότερον· τῶν γὰρ ὁρωμένων καλῶν ἢ σπουδαῖα φέσις φιλεῖ πως μμεῖσθαι τὰς διαθέσεις καὶ τὸν οἰκείον ἀπευθένειν βίον τοῖς προλαβοῦσιν ἀγαθοῖς παραδείγμασιν. Ἐπεὶ δὲ κανὸν τι καὶ ἡμῖν ἦκεν χρῆμα φέρων ὁ χρόνος, Κωνσταντίνον τὸν μέγαν ἄνδρα, τῶν μὲν πάλοι πον ἠριστενκότων περὶ τὴν ἀρετὴν οὐκ ἔχειν ἀμιλληθέντα τὰ δεύτερα, πάντων δ' οἶμαι τῶν καθ' ἡμᾶς τὸ κατ' αὐτὴν ἀποφερόμενον² πρωτεῖον, φέρε λοιπὸν τὸν ἐκ λόγων ἀνδριάντα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ θεάτρον τῷ ἡμετέρῳ ἀναθήσωμεν ἀριστεῖ, οὐ βαναύσῳ τέχνῃ, οὐ γεώδει τῇ ἔλῃ τὸν σωματικὸν αὐτῷ διαγλύφοντες χαρακτῆρα, ἀλλ' αὐτῷ λόγῳ τῷ πάσης μὲν ἔλης τιμιωτέρῳ πάσης δὲ τέχνης ἐμνηχανωτέρῳ τὸ τῆς ἐκεῖνου ψυχῆς διαγράφοντες κάλλος. Ἀνδριάντες μὲν γὰρ οὐδὲν πλέον ὅτι μὴδ' αὐτῆς τῆς σωματικῆς τὸ πᾶν ἀποσφύζουσι διαπλάσεως, λόγος δὲ οὐ μόνον ἅπαντα τὰ τῆς ψυχῆς διαδείκνυσιν κάλλη τοῖς δηγήμασιν, ἀλλὰ καὶ γένος καὶ ἥθος καὶ

ἀγωγὴν καὶ εἴ τι τῶν ἀρίστων ἐπιτηδευμάτων ὅσπερ ἐπ' ὄνῃ ἀναζωγραφεῖ τοῖς προσέχουσιν. Ἀρξομαι δὲ τοῦ λόγου, ἀφ' οὗ ὅπερ ἀναγκαῖον ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν, οὐ νόμοις ἡτήροον τὸν ἄνδρα σεμνύνειν ἐθέλων ἀλλ' ἀληθείᾳ μᾶλλον, δι' ἧς καὶ ἐκεῖνοι σεμνύνονται· θαναμάζειν δὲ μοι πρὸ τῆς ἐγγειοῦσεως ἔπεισον τῶν τῆς ἀμωμῆτου πίστεως ἡμῶν κατορθωμάτων τὸ μέγεθος καὶ ὅπως τοῖς ἀπτοῖς ἐπιτηδευμασιν ὁ τοῦ κόσμου σωτῆρ ἀνέκαθεν τε καὶ ἄρτι φιλανθρώπων χρώμενος τῇ ὁσπῆ τὴν ἐκάστον διαπραγματεύεται σωτηρίαν, ἐκ διωκτῶν εὐαγγελιστάς, ἀπὸ βλασφημῶν θεολόγους καὶ <ἀπ'> ἀπίστον γένους παρασκευάζων οὐ μόνον πιστοὺς ἀλλὰ καὶ ἀγγέλους ἴσα τὸν βίον στοιχειομένους καὶ τῷ θεῷ ζήλω Παύλου ἀπὸ Σαδλίου σερναῖο κλήσει γεγενημένους· ὁ γὰρ τοι προκειμένος τῷ λόγῳ θεσπέσιος ἀνὴρ κατὰ τὸν παλαιὸν καὶ φθειρόμενον τραφεὶς καὶ νόμον καὶ ἄνθρωπον, ταύτης δὲ τῆς δόξης μεταβαλλόμενος καὶ Χριστῷ πιστεύσας τῷ τοῦ νόμου τελειωτῇ, ἐπὶ τοσοῦτο παρήλασεν ἀρετῆς, ἐφ' ὅσον προφητικῷ μὲν οὐκ ἄμοιοσθαι χαρίσματος, ἀποστολικῶς δὲ τὸ εὐαγγέλιον κηρύττει τῆς χάριτος τοῖς ἐκ γένους ἀπειθοῦσι καὶ ἀντιλέγουσιν, μαρτυρικῶς δὲ διαζῆν συνειδότι οὐδ' ἄρξιος αὐτοῦ θανάτου τῆς ἀληθείας προκινδονεῖν ἀπαραινόμενον, παρὰ γε τῶν πρὸς γένους ὀνειδιζόμενον καὶ θάνατον ἀπειλούμενον, εἰ καὶ μὴ προδήλως καὶ παρηρησίᾳ ἀλλ' ὁποῖον ἢ σοφῇ πρὸς καλίαν τῆς ἀπιστίας εἰσῶθεν ἐπισκευάζειν μερῖς· ἐφ' ᾧ δὴ³ καὶ μᾶλλον τὸ λαμπρὸν ἀπηνέγκματο, τὸν ἀσκητικὸν ἄντων διάυλον, οὐδὲν Ἠλιοῦ καὶ Ἰωάννου τῶν Χριστοῦ προδόρων, τοῦ μὲν τῆς προτέρας τοῦ δὲ τῆς δευτέρας ἐμφροίτου παρουσίας ἀπολειπόμενον· ὃν καὶ εἰς τέλος διηρυκότα, τὸ βραβεῖον <ἔδει⁴> τῆς ἀνω δέξασθαι

1. — ¹ ἀλλ' ὁ Α. — ² ἀποφερομένου Α. — ³ δὲ Α. — ⁴ om. Α, suppl. vi.

κλήσεως

A κλήσεως τῶ ἁγωνοθέτῃ δεξιωθέντα Χριστῶ ὑπὸ τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ, οὐ περιτομῆ, οὐκ ἀκροβυστία, χάριτι δὲ πίστεως καὶ ἀναγεννήσει τοῦ θεῖου βαπτίσματος· δι' ἧς τὸν παλαιὸν ἐκδυόμενος ἄνθρωπον τὸν νέον ἐνδέδεται, μὴ διαφθείρας τῆς εἰκότος τὸ κάλλος ἀλλ' ὅλον διασφύζων ἀμείωτον, οὐ δὲ χάριν μᾶλλον ἐπαφείναι δεῖ τὰ ἐγκώμια. Οὕτω γοῦν τούτων προὔποτεθειμένων, τὰ μὲν κατὰ μέρος προὔον ἀναδιόδεξι ὁ λόγος, ἐγὼ δὲ μικρὸν ἀναδαράμῳ, ὅστις εἶη καὶ ὄθεν καὶ οἶος καὶ οὐ προβέβηκεν ἀρετῆς ὁ θεοπείσιος οὗτος ἄνθρωπος, καθεστῆς διηγῆσαι ταῖς ἐκεῖνον προσβείας ἐπαφείας ἰθύνεσθαι τὸν λόγον.

Sancti patri.

2. Πατρις¹ μὲν αὐτῶ Σνάδα πόλις, ἡ τῆς Φρυγίας ἀπάσης προκάθηται, οἷα μητρόπολις οὔσα, πολλοῖς μὲν καὶ ἐτέροις θαυμαζομένη ποτὲ καὶ σεμννομένη καλοῖς, νῦν δὲ τοῖς ἄλλοις ἅπασι καὶ τουτοῖ τὸν ἄνδρα συνευπορηκῆναι εἰς κλέος ἀειμνήστον, οὐ τοσοῦτον ἐξ ἑαυτῆς σεμνύουσα, ὅσον τῇ αὐτοῦ ἀρετῇ σεμννομένη καὶ τοῖς ἐν Θεῷ κατορθώμασιν· τὸ δὲ γένος εἴκεν ἐξ Ἑβραίων, οἷς ἀνέκαθεν τὸ τῆς ἀπιστίας ἀντιφάττον σκότος δέξασθαι Χριστὸν τὸν προσδοκώμενον σωτήρα οὐ συγκεχώρηκεν. Ὅθεν μοι καὶ μᾶλλον σεμνὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ τοὺς ἐπαύονος ἀξίος ἀναδέχεσθαι, ὡς ἐκ τοιοῦτων φῶς ἐνεδέχοντι κομιδῇ τῶ φρονήματι αὐτονογὸς τῆς οἰκείας γέγονε σωτηρίας, κοιτῆς τῆς ἀληθείας χρηματίας ἀδιάφρατος καὶ μηδὲν κεντημένος ἐκ γονικῆς βοήθειας τὸ πρὸς τὴν ὀρθὴν συνεπιλαμβανόμενον πίστιν· οἱ μὲν γὰρ πιστῶν προσερχόμενοι γονέων ἐκ βρέφους αὐτοῦ στοιχειωθέντες τὸν τρόπον καὶ ταῖς γονικαῖς ἔμοῃ τὸ διδασκαλαῖς καὶ διατυπώσεσιν εἰκόντες ἔχουσι πρὸς τὸ καλὸν αὐτῆν τὴν ἀγωγὴν βοηθῶν καὶ τὴν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων στοιχειώσιν· οἱ δὲ γε ξένοι πάντῃ καὶ ἄγεστοι, μᾶλλον δὲ καὶ τοῖναντιὸν ἀντιπολιτευθέντες τῇ πίστει καὶ παρ' αὐτῶν τῶν φύτων τὴν ἄλλοτριαν διδασκόμενοι δόξαν, ἐπειδὴ τῶ κριτηρίῳ τοῦ νοῦ τὸ παρὸν ταλαντεύσαντες τὸ κρεῖττον ἔλονται τῆς εὐσεβείας μέρος καὶ τούτῳ προσθεῖσι θερμῶς χαιρεῖν φράσαντες τοῖς ἐναντίοις, οὕτοι μάλιστα τὸ ἄριστόν τε καὶ εὐαπόδεκτον Θεῷ τε καὶ πάσῃ θεοφιλεῖ ψυχῇ δικαίως ἀπεπέγκοντο, τῷ ἐχέφρονι κλίσει μᾶλλον ἀλλ' οὐκ ἀδοκιμάστως ἐλέσθαι τὸ ἀγαθὸν εἰκότως θαυμαζόμενοι.

Parentum eius nomina reticentur.

Ierem. 1, 5.

3. Τοιοῦτων γοῦν ἀναφῆντι τῶν γεννητόρων, ὧν οὐ γράφειν τὰς κλήσεις ἔμοιγε σχολή, ἐπεὶ μηδὲ βίβλος αὐτῶν τῆς ζωῆς ἐδέξατο τὰ ὀνόματα, καὶ διὰ καὶ τῶν παίδων παραμείβοντι τὸν χρόνον, εἰ καὶ παίδων ἐγένετο κρεῖττον, ὁ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἁγίας Ἰερειάν ἀνάπτει τοῦ θεοῦ πνεύματος τὸν πρὸς τὸν ἐγνωσμένον καὶ πρὸ γενέσεως καὶ κατὰ μικρὸν ὁ τῆς ψυχῆς οἶκος σαρούμενός τε καὶ καθαιρούμενος τῆς Χριστοῦ πίστεως ἐδέχετο τὰς ἀγάς, εἰς ὑποδοχὴν τῆς χάριτός τε καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τὸ καθεκαστήν ἐντροπιζόμενος· τὰ μὲν γὰρ αὐτὸς προσδεῖκνυ τοῖς ἐνοραῖσι τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασι χρώμενος καὶ πρὸ τοῦ βαπτίσματος, τὰ δὲ καὶ Θεὸς ἐδήλου προ-

γνωστικῇ δυνάμει, ὁποῖος ἀναλάμποι καὶ ἐφ' ὅσον ἀρετῆς ἐπιδόσειεν· φασὶ γὰρ κατ' αὐτῆν πον τὴν τοῦ βρέφους γέννησιν τὴν οἷα εἰκότος μαινεσαμένην τὸν τόκον οὐκ ἀγεννῆς τι θεάσασθαι σημεῖον, ἄρτι προελθόντος μήτρας τοῦ παιδός· ὅπερ δὴ τὴν εἰς μεγάλα πρόσοδον αὐτοῦ σημαῖνον κινήσει καὶ τὴν μαῖαν φθέγγασθαι τι περὶ αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ μέγα κατὰ τὸν βίον ὁ παῖς ἀρθήσεται οὗτος καὶ τὸ διάσημον μάλιστα ἔξει· τοῦτο δὲ εἴτε τι φυσικώτερον σκεφραμένη (καὶ γὰρ οὐκ ὀδῆλά τινα παρὰ ταῖς μαῖαις τοιαῦτα γνωρίσματα) εἴτε πως ἔνθους γεγεννημένη ἐφθέγγαστο, οὐκ οἶδα εἰπεῖν, πλὴν ὅτι περ εἰς ἔργον ὁ λόγος ἐλήλυθεν καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἕψος τοῦ ἀνδρός μικροῦ πανταχοῦ διάσημον αὐτὸν ἀπειργάσατο· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἤδη πρῶτον σπάσαντι τὸν ἀέρα παρηκολούθει τὸ θαῦμα· ἐπεὶ δὲ τὴν ἀγωγὴν ὀστειὸς καὶ ὡς οὐ κρεῖττον ἔδει προήχθη καὶ διὰ γραμμάτων ἐγένετο καὶ τῆς ἑβραϊδοῦ διαλέκτου ὁ μέγας οὗτος ἐν ἐπιστήμῃ, τὸν παλαιὸν μελετᾶν ἐφιλοτιμεῖτο νόμον ἐπιμελῶς, τάχα τῶν γεννησαμένων σπουδῇ ἐπ' ἐλέγχῳ ἑαυτῶν τὴν γραφικὴν δεχόμενος μύησιν, τὸ δὲ πλεόν ἡ χάρις ἐδίδου (καὶ πῶς γὰρ οὐχί;) μερικῶς λίαν καὶ τῷ ἀπλῶ τῶν φρενῶν μίπω δυνάμει τῶν τελεωτέρων ἀντέχεσθαι.

VITA Signum in nativitate.

E

4. Τοιαῦτην δ' ἔχοντι τὴν ἀγωγὴν πολλὰς καὶ ἡ μήτηρ ὀμφᾶς περὶ τοῦ παιδός ἐδέχετο, αἱ χριστιανὸν αὐτὸν χρηματίζουσι προσβρανον· διὸ καὶ ἀνεσείετο τὴν ψυχὴν καὶ τῷ μὲν μητρικῷ δικαίετο φίλω, τῇ δὲ γε ἰουδαϊκῇ πλάνῃ ἐπτομημένη μισεῖν ἤθελεν καὶ ὀνειδέσιν ἐπλονεν, τὴν ὄσω οὕτω¹ τῶν τε γονέων καὶ τῶν ἡθῶν ἐγκατάλειψιν αὐτῷ προσημαίνουσα· εἰδ' ἀπίστῳ ψυχῇ ὀμφῇ θεῖα γίνεται πολλάκις, Φαραὼ καὶ Ναβροχοδονόσορ τοῦ πράγματος μάτρους, ὁ μὲν τὸν τότε λιμὸν, ὁ δὲ τὴν οἰκείαν πτώσιν θεῶθεν προσημαίνοντες δι' ἐναντίων. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἔτι τοῖς γονικοῖς πεπεδημένῳ τῆς ἀπιστίας δεσμοῖς τὰ μὲν δι' ἐτέρων² τὰ δὲ δι' ἑαυτοῦ προεδείκνυτο.

Oraculum de puero.

Conversionis occasio.

I Tim. 2, 4.

5. Νῦν δὲ καιρὸς ἀναλαβεῖν τὴν διήγησιν, ὅπως τῆς μὲν ἰουδαϊκῆς τελείως ἐξέκλυε ματαιότητος, τὴν δὲ Χριστοῦ τοῦ βασιλέως Θεοῦ πίστιν εἰς ὀλοκλήρον ἐπέδεξατο. Πολιτροπῶς γὰρ τῆς ἀνθρωπίνης προμηθεύμενος σωτηρίας ὁ πάντας θέλων σωθῆναι Θεὸς καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν κἀνταῦθα τῆς αὐτοῦ φιλοθεωπίας δείκνυσι τὴν ἐνέργειαν καὶ γίνεται τῆς τοῦ θαυμαστοῦ τούτου ἀνδρός πρὸς Χριστὸν οἰκειώσεως ἀρχὴ καὶ θεμέλιος αἰτία τις πολλῇ γέμουσα τῆς τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας, εἰ καὶ μικρὸν τι δοκεῖ τὸ πεπραγμένον. Ἐληγε μὲν γὰρ ἡ τοῦ θέρου ἀκμή, τῶν δὲ καρπῶν ἐβραῖον αἱ ἀγοραὶ προκειμένων εἰς ἐμπορεῖαν· καὶ ὁ μὲν παρήει τὴν ὁδὸν τῶν προκειμένων ἀγάμενος, τίς δὲ τῶν ὀπωρῶν ἐμπορος ἐπὶ χάσμην ἐτρόπετο καὶ αὐθις τὸ κερηνεῖν¹ σταυροῦ τύπον κατεσφράγιζε τὸ στόμα, ὅσπερ εἶθε τὸ χριστιανῶν σύνταγμα καὶ τὰ ἐν τὸς καθαρμάζειν τῇ χάσμη. Τοῦτον οὖν θεασάμενος ὁ μακάριος, καὶ αὐτὸς κατὰ ταῦτὸν ἐκ τινος προνοίας τῷ πάθει κεκρατημένος ἄμα τῷ κερηνεῖν τοῦ

¹ τοῦ Α.

2. —¹ ἀρχὴ in margine A.

4. —¹ οὕτω Α. —² δι' ἐτέρων bis scripsit Α.

5. —¹ prius κερηνεῖν, νῦν supra lin. Α.

σταυροῦ

VITA
Signo
crucis se
signat.

Christum
invocare
incipit.

Visio.

2 Cor.
12, 2, 4.

Signo cru-
cis scortum
occidit.

dein ad
vitam
revocat.

σταυροῦ κατεσφράγιζε τῷ τύπῳ τὸ στόμα, τὸν
θεαθέντα μιμούμενος. Καὶ τοῦτο μὲν ποιεῖται
ἅπασι· τὸ δὲ θεῖον ὄντως ἐκεῖνο σημεῖον τὸ
πᾶν ὡς εἰκεν τοῦ σώματος ἡσφαλίσαιτο· βλέ-
πει γὰρ ἑαυτὸν καθ' ὅλον τῷ σεβασμίῳ κατε-
σφραγισμένον σταυροῦ ἀνεξαλείπτῳ τῷ σχή-
ματι· καὶ θανμάζει μὲν τοῦ σημείου τὴν δύνα-
μιν, μήπω δὲ τοῦ θεῖου κατηξιωμένος βαπτίς-
ματος τὰ χριστιανῶν θεομῆ διεπράττετο πίς-
τει, καὶ ὀδεῖον καὶ κοιταζόμενος καὶ πᾶν ὅτι
πράττων τὸν χριστιανούς σεβόμενον σωτήρα
Χριστὸν επικαλούμενος. Ἐξ οὗ δὴ χρόνον καὶ ὁ
θεῖος τῆς πίστεως σπόρος παρ' αὐτῷ βλαστάνων
ἐδεύκντο· καὶ γὰρ Ἑβραῖοι² «κατὰ τὸ» εἰωθὸς
ἐορτῆν τινα ἐτέλειον οἰκείαν, οὗτο δὲ συμβὰν καὶ
τοῖς ἐσθεβέσι λαοῖς λιτανεῖαν ποιεῖσθαι σεβασ-
τῆς ἐπιούσης ἐορτῆς· ὡς δ' ἐπὶ τὴν Ἑβραίων
συναγωγὴν ἀπῆει σὺν τῇ μητρὶ, ἀπῆντα τὴν
λιτανεῖαν κατὰ τὴν λεωφόρον· καὶ ὡσπερ ἐξε-
στηκῶς τῆς μὲν μητρὸς ἐποιεῖτο λόγον οὐδένα,
συνεχῶς δὲ τῷ τιμίῳ σταυροῦ ἐνητένιζεν καὶ
τὴν αὐτοῦ δύναμιν παρὰ Θεοῦ ἤτετο μαθεῖν.
Αὐθις δὲ παράδοξόν τι καὶ θαύματος ἄξιον ὀπ-
τάνεται τῷ μειραλίῳ σημείον· ἀστραπὴ γὰρ
ὡσπερ τοῦ σταυρικοῦ τέπνου ἐξαλλομένη τὴν
ὄψιν αὐτοῦ κατελάμβανε καὶ τὸ δοκοῦν πῦρ
εἰς ὁροσερὰν μετεποιεῖτο νεφέλην, ἐξ ἧς φω-
νὴ τις πραεῖα καὶ γέμουσα ἡδονῆς τὰ χριστιανῶν
αὐτῷ μυστήρια διηγείτο. Ἡ δὲ γε μήτηρ
εἰς τὴν τοῦ παιδὸς ἀνεύσασα ὄψιν, ἀπαστρέπ-
τουσαν εἶδεν καὶ ἀφράστῳ κάλλει πεποικιλ-
μένην, ὡς ἐκπλήξει κεράσαι τὴν θέαν καὶ
θανμάζειεν ἔκτοτε τὴν τῆς ὁράσεως δύναμιν.
Ὁ δὲ ὡσπερ τι θεῖον δεξάμενος μήνυμα τὴν
περὶ αὐτὸν ὀφθεῖσαν ἔλλαμψιν, ἐφιλοτιμεῖτο
τὴν καθαρότητα καὶ ἄσitos ἐπὶ τινος διετέλει
ἡμέρας, ὡς ἂν εἰ δυνατόν εἴη μηδὲ χρῶναι τὴν
οὐράνιον χάριν ἐπιγείους οἰόμενος πράγμασιν.
6. Τοιοῦτον αὐτῷ τὸν θεῖον ἢ ὄψιν ἐνέθηκεν
ἔροτα, ἐξ αὐτῆς βαλβιδος τῶν τελεωτέρων
κορέσασα· εἰ δὲ μὴ κατὰ Παῦλον ἐκείνον, ὅς
καὶ τρίτον ἐφθασεν οὐρανὸν καὶ ἄρρητον ἦκουσε
ὄψιν καὶ δὴ καὶ τῆς οἰκουμένης ἐντεῦ-
θεν ἐχορημάτισεν ἥλιος, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἕως
ἂν μοι ἢ Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους κηδεμονία φι-
λανθρωπῶς τε καὶ πλουσίως ὀραται τὸ καθ'
ἐκαστὴν ἐκχεομένη. Οὐδὲ γὰρ ἐνέλιπε καὶ εἰς
αὐθις μύροις προμηθουμένη θαύμασιν ἢ ἀπειρος
τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης τὴν τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίαν,
ὡς προῖον ὁ λόγος πολλοῦς οἶδ' ὅτι πρὸς θαῦμα
διεγερεῖ, τὰ ἐκείνου διηγούμενος θαύματα.
Παρήει μὲν γὰρ ἐν νεανίαις ἦδη τελῶν· κόρη
δὲ τις ἐβραία ἐπεπήδησεν αὐτῷ ἀναιδῶς ἔρω-
τι δεθεῖσα σατανικῶ· καὶ ἡ μὲν ἐλόττα τῷ πά-
θει, ὁ δὲ καθ' ἑαυτὸν ἐλογίζετο πείρα καὶ αὐθις
μαθεῖν τοῦ Χριστοῦ τὴν δύναμιν· καὶ ὁ μὲν τῷ
τοῦ σταυροῦ σημείῳ σφραγίζει τὴν παιδα ἢ
δ' ἅμα καταπίπτει πρὸς γῆν νεκρὰ κειμένη καὶ
ἀναδός· ὡς δ' ἐθαύμασεν ἰδὼν ὁ νεανίας τὸ
γεγονός, καὶ δευτέρῳ θαύματι πιστοῦται τὸ
πρότερον· καὶ δὴ σφραγίσας τὴν κειμένην μι-
κροῦ καὶ νεκρῶν τῷ σταυρικῷ καὶ αὐθις σημείῳ
τῆς χειρὸς τε λαβόμενος ὄψιν καὶ σωφρονοῦ-
σαν ὡς πρὶν τυχάνουσαν ἀπετέλεσεν, οὐδε-
μῶν τῶν πεπραγμένων λαβοῦσης αἰσθησιν.

7. Τοιαῦτα τοῦ ἡμετέρου ἀριστέως τὰ προού-
μα καὶ τοιοῦτο θαύματι Θεὸς τὸν ὄσον οὕτω
θερμὸν θεράποντα διεκόσμησεν. Ἐπεὶ δὲ τὰ
κατ' αὐτὸν οἰκονομούσης τῆς ἄνοθεν χάριτος
ὡσπερ δὴ τῆς πατρικῆς ἡλευθέρωτο μισο-
χρῆστον ὀνοσεβείας, τῶν ἐντεῦθεν τοῦ γεγεν-
νηκότος ἀπηλλαγμένον, καὶ τῶν μητρικῶν
ἦδη πεδῶν ἀπολύεται, νόσῳ βληθείσης τῆς
γεννησαμένης, ὅψ' ἧς τὴν φροντίδα ὁ νεανίας
ἐτέλει· ἐξ ἀνθρώπων γὰρ ταύτην ἢ τοῦ θανάτου
ποιεῖται πείρα. Ὡς δὲ τὸ σωματίον εἶδει παρα-
δοῦναι τῇ γῆ, κλανθμῶ τὴν ἐξόδιον ὁ παῖς ἐπε-
ποίητο πρόδοον, τῷ θεομῶ τάχα δουλείων τῆς
φύσεως· καὶ δὴ κατὰ τὸ μαρτύριον γίνε-
ται Τροφίμου τοῦ μάρτυρος, ὃς τοὺς ἐπὶ
Χριστοῦ ἀγῶνας ἢ πολιτεία θανατίζονσα ναῶ
τετίμηκε σεβαστῶ, κατὰ τινος λεωφόρον τοῦ-
τον ἰδοῦσασα· ὅρα δὲ τὸν ἀοιδίμον τοῖτον μάρ-
τυρα ὄψει ἐνδόξῳ τοῦ οἰκείου ἐξιώτια ναοῦ
καὶ αὐτὸν τῆς κόμης λαβόμενον χαριέστερον
προσφθέγασθαι¹· «Ὡ νεανίακε, μὴ κλαίει μη-
τέρα, ἢ τὴν ἑαυτῆς σωτηρίαν ἐξήρηται· μὴ
δούλευε φύσει νεκρῶ ὁ τῆς χάριτος ἦδη τοῦς
ἀραβῶνας λαβόν.» Καὶ ἅμα τῷ λόγῳ ὡσπερ
ἐξεστηκῶς ὁ νεανίας γενόμενος παραχρησάμενος
ἀφρηθὲ τὸν κλανθμὸν, οὐκέτι δ' οὐδὲ πόνος
οὐδέεις αὐτῷ τῆς μητρικῆς ὀπτελεία στοιγῆς·
ἀλλ' ὡσπερ τι πῦρ λίνου, οὕτως ὁ τοῦ μάρτυ-
ρος λόγος τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἀρόσον τὸν θεῖον
ἠφάνισεν. Τοῦτο πρῶτον τῆς κοσμικῆς διάξεν-
ξίς σχέσεως, τοῦτο πρὸς τὴν ὄντως θέαν συγ-
γένειαν ἄνοδος· δι' οὗ τὸ τῆς ἐκείνου ψυχῆς
τῶν κοσμικῶν καθαιρούμενον ὄψιν λαμβρόν
ἀπεδείκνυ τὸ κάλλος.
8. Τῆς τεκούσης τοῖνον ἀποικομένης, οἱ τῷ
γένει προσήκοντες φιλοτιμούμενοι τοῦ νεανίου
τὴν πρόνοιαν πρὸς γάμον κοινωνίαν δεσμεύσας
τοῦτον κατέσπευδον, οἷαπερ εἰκός Ἑβραῖοις
μηδὲν προτιμότερον εἰς ἐσθεβείας λόγον τοῦ
σαρκὶ δουλεῖσαι καὶ πατέρα παῖδων γενέσθαι
ποιούμενοι². Καὶ οἱ μὲν οὕτω σπεύδοντες εἶ-
χοντο τοῦ ἔργου· ὁ δ', ἐπειδὴ καὶ ἄκοντα συν-
όθων ἐπὶ τοῦτο, τῆς μνηστειῆς μὲν ἦδη προελ-
θοῦσης, τῶν δ' ἄλλων ἐπιζυόμενων, ποιεῖ τι
σοφόν καὶ τῆς σαρκικῆς ἀνώτερον σχέσεως.
Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο γυνῶν τῆς ἄνοθεν χάριτος.
Ὁ μὲν γὰρ ἐμελέτα τοῦ γαμικοῦ δεσμοῦ ἄχραν-
τον ἑαυτὸν διασῶσαι, ἢ δὲ θέα χάρις συνή-
γει θαύματι καὶ τοῦ θεράποντος ἐτέλει τὴν βού-
λησιν. Ἐπεὶ γὰρ ἢ πανδοσία παρῆν καὶ τέλος
ἐλάμβανε τῶν συνδραμόντων ἢ εὐνοχία, οἷα
τοῖς κοσμικοῖς ἀβρονόμενοι καλοῖς ἠνάγκαζον
τὸν νεανίαν ἄλματι ξενίσει τοῦς παρόντας. Κού-
φος γὰρ καὶ λαν ἦν ἐσσταλῆς ὁμῆ τε σώμα-
τος καὶ εὐνοχία κατὰ πάντων ὀμηλικῶν προσφ-
ρων τῇ παιδίῳ καὶ ἔπτεν εἰδὸς ἐλάφου τομῶ-
τερον, ἐμοὶ δοκεῖ τῆς πρὸς τὰ καλὰ νεύσεως
αὐτοῦ τὴν φῆσιν ἔχον συνέριθον καὶ ἐκ τῶν
σωματικῶν εὐφοῶν κινήματων τὰ τῆς ψυχῆς
πρὸς τὸ καλὸν ἔπερρηψ παραδεικνύων κινή-
ματα. Ὡς δ' ἐπὶ τὸ ἔπτεν ἐχῶρει, βλέπει τινὰ
χειρὰ κραταῖαν κρατήσασαν αὐτὸν τοῦ μηροῦ
καὶ ἐπισχοῦσαν τοῦ ἄλματος· ὡς δὲ καὶ δις
τοῖς αὐτοῖς καὶ τρεῖς ἐκινήθη (καὶ ἄκων γὰρ
ἐπέλθετο τοῖς ἐπικειμένοις τῇ βίῳ), τοσαντάκις

D
Matris
obitus.

S. Trophi-
mi
apparitio.

E

A cognatis
matrimo-
nio de-
stinatur;

F

² Ἑβραῖοις A. — ³ supplēti.
7. — ¹ προσ supra lin. A.

8. — ¹ ποιούμενος A.

αὐτόν

A αὐτὸν ἢ ὀφθεῖσα χεῖρ τοῦ ἄττειν ἐπέχουσα κατεφαίνεται, ὡς θαυμάζειν μὲν τοὺς ὁρώντας τὴν ἐκείνου γνώμην μὴ συνορώστας, αὐτὸν δὲ πλέον τῷ Χριστῷ ἐκκαίεσθαι ἔρωτι καὶ θείαν λογίζεσθαι πρόνοιαν τὸ τελούμενον· ἐφ' οἷς καὶ τὸ συνέδριον ἐκεῖνο τῆς εὐωχίας διελέτετο.

9. Καὶ δὴ καταλαβούσης νυκτός οἱ τότε προσήκοντες τῷ θεσπῷ δουλεύοντες παρήρουν τῆς φέσεως, ἀρμολογία σὺζήγῳ· ἀλλ' ἀδάμαντος εὖρον ἐπὶ τούτῳ στερότερον. Ὁ γὰρ θεῖος ἔρωτος ἡμάρτων τὸν τοῦ σώματος ἔρωτα καὶ ἢ τοῦ κόσμου μελετωμένην φωνὴν πάντα τὰ τοῦ κόσμου ἠδέα πολέμια τε καὶ ἐχθρὰ καὶ ἀπωλείας ἐδίδον λογίζεσθαι αἷτια· αὐθις τοίνυν ὁ γενναῖος ὑποβλέψας¹ τὴν παρησίαν ἀνυποσίτως ὑπέξερχεται τῆς οἰκίας καὶ δρασμῶ τὴν φωνὴν τομωτάῳ πιστεύσας ἔρχεται· καὶ δὴ τις δύναμις ἀόρατος μὲν τὴν ὄψιν, αἰσθητικωτάτῃ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ λαμβάνει τοῦτον ἄκρον τῆς κορυφῆς καὶ κορυφίει τῆς γῆς καὶ ἄλματι ἐνὶ βάλλει τὸν νεανίαν διάστημα λίθου βολῆς·

B ἐπεὶ δ' ἤρσεις τοὺς πόδας τῆ γῆ, καὶ αὐθις κορυφίσασα βάλλει τῷ ἴσῳ· τῷ δευτέρῳ ἄλματι προστίθῃσι καὶ τρίτον· « πορεύου, νεανίσκε (προσευπόσα) τὴν οὐράνιον ὁδόν. » Ἄλλ' ἢ μὲν κορυφίσασα δύναμις ἐπὶ τρίτον ἐνεργήσασα ἔστη, τῇ τριαδικῇ τάξαι τὸν ἄνδρα στοιχειώσασα χάριτι. Ὁ δὲ θεῖον τὴν χρεῖμα τὸ γεγονός λογισάμενος καὶ οἰονεὶ συνεργῶν τῶν ἑαυτοῦ βουλευμάτων, ἔτι μᾶλλον ἐπέκειτο τῇ φωνῇ, τῶν κοσμικῶν ἀποδιδράσκων πεδῶν φιλοτιμούμενος καὶ Θεῷ μᾶλλον ἑαυτὸν οἰκειῶσαι καὶ τῆς ἐκείνου χρηματίσαι μερίδος λοιπῶν ἢ τῆς κοσμικῆς ματαιότητος. Τῆς οὖν τοιαύτης ἠξιωμένος χάριτος παρὰ τῆς πάντα πρὸς τὸ συμφέρον ἐργαζομένης Θεοῦ προνοίας, ἐπορεύετο χαίρων καὶ τελειωθῆναι τῇ πίστει διὰ βαπτίσματος ἔργον ποιούμενος περισπούδαστον. Διὸ πρὸ τοῦ τὴν Νικαίαν καταλαβεῖν, ὡς ἂν μὴ τῇ πόλει συγχέη καὶ τοὺς εὐσεβεῖς λογισμοὺς εἰς τὴν χωρίον τῶν ἀγχοῦ καταλθεῖ. Καὶ τὸ χωρίον γίνεται τῷ μακαρίῳ καθάπερ Σιναιον ὄρος.

C Ἀθροῖα γὰρ αὐτὸν ἐπισκιάζει νεφέλη ἀπ' ἄκρον κορυφῆς καὶ ἄχρως ὁσπύος ὡσπερ τις χιτῶν ἀμφιενῦσα· ἐξ ἧς οὐράνιος ἐπίχει φωνὴ πραεῖα καὶ γαλήνη τὰ περὶ τὸν ἄπαντα βίον, ὅσος τε παρήλθεν αὐτῷ καὶ ὅσος ἐμελλε, προσημαίνουσα· ἐξ οὗπερ οἶμαι καὶ τῆς προφητικῆς τε καὶ θείας ἠξιωμένος χάριτος ἄχρι τέλους ζωῆς ἐνηργεῖτο θεῖο πνεύματι, προσθεῶσθον ὡς παρόντα τὰ μέλλοντα.

10. Ἄλλ' οὐδ' οὕτως ἢ οὐράνιος ἐκείνη καὶ θεία χάρις διεσκέδάννυτο, ἀλλὰ καὶ αὐθις ἢ νεφέλη μένει νεφέλη, μᾶλλον δὲ στόλου δίκην πυρός ἐπὶ θεῖον θέλημα καθοδηγοῦσα τὸν ἦδη Θεῷ προσφκειωμένον τῇ χάριτι, ἢ περ ἐπόμενος ὁ μακάριος καὶ ὅποι ἂν εἴη θείαν ἠγούμενος βούλησιν καταλαμβάνει τὴν ψυχικῶν φροντιστηρίων· τῷ δὲ ἦν ἐπίκλησις Φλουβουτῆ (1) ἐν ᾧ μεγίστων ἀνδρῶν ἐξέλαμπεν ἀρετῆ, τὸν ἀσκητικὸν ἐπιμελῶς βίον διανύοντων. Καὶ δὴ κατὰ τὴν πύλην τοῦ θεῖου ἐκείνου καταγωγίον γενόμενος, τῆς

μὲν ὁδοπορίας διανέπανε τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν ἔστρεφε διηγεκῶς θερμότερῳ κινήματι τῆς τοῦ βαπτίσματος χάριτος τυχεῖν ἐπιθυμῶν· ἐπεὶ δ' ἢ ψυχικῆ φροντίς ἐνέκα τὸν τοῦ σώματος πόνον, ἄπνους ὄλην διετέλει τὴν νύκτα, ὁμοῦ τε Θεῷ προσομιλῶν τῆς διανοίας τῷ πάθῳ καὶ δὴ καὶ ὑπὲρ τῶν μελλόντων αὐτῷ ἐντυγχάνων, ὡς ἂν αἰσίως ἐκπερανθείη καὶ θεαρέτως τὰ κατ' αὐτόν. Ὡς δ' ἡμέρα διεγέλα καὶ τὴν πύλην ἔδει τῆς μονῆς τὸν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένον ἀνοῖξαι, μνησεται τῷ καθηγεμόνι τῶν ἐκεῖσε ψυχῶν ἢ τοῦ μακαρίου ἀφίξις· εἰσέρχεται τοῦ καταγωγίον ἐντός, ἐμφανίζει τὰ κατ' αὐτόν καὶ ὡς θεόθεν καθωδηγήθη, νεφέλης προηγουμένης, ἐπὶ τὴν αὐτόσε κατοικίαν ἔλθειν.

11. Ὡς δὲ πρὸς θαῦμα τὸν προσετώτα διήγειρεν διηγοῦμενος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν προλαβόντων ἔρωτων ἀπήγγειλεν, ὡς τε τὴν χάριν ἀφῆθεν ἐδέξατο σταυροῦ σημεῖο περιφραχθεὶς τὰς τε τῆς μητρὸς ἐπ' αὐτῷ προοράσεις καὶ (ἵνα μὴ καλ' ἐν διηγοῦμενος ἀναλίσκω τὸν χρόνον) ὁπόσης παρὰ Θεοῦ τῆς προνοίας καὶ χάριτος ἄχρι τοῦ δεῦρο τετύχηκεν, ἐνθα δὴ καὶ σημειῶν τι γίνεται περὶ τὸν θεσπέσιον τοῦτον, οὐ μικρὰν τὴν περὶ αὐτὸν θείαν ὑπεμνήσαν δυνάμενον πρόνοιαν· ταῦτα γὰρ αὐτοῦ διηγουμένου, ἔργῳ τοῦ λόγου μαθεῖν βουλούμενος τὴν ἀλήθειαν ὁ ἔρωτων ἐνεχθῆναι προστάττει σταυρὸν καὶ ἀσπάζεσθαι τοῦτον κελεύει τῷ μακαρίῳ. Ὡς δὲ τὴν βᾶσιν ἠσπάζετο περιδεῶς ὄλω τῷ ἰσχύῳ καὶ τοῖς κέρασι τὸ σεβάσιμον ὄπλον ἐκεῖνο κατὰ τῆς τοῦ μακαρίου ἐπικλιθῆν κορυφῆς σταυροειδῆ τύπον εἰργάσατο τῇ αὐτοῦ κεφαλῇ, ὃν καὶ ἀνεξάλειπτον φυλαχθέντα μέχρις ἐξόδου τῆς πρὸς Θεὸν πᾶσιν ὑπεδείκνυ τὴν τότε πρᾶξιν κηρύττοντα· τοιαῦτα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν αὐτῆν Θεὸς τοῖς αὐτὸν ἡγαπηκόσι χαρίζεται.

12. Τοῦτο τὸ θαῦμα θεαμένον τοῖς παρσετώσιν εἰς ἐκπληξιν ἤγειρεν ἅπαντας, πλέον δὲ τὸν καθηγεμόνα ἐκείνον, ὡς μέγα τι περὶ αὐτοῦ ἐντεῦθεν καὶ εἰς ἀβις φαντάζεσθαι· διὸ καὶ θερμότερον ἤρετο τὴν τοῦ μακαρίου γνώμην ἀγαμανθάνων. Ὁ δὲ « Ὡ πάτερ (ἔφη) τῆς μὲν περὶ ἐμὲ μεγάλης τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας τὸ ὑπερφυρὲς ἰκανῶς εἰπεῖν ἀσθενῶ καὶ οἷς τὰ ἐνταῦθα κατέλαβον. Ἐπεὶ δὲ με δεῖ τὸ τῆς Χριστοῦ πίστεως ὑποδέξασθαι σύμβολον (τοῦτο γὰρ ἐκ νέου μέχρι νῦν ἐπιθυμῶν ἀναφλέγομαι), μὴ ἀναβάλης λοιπὸν ἀλλά με τελειὸν τῷ θεῷ βαπτίσματι καὶ τοῦ προγονικοῦ με ὄπτον ἀπόσημνον, τὴν ἀπιστίαν τῷ πατρικῷ οἴκῳ τῇ φωνῇ τῆς συγγενείας συναποθούμενον (εἰ δὲ δεῖ καὶ τὸ λείπον εἰπεῖν) καὶ μνηστῆς καὶ κλήρον καὶ κοσμικῆς ἀπάσης τύρβης διὰ τὸν εἰς Χριστὸν πόθον καταφρονήσαντα. » Τοῦτοις θέλγεται τοῖς λόγοις ὁ προσετώσας καὶ γάννυται τὴν ψυχὴν καὶ τάχος τελειὸν τὸ ἔργον καὶ τῆς τοῦ θεῖου βαπτίσματος ἀξιοὶ τὸν αἰτούμενον χάριτος Κωνσταντίνον τε καλεῖ τὴν προσωνμίαν, τοῦτο τοῦ τελεσθέντος αἰτήσαντος, φιλοχρίσ-

VITA

Hegumeno omnia sua exponit.

E

Cruz fronti eius impressa.

In baptismo

F

Constantinus nomen ei imponitur.

9. —¹ Ἐποκλήσας Α.

(1) In litteris S. Theodori Studitae mentio est praepositi huius coenobii: ὁ Φλουβουτηρός, ὁ

τῆς Φλουβουτῆς. Epist. II, 9, 10, P.G., t. XCIX, pp. 1140, 1141.

του

VITA

Monasti-
cum induit
habitum.

του ψυχῆς οὐκ ἐλάχιστον σύμβολον τοῦ καθη-
ρηκότους ἅπαν δόγμα μισόχριστον ἐπιθυμῆναι κοσ-
μηθῆναι τῇ κλήσει. Ὡς δὲ τὸ θεῖον ἐπ' αὐτῷ λού-
τρον τὸ αἴσιον ἐδέξατο πέρας, οὐκ ἀναμένει
λοιπὸν ὁ μακάριος μὴ καὶ τῶν ἀσκητικῶν ἀγώ-
νων τὰ σύμβολα δέξασθαι, ἀλλ' ἅμα τε τῶν τῆς
γενέσεως ἐκαθάρθῃ τῇ ἀναγεννήσει μολυσμῶν
καὶ τῆς πρὸς οὐρανὸν ἀγοσῆς ἐπιλαμβάνεται

B

Monasti-
cum induit
habitum.

13. Ὁ δὲ συμβέβηκε, μέγα μὲν ἢ κατὰ φυσικῆν
ἀκολουθίαν, μέτριον δ' ἴσως κατὰ γε τὴν
ἀπειροδύναμον χάριν, ἦν ἐπὶ τοὺς αὐτὸν ἡγα-
πηκότας ὁ τοῦ κόσμου σωτὴρ ἐξέχεεν καὶ μά-
λιστα περὶ τὸν θανάσιον τοῦτον ἄνθρωπον,
ἥδη ἐρῶ. Οὐ γὰρ πέλαιος αὐτῷ σκίζεται καὶ
τῇ παρόδῳ τοῦ σεσαομένου ἢ αἰγνατία δύναι-
μις ἐπαπόλλοιται, ἀλλὰ τῇ δι' ὕδατος καὶ πνεύ-
ματος ἀνογενήσει τοῦ μακαρίου καὶ τῆς προ-
γονικῆς ἁμαρτίας πρὸς τὴν τῆς οὐρανίου μάλ-
λον ἐπαγγελίας ἀποθέσει ἐπειδὴ καταδὸς ἀνέ-
δου τῆς κολυμβήθρας τῷ θεῷ πνεύματι ἄνομοῦ-
μενος καὶ πρῶτον αὐτόθεν ἐπάτησεν ἔδαφος,
τῶν αὐτοῦ τιμίων ποδῶν τὰ ἴχνη αὐτοῦ που τοῦ
ἐδάφους ἐνετυποῦτό τε καὶ ἀπεσημαίνετο, τῷ
παραδόξῳ οἴματι τοῦ πράγματος τὴν ἀληθῶς
ἐπ' αὐτῷ τοῦ παναγίου πνεύματος ἐπιφοίτησάν
τε καὶ εἰς αἶε διαμένουσιν χάριν ἀπαγαράπτω
σύμβολῳ τοῦ κηδεμόνος τῶν ὅλων Θεοῦ
τοῖς ἐπιούσι καιροῖς ἐσημαίνοντος. Εἰ δὲ τις
ἀμφιδοξοῖ τῷ διηγῆματι, τὸν τρόπον ἐκείνον
καταλαβὼν λήρωται τῆς ἀληθείας τὴν πείραν,
ἦν δὴ καὶ ἔτεροι περὶ τῶν θείων θαυματουργη-
μάτων τὴν πίστιν, ἦν ἔν τοις ἁγίοις καθ' ἐκά-
στην ἐνδείκνυται Θεός, νοηρότερον ἔχοντες ἀπό-
πειράν τινα πεποιθμένοι βεβαίως ἐδέξαντο (1).

C

14. Εἰ δὲ τὸν τοῦ δεσπότην Χριστοῦ καὶ μι-
μητὴν καὶ ὁπαδὸν ἀληθῆ χρηματίσαντα καὶ
τὸ εἰς αὐτὸν ὑποδεξάμενον βάπτισμα καὶ τῆς
προγονικῆς κεκαθαμένον δι' αὐτοῦ παραπτώ-
σεως ἐθθί τε πρὸς τὴν ἔρημον ἔλευσόμενον καὶ
κατὰ τοῦ πειράζοντος ἀγωνισόμενον καὶ τῷ
Χριστοῦ στοιχειούμενον νόμῳ αὐτόν τε νική-
σοντο σὺν ἀπάσῃ δυνάμει καὶ σνοικητῇ γενό-
μενον τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς δόξης συμμετό-
χον. Εἰ οὖν τοῦτον ἢ τοῦ ἐπ' αὐτῷ θεῖου πνεύ-
ματος ἐνέργεια βουληθεῖσα δοξάσαι τὰ τῶν
ιερῶν ἐκείνων ποδῶν ἀνετέπωσεν ἴχνη, θαυμα-
ζέτω μηδεὶς, ἕως ἂν καὶ ὄρη διὰ πίστεως μεθισ-
τάνει τοὺς φίλους Θεοῦ καταδέχοιτο καὶ με-
ζονα ποιῆσειν ἥπερ αὐτὸς δι' αὐτοῦ τοὺς αὐτῷ
μαθητευθέντας ἔργα τὸν δεσπότην Χριστὸν
ἐπαγγελλόμενον πιστεύει· πολλῶν γὰρ τοιοῦ-
των καὶ μειζόνων τοῦτων, ἐν οἷς κατὰ Θεὸν
οὕτω λαμπροτάτοις τὸν βίον, αἱ κατ' αὐτοὺς
ἡμῖν πλήρεις ἀναδεικνύονται ἱστορίαι. Ἄλλ' ὅδε
μὲν ὁ τοῦ λόγου μοι κατέλαβε δρόμος ἰθύτερόν
πως καὶ ἀνεμίνοις ἀγῶσι, τὸ δ' ἐξῆς πῶς ἂν
ικανὸς γενοίμην τῶν τοῦ μακαρίου τοῦτου ἀγώ-
νων ἀξίως τὸ μέγεθος διηγῆσασθαι ἢ τῶν ἐκεί-
νου χοριῶν, αἷς αὐτὸν ὁ παρ' αὐτοῦ φιληθεῖς

1 Cor.13.2.

Ioh.14.12.

Χριστὸς ἐστεφάνωσε, τὸ πλῆθος εἶπεῖν, δι' ὧν D
κατέπληξεν ἅπαντας, ὅπως οἱ τῷ αὐτοῦ θεαρέ-
τῳ προσείχον βίῳ, κἂν εἰ λίαν εἴεν περὶ τὸ θαυ-
μάζειν ἀργότεροι· πᾶσαν μὲν γὰρ ἀρετὴν ἐφιλο-
τιμεῖτο κατορθοῦν, ὡς εἴ τις ἕτερος μίαν μό-
νην, πάσῃ δὲ ἀσκήσει τὸ πρωτεῖον ἔχειν ἁπάν-
των, ὥσπερ τις ἀγαθὸς δρομέων ἐπὶ τὸ βραβεῖον
σπεύδων τῆς κατὰ πάντων νίκης τῶν ἀνταγω-
νιζομένων καὶ τῷ ἀγονοθέτῳ Χριστῷ ἀρέσαι,
παρ' οὐ καὶ τῶν ἀγόνων ἤλιπε τοὺς ἀξίους στε-
φάνους ἀπολαβεῖν.

15. Γίνεται τοῖνυν αὐτῷ τοιοῦτον σταδίον Oboedien-
ἀρχὴ καὶ προοίμιον ἢ ἀνυπερβλητὸς ἑπακοή,
δι' ἧς πᾶσα τοῖς τὸν μονήρην βίον μετερχομένοις
κατορθοῦσθαι εἴωθεν ἡ ἀρετὴ· καὶ ἀγαθὸς
τυχῶν τοῦ χειραγωγούντος πρὸς τοὺς ἀγῶνας,
ἀγαθὸς γίνεται μαθητῆς, ὡς εἰς θαῦμα τρέφαι
τῇ πρὸς τὰ κατὰ σπουδῆ τὸν διδάσκαλον. Ὁραῖς
μὲν γὰρ δύο καὶ δέκα τὴν ἡμέραν εἰώθασιν με-
τρεῖν ἄνθρωποι. Ὁ δὲ καθ' ἐκάστην ὥραν ὡσ-
περ τινὸς ἡμέρας ἀρχόμενος μακροῦς καὶ συν-
τόνους ἔμνους ἀντίθει Θεῷ, οὐδ' ἐσχάτῃ διεδέ-
χοτο, μικροῦ τοὺς ἐπιόντας ὄριαλους ἔμνους
καταλαμβάνουσαι, ὅς ἐπ' αὐτῷ πληροῦσθαι τὸ
λαβιτικὸν ἀληθῶς τῇ γλώσσει μελετῶντα ὅλην
τὴν ἡμέραν τὸν θεῖον ἔπαινον. Δωδεκάκις τό-
νον τῆς ἡμέρας τὴν πρὸς Θεὸν πεποιθμένος
παράστασιν οὐδὲ νυκτὸς ἡμέλει τῷ αὐτῷ κε-
χρησθῆσθαι ἐπιτηδύματι, ἀλλ' ἅμα τε ἢ τὸς κατε-
λάμβανε καὶ τοὺς ἡμερινοὺς οἱ νυκτερινοὶ διε-
δέχοντο ἔμνους· ἐκάστης δὲ ὥρας κἀνατάθη
ἴδιος ἔμνος ἠφόριστο καὶ ἢ ἐπὶ τούτῳ εὐχῇ, ὡς
μικροῦ δεῖν ἄπαντο τῶν ἀνδρῶν διατελεῖν παννύ-
χῳ στάσει τὰς συντόνους ἐκείνας καὶ ἀγγέλους
αὐτοὺς καταπληττοῦσας προσευχάς, αἷς ἐπεξέ-
γνῃ καὶ τοὺς μετὰ πάντων κοινῇ τῶν ἀδελφῶν
περὶ τε τοὺς ἀγρότινους δρόμους καὶ τὰς λοι-
πὰς κανονικὰς διατητάσεις θεοφύλακτος ἀγῶνας.

16. Καὶ μοι ἀπιστεῖται μηδεὶς δνοχηρῆ πρὸς
πίστιν διηγομένην πράγματα, πρὶν ἂν τῆς
ἐκείνου φύσεως τε καὶ σπουδῆς διὰ τῶν ἀκρι-
βῶς τοὺς αὐτοῦ ἐπισταμένον ἀγῶνας τὴν πίσ-
τιν ἀνευδοκίαστον λάβωι· ἐμὲ γὰρ ἐπὶ τοσοῦτον
ἔχει τὸ ἀναμφίβολον, ἐφ' ὅσον καὶ πίστις ἀσφα-
λῆς τῶν αὐτοῦ παρὰ τῶν σὺν αὐτῷ μοι προσ-
γέγονεν· ἡστέτα γὰρ καὶ ἐγκράτεια καὶ τῶν
ἄλλων ἀρετῶν ὁ θεῖος ἐσμός, αἷς τὸ μονήρως
κατακοσμεῖσθαι εἴωθε σχῆμα καὶ ἀγγέλους
τοὺς ἀνθρώπους ἀποτελεῖν, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτῷ
διεσπουδάξω, ὡς μηδὲ τὸν σμικρότατον
παραλειφθῆναι δοκεῖν, ἀλλ' ἡγείσθαι ζημίαν
τὴν μεγίστην, εἴ τι τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ
ῥδομένων περὶ ταῦτα λαμπρῶν παρελείθη
τοῖς ἐκείνου ἀγῶσιν· εἰ γὰρ που εἶδος ἀκήκοον
ἀρετῆς, τοῦτο μετέρχεσθαι ἐφιλοτιμεῖτο πάσῃ
σπουδῇ· καὶ τοὺς μὲν παλαιοὺς ἐξήλων, τοὺς
δὲ νῦν τοῦ χρόνου ὑπερελατύνει ἐσπευδεν καὶ
ἁπλῶς εἶπεῖν ἄγγελος ἐξ ἀνθρώπου ἐν οὐ μα-
κρῷ τῷ χρόνῳ τοῖς πολλοῖς ἐδόκει, τῇ προορα-
τικῇ τῆς διανοίας λεπτότητι καταπλήττων τοὺς
συμπαρόντας. Τῶν γὰρ τοιοῦτων ἀγῶνων καρ-
πὸς τὰ μῦρα τῶν παρὰ Θεοῦ αὐτῷ δεδορημέ-
νων θαύματα δεικνύονται θάλλων, ἅπερ μοι καθε-
ξῆς εἰρήσεται καὶ αὐδὶς ἁπλοῖς διηγῆμασι, τὸ
ποικίλον ἐκφυγγόντι τοῦ λόγου.

Oboedien-
tia.

Hymnis
Deum
singulis
horis

diu noctu-
que laudat.

omnium
virtutum
studiosus.

(1) Similia collegimus in libro Les légendes hagiographiques, ed. 2, p. 48.

labori manuum incumbit;

2 Thess. 3, 10.

orans suavem spargit odorem.

B

1 Reg. 2, 30.

Ieiunia et vigiliae

D

statio nocturna.

Ecclesiae fores,

17. Σπονδαὸς ἦν ὁ μέγας οὗτος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος οὐ μόνον περὶ τὴν πνευματικὴν ἀλλὰ διὰ καὶ περὶ τὴν τῶν ἀδελφῶν διακονίαν καὶ ἐπειδὴ τὸ ἀποστολικὸν διεγίνωσκε λόγιον, τὸν ἔργον ἀργὸν μὴδ' ἐσθίειν κελεύειν, οὐκ ἄλλη τέχνη ἀλλ' αὐτῇ τῇ τοῦ ἀποστόλου ἐαυτὸν ἐπιδίδωσιν, ἢ εἰ καὶ τις τῆς προσευχῆς ὑπολείπειτο χρόνος, τοῦτον ἀναλλοκοί τῇ ἐργασίᾳ· καὶ διὰ τοῖς ἐπὶ τούτῳ τεταραμένοις καταλείπει σμίλᾳ τε κατεῖχεν καὶ δέματα ἔραρπεν προθύμῳ ψυχῇ, τοὺς ἀδελφικούς ὑποδύων πόδας τῆ οἰκείᾳ τῶν χειρῶν ἐργασίᾳ· καὶ ἡ μὲν τοῦ σώματος ἐπιτήδευσις ἐνφύῳ κεκρασμένη καὶ ὑπακοῇ πᾶσι ποιητῶν διεδίδου τὸν ὑπηρετήν.

18. Ἡ δὲ τῆς ψυχῆς πνευματοφόρος ἐνέργεια θαυμάσιόν τινα παρεδίδου τοῖς συνεργάταις τὸν ἄνθρω· ὁπότεν γὰρ περὶ τὰς ὀριαίας εὐχὰς καθ' ἐκάστην προσωμίλει Θεῷ, ἐδώδας πλείστης ἐπιληροῦτο ὁ οἶκος, καθ' ὃν εἰργάζετο καὶ τοιαύτης ἧς οὐδὲν κατὰ τὸν βίον ἐδόκει καταύλληλον. Ὡς δ' ἠπόρουν τὸν τρόπον οἱ συμπαραόντες, ἐπιμελῶς τοῦ γιγνομένου κατεστοχάζοντο καὶ ἐπεὶ ἅμα τῇ ἐδώδι τὸν μακάριον ἔορων Κωνσταντῖνον ἐπὶ τὴν ἐξῆρ ἕξιόντα καὶ καταμόνας Θεῷ ἐντυγχάνοντα, οὐσῆκαν μὴ ἄλλην εἶναι τὴν τοῦ πράγματος αἰτίαν ἄλλ' ἡ τῆς ἄνωθεν περὶ αὐτὸν θείας τοῦ πνεύματος χάριτος ἐπιφοίτησιν, ὡς ἐντεῦθεν δόξαν μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ προσάγειν Θεῷ τῷ δοξάζοντι τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας, ἔργον δὲ ποιεῖσθαι τὸ κεκλιμέναις ταῖς κεφαλαῖς προπέμπειν ἐπὶ τὰς εὐχὰς τὸν μακάριον δέεσθαι τε τὴν αὐτῶν ἐκάστοτε ποιεῖσθαι μνήμην. Τοιοῦτος γὰρ ὁ τοσοῦτον ἡγαπιμένος τὸν ἡγαπητότα Χριστὸς ἐκ νέον τοῖς θαύμασιν ἐχαρίτωσεν· διόπερ ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον προέκοπτεν ἐποικοδομῶν ἀεὶ ταῖς ἀρεταῖς ἀρετὰς καὶ τὸ σῶμα νεκρῶν οὐ μόνον νηστειαῖ ἀλλὰ διὰ καὶ ἀργοντία, πολλὴν ἐκπληξιν ἐν τοῖς ἐνωτιζομένοις παρεχόμενῃ· ἐφ' ἧς γὰρ ὄλους ἐνιαυτοὺς νέκτα ἐκάστην μετὰ τὸ διαπισθῆναι τοὺς ἀδελφούς περὶ τὸν ἐκτίθειον εἰσερχόμενος οἶκον τῆς ἀδαιλείπτου ἀναγνώσεως εἶχετο· τῷ δὲ πάντα εἰδοῦτι μόνῳ τὴν τοιαύτην ἀρετὴν εἰδέναι ἀνατιθεῖς τῶν ἀδελφῶν ἔσπευδε κρύπτειν, τὸ ἀφιλότιμον ἐντεῦθεν πραγματευόμενος· διόπερ ἅμα τῇ ὀρθοῦ κλήσει πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἀδελφῶν εἰσερχόμενον, αὐτὸς ἐξῆει τοῦ ναοῦ τῶν πυλῶν ἀγνωστὶ καὶ ἀνθρωποστρέφον συνεισφέρει πάλιν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ οὕτω τὴν κοινὴν πρὸς Θεὸν ἐποιεῖτο δοξολογίαν, ὡς παννύχιον εἶναι τὴν στάσιν αὐτῷ, πῆ μὲν τὰς ὀριαίας εὐχὰς, πῆ δὲ τὰς ἐπ' αὐταῖς ἀναγνώσεις ἐχομένης ἐπιτελοῦντι καὶ τὸν συνήθη κανόνα.

19. Παράδοξον δὲ τι κἀνατῆρα γίνεται, εἰ καὶ τοῖς ἐπίκορον ἔρουνι τὸ τοῦ Θεοῦ παντοδύναμον τελεσθῆναι οὐκ ἄπιστον. Ἐλθόντι γὰρ ποτε νυκτὸς τῷ μεγάλῳ τούτῳ ἀγωνιστῇ παρὰ τὸν θείον νεῶν τὴν συνήθη Θεῷ προσερχὴν ἐκτελέσαι ἰδίᾳ, κεκλεισμένων τε τῶν βασιλικῶν λεγομένων πυλῶν, οἷα εἰκὸς τὸν ἐκκλησιαρχοῦντα τῆς ἀσφαλείας ἐπιμελεῖσθαι, θεῖος ὡσπερ ἔρωξ ἀνῆπτε τὸν ὄσιον εἶσω τοῦ ναοῦ τὴν προσερχὴν ποιεῖσθαι, τῷ θερμῷ τάχα τῆς πίστεως οἰόμενον τῷ πλησιαστέῳ τόπῳ τῶν ἱερῶν ἀδύ-

των πλουσιωτέραν τὴν χάριν τῆς διὰ προσευχῆς Θεῷ τελεῖν οἰκειώσεως. Τί οὖν ὁ πιστὸς θεράπων; παρησιάζεται πρὸς τὸν δεσπότην· ἐκφαίνει καὶ λόγῳ τῷ εἰδοῦτι καὶ πρὸ τοῦ λόγου τὴν ἐγκάρδιον ἔφεσιν· αἰτεῖται τὴν εἰσοδὸν τοῦ νεῶ· « Δέσποτα (φησὶν) ὁ τῆ σῆ ἀναστάσει τὰς τοῦ τάφου σφραγίδας μὴ λυμνράμενος, ὁ τοῖς σοῖς ἀγίοις μαθηταῖς θυρῶν κεκλεισμένων ὄφθεις ὡς ἠβουλήθης, ἄνοιξον κἀμοὶ τοῦ ναοῦ σου τὰς πύλας ἀμαρτωλῶ ἀνδρῶ καὶ οὐδενὸς ἀξίῳ, πλὴν θαρροῦντι γε πίστει τῇ σῆ παντοδυνάμῳ βουλή· οὐδὲν γὰρ σοῦ βουλομένου τὸ ἀνθιστάμενον· ἐντεῦθεν δὲ μοι πίστιν ἐνθεῖης, ὅτιπερ οὐδὲ τὰς πύλας μοι τῆς σῆς βασιλείας ἀποκλείσεις, θαρρεῖν δὲ παρασκευάσεις τῶν ἐλπίδων με μὴ διαφρασθῆναι τῆς σωτηρίας. » Ταῦτα μὲν ὁ μακάριος δάκρουσι πλυνόμενος ἤχετο· ὁ δὲ τῶν ἐπικαλουμένων αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ ἐγγὺς καὶ τῆς αὐτῶν εἰσακούων δεήσεως εὐθὺς τὰς πύλας αὐτῷ ἠνεργωμένας ἐπιδείκνυσιν. Ὁ δ' ἀνετίσας ἐκπλήξεως τε μεστὸς γίνεταί καὶ χαρᾶς, ὁμοῦ δὲ εἰσφει περιχαρῶς καὶ τῶν συνήθων ἀπήραχτο προσευχῶν. Μέση δὲ νυκτὸς ἡ ὥρα καὶ ὑποστρέφειν ἔδει τῆς προσευχῆς τὸν μακάριον. Καὶ ὁ μὲν ὑπενόστει, αἰ δὲ πύλαι τῆς προτέρας εἰχοντο ἀσφαλείας εἰς ἐαυτὰς τε συνελθοῦσαι καὶ τὸ φρουρεῖν τὸν ἱερὸν ἐκείνον τοῦ Θεοῦ ναόν, ὡσπερ δὴ παρὰ γε τοῦ ἐπιμηλοῦ τοῦ τῆς ἐκκλησίας ἐτετάχατο, ἀπαραιοποιήτως ἐνδεικνύμεναι. Καὶ οὐκ ἄπαξ (φησὶν) ἀλλὰ καὶ πολλάκις τοῦ τοιοῦτου θαύματος τετυχημένοι τὸν ἄνθρω πολλοὶ τῶν ἐπὶ τὰ ἐκείνον μᾶλλον εἰδοτῶν τὸ βέβαιον ἐκμαρτύρονται. Καὶ τί θαυμάσιον, εἰ ὁ μαθηταῖς ποτε πύλας τῆς φρουρᾶς διανοίξας κἀνατῆρα τῷ αὐτῷ ἐπιτηδεύματι χρώμενος τῶν φοβουμένων αὐτὸν ἐκτελεῖν κελεύει τὸ βούλημα; εἴθε γὰρ αἰεὶ τὰ παλαιὰ τοῖς νέοις πιστοῦμενος θαύματα καθ' ἐκάστην γενεὰν ἐκτελεῖν τὰ τεράστια.

20. Τίς οὖν τὰ τοιαῦτα ἐνωτιζόμενος οὐ θαυμάσει τὸν ἄνθρω τῆς καρτερίας, οὐκ ἐκπλαγῆ τοῦ πρὸς Θεὸν πόθου τὸ διάπυρον καὶ ἀγαπήσοι μὲν τοὺς ἀγῶνας, ἀσπάσθηται δὲ τὸ θεάρεστον τοῦτο καὶ ἰσάγγελον ἐπιτήδευμα; Τίς δ' οὐ δοίη δόξαν τῷ ἐξ ἀνθρώπων ἐκτελοῦντι ἀγγέλου τοὺς οὕτως αὐτῷ θεομῆ τῇ ψυχῇ προσδραμόντας καὶ τῆς ἐκείθεν ἐλπίδος ὄλους ἐαυτοὺς ἀναρτήσαντας; ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ αὐτῷ ἡ τῆς προγνώσεως ἐχούθη χάρις τοῖς χεῖλεσιν ὡς καθ' ἓνα τοὺς ἐν τῇ μονῇ ἀδελφούς ἀναγνωρίζειν ὅποιος εἴη ἕκαστος δι' αἰνιγμάτων τὸν βίον· ἐδόκει γὰρ ὄραν ὡσεὶ κηρὴ μέλιτος τῶν ἀδελφῶν ἕκαστον οἰκοδομοῦντα κατὰ τινα τόπον τοῦ ναοῦ καὶ τοὺς μὲν ἀζζοντας τὸ ἔργον τῆ οἰκείᾳ σπονδῇ, τοὺς δ' ἐλαττομένους δι' ἀμελείας· καὶ ἦν ἀληθῶς ἡ τοῦ παραδείγματος θέα τῶν τε σπουδαίων καὶ τῶν ἀμελεστέρων ἐποδεικνύσα τὰ ἔργα τῷ σκοπεῖν ἐθέλοντι τῶν ἐκεῖσε μοναζόντων τὸν βίον. Ταύτην δὲ τὴν ὄψιν τῷ καθηγουμένῳ ἀνατιθεῖς μηδενὶ μὲν εἰπεῖν τὴν θέαν ἐκελεύετο, Θεῷ δὲ τὴν εὐχαριστίαν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀναπέμπειν χάριτος· οὐ γὰρ ὄναρ ἄλλ' οἶον ἔπαρ (ὁ καὶ μᾶλλον ἔχει πλέον τὸ θαῦμα) παρεδίδικνυτο τὴν θέαν, ὑπερέλασας οἶμοι τοῖς τοιοῦτοις χαρίσασι πολλούς,

VITA orante Constantino,

Psalm. 144, 18, 19. miraculo reserantur.

Act. 5, 19. Psalm. 144, 19.

Singulorum fratrum mores perspectos habet. F

17. — ¹ supra lin. A. Novembris Tomus IV.

18. — ¹ παρέχουσαν A.

VITA

Eremitendi desiderium

Psalm. 144. 19.

Deo acceptum

voce caelitus emissa comprobatur.

C

Obsistente primum hegumeno.

secedit

οὐ τὸ διάσημον περὶ τὴν τοιαύτην χάριν ἐδέξαντο.

21. Ἐντεῦθεν ἔρως αὐτῶ τῆς ἐπ' ἐρήμῳ ἡσυχίας προσγίνεται· καὶ ἦν μερίζομενος τὴν διάνοιαν τῷ μὲν μὴ ἀποστῆναι τοῦ σταδίου καθὼ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸρῆξαι, τῷ δὲ ὅλον γενέσθαι Θεοῦ, πάσης ἐλικῆς καὶ προσπαθείας καὶ μνήμης ἕξω γενόμενος, καὶ εἰ γε δυνατόν ἦν γυμνῆ τῇ ψυχῇ τὴν πρὸς Θεὸν ποιῆσθαι καὶ ζῶντα ἐπι ἀνάστασιν, τὸν Ἥλιον καὶ Ἰωάννου ζηλοῦντα βίον· καὶ τῷ μὲν καθηγουμένῳ τὰς τῶν ἄλλων λογισμῶν ἐξηγόρευε γενέσεις, ταύτην δὲ κρύπτειν ἔκρινε, μόνῃν ἀπόπειραν ἐθέλων λαβεῖν τῆς περὶ τὴν αὐτοῦ γνώμην τοῦ Θεοῦ εὐδοκίας, ὡς, εἰ γε βούλοιο τὸν οἰκεῖον θεράποντα τοῦ πόθου τυχεῖν, τὸν καθηγεμόνα κινήσοι πρῶτον αὐτῷ τὸν περὶ ἡσυχίας ποιήσασθαι λόγον. Ὁδῶς οὖν τῷ πράγματι τοῦ μακαρίου διατεθέντος, φθάνει τὴν θεάρεστον γνώμην ὃ τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ἐκελευσέν Θεός· καὶ ὃ μὲν ἐξαγορευόν τὸς λογισμοὺς ἐξῆρτε περὶ αὐτῶν φιλοσοφεῖν τὸν διδάσκαλον, ὃ δὲ τὸ παρὸν ἀφίει περὶ ἡσυχίας τῷ μαθητῇ λόγους ἐκίνει, τάχα μὴδὲ βουλόμενος, ὡς αὐτὸς μετὰ τὸ λαλῆσαι διηγείτο τὸ πάθος, οὗ γε ἐφ' ἕτερα τοῦ λόγου προείπει βουλομένῳ ἀβούλητος ὃ περὶ ἡσυχίας αὐτῷ λόγους ἀνεκίρειτο, ὡς οὐ μείον τοῦ περὶ τὸν μαθητὴν ἐπάροχεν τὸ περὶ τὸν διδάσκαλον θαῦμα. Πλήρης οὖν τῆς περὶ τὴν ἡσυχίαν τυγχάνων <ἐλλείδος> μαθὼν δὲ καὶ τὴν θέαν περὶ τοῦτο βούλησιν ἐκ τῆς τοῦ καθηγεμόνος κινήσεως ἀκόρεστός τε ὢν περὶ τὸ τοῦ ποθουμένου δεσπύτου ἐδάρεστον, ἐκαρῶδῶς καὶ θεῶθεν δέξασθαι κέλευσιν σαφῶς αὐτὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἔρημον ἀποστέλλουσαν ἔξοδον.

22. Φθάνει γοῦν ὃ τοῦ πιστοῦ δούλου ἐκείνου φιλόθεωπος κήριος ὃ καὶ Παῦλόν ποτε οὐρανῶθεν καλέσας καὶ πληροῖ αὐτοῦ καὶ τὸ νῦν θέλημα καὶ οὐρανῶ καλεῖ τῇ φωνῇ καὶ παρακαλεῖται τὴν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἔξοδον, ἐν οἷς αὐτὸν θεραπεύοντα ἔξεν χειραγωγῶν καὶ τῶν ἀγῶνων συλλήπτωρα· καὶ ἡ μὲν ἄνωθεν ἐνεχθεῖσα τῷ μακαρίῳ φωνῇ τοιαύτην εἶχε τὴν δύναμιν, αὐτὸς δὲ τὸ τῆς ὑποταγῆς διαφυλάττων ἀκέραιον, γνώμην τοῦ καθηγεμόνος τὴν ἐπ' ἐρημίας ἔξοδον ποιήσασθαι ἔσπευδεν· ᾧ καὶ προσελθὼν τῆς ἐφέσεως τυχεῖν παρεκάλει, εἰ καὶ μὴ τὴν θέαν ὁμψῆν ἐμφανίζεω ἐβούλετο. Ὁ δὲ ἀνεβάλλετο καὶ τὴν ἀπὸ τῆς μονῆς αὐτῷ ἔξοδον οὐ συνεχώρει· καὶ ὃ μὲν πολλάκις ἤτειτο καὶ λιπαρῶς ἐπέκειτο λαβεῖν τῆς ἐξόδου εὐχὴν, τὴν ἐπὶ δύο καὶ δέκα χρόνους ἐν τῇ μονῇ παραμονὴν μετὰ τῆς τοιαύτης ἐφέσεως εἰς δυσόπησιν προβαλλόμενος, ὃ δὲ ζημίαν ἠγούμενος, εἰ τοιοῦτον ἀστέρα τοῦ οἰκεῖου κόσμου ἀπομειῖσαι σφοδρότερον εἶχετο τῆς ἀναβολῆς· τέλος ἡ θεία χάρις ὡς εἶποιε τὸ στάδιον ἐκατέρων ἐπισκευαμένη τῶν λογισμῶν, τὴν μὲν νίκην βραβεύει τῷ μαθητῇ, ποιεῖ δὲ καὶ ἄκοντα τὴν ἦταν λαβεῖν τὸν διδάσκαλον, ἵν' ὃ μὲν σὺν εὐλογία τοῦ καθηγεμόνος πρὸς τοὺς ἐν ἐρημίαι ἀγῶνας ἀποφοιτήσῃ, ὃ δὲ τὴν ἐκούσιον μὴ θρηνήσῃ ζημίαν τοῦ τηλικούτου καλοῦ. Εἶτα ὃ μὲν προ-

τρέπεται μὴ δόξας τοῦτο ποιεῖν, ὃ δὲ τοῦ ποθουμένου τυχῶν συντάσσεται μὲν τοῖς ἀδελφοῖς, ἅπεισι δὲ ὡσπερ ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν προπεμπόμενος.

23. Ὡς δὲ τῆς ἀναχωρήσεως ἤσθετο τοῦ μακαρίου ὃ καθηγεμὸν ὀλοφύροτο μὲν τὴν διάξενξιν, ἐθαύμαζε δὲ ὅπως ἀβουλήτως ἔχων περὶ τὴν προῦξιν τὴν προτροπὴν ἐποιήσατο· διὸ καὶ θεῖον ἠγγασάμενος βούλημα τὸ γεγονὸς εὐχαρίσται τῷ τοιαύταις ἀρεταῖς καὶ χάρισι τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα στεφανώσαντι. Ἄλλ' ἐκείνον μὲν ὃ Ὀλυμπος ἐποδέχεται πολλοῖς ἀρετῆς ἀγῶσι καὶ νηστεία μικροῦ καὶ τὸ ἄσαρκον ἐν αὐτῷ δεικνυοῦσῃ τῇ τῆς ἀσιτίας ὑπερβολῇ τὸν θαυμάσιον ἐκείνον διανύοντα βίον, ὡς εἰς κόσμον καὶ μεγαλαύχημα τῆς ἑαυτοῦ¹ μονῆς τοὺς ἐν αὐτῇ ἅπαντας κεντήσασθαι τὴν τοιαύτην αὐτοῦ ἐνωτιζόμενος πολιτείαν· ἄλλ' ἐπειδὴ, ὡσπερ εἶωθεν οὐκ οἶδ' ὅπως καὶ τῇ πνευματικῇ τάξει παρεισδύεσθαι τὰ φαῦλα οὐδὲν ἦν τῆς κοσμικῆς πολιτείας, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ μερὶς διατίθεσθαι συναρπάζεται, τοῦτο δι' ἄρα τοῦ μακαρίου αἰεὶ τοῖς καλοῖς ἐπιχειρήματα, λοιπὸν ἀμείβεται ὃ τῆς Φλουβοντιῶν μονῆς καθηγεμὸνος· καὶ ὃ μὲν καταλαμβάνει τὴν βασιλεύουσαν, ὃ δὲ τὴν τῆς μονῆς ἐπιστάσιαν πιστεύεται, ἀνῆρ τ' ἄλλα μὲν ἴσως οὐ φαῦλος, τὸ δ' ἐπίστασθαι τὴν τῶν ποιμανομένων ἐκάστου ἀρετὴν τῶς ἀπειραστος· ὅς τὴν τοῦ μακαρίου πρὸς τὴν ἡσυχίαν ἔξοδον ἀκούσας καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς διάσημον ἐποφθαλμίσας πειρασμὸν ἐπιτίθησι τῇ μακαρίῳ ἐκείνῃ καὶ τοῦ πάλου Ἰὸβ κατὰ τὸ ἐν πᾶσιν ἀμεμπτον ἐφαμύλλω φωνῇ, εἶτε τι² τοῦ θεῖου περὶ τὸν γενναῖον οἰκονομοῦτος εἰς δοκίμιον ἀρετῆς εἶτ' ἐπὶ πλειόνων ὑποθέσει στεφάνω, οὐδὲ διαβόλου λειπόμενον· καὶ γὰρ τις ἦν τῶν πρὸς γένους Ἑβραίων ὃ τὴν σσσκευὴν ὑποθέμενος, ὡς ἂν τῷ περιεβρισηθῆναι τῇ πατρῴῃ πλάγῃ παλινδρομήσῃ· τοῦτο γὰρ πολλάκις Ἑβραίοις κατὰ τοῦ μακαρίου διεσπούδατο. Ἀποστέλλει δ' οὖν ὁμοῦς τοὺς ἄξοντας ὡς φωνάδα τὸν ἀγωνιστῆν· καὶ δι' τὸν Ὀλυμπον καταλαβόντες καὶ τῷ καταγωγῆ τοῦ μακαρίου ἐπιστάντες συναρπάξουσιν τοῦτον ἀθροῖο καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα ἐκείνον ἀγοραῖν.

24. Ὁ δ' οὐ μελλήσας¹ (τῷ γὰρ πάθει κεκρατημένος ὑπὸ τὴν πτέρην τότε τὸν νοῦν ὡς εἶποιεν ἐπεσφύροτο· διὸ καὶ τῆς σατανικῆς ταύτης ὄργανον ἐπήρθε κινήσεως, οἷς ἐχρῆν αἰδεσθῆναι τὴν οὕτω διαβόητον ἀρετὴν) καθείργει τοῦτον ἐν καταδίχῃ καὶ ὃ πολλοῖς ἀρετῇ προκείμενος ἡσυχίας εἰκὼν ὡς κακοδογος καὶ φηγάς ἀδίκῳ δίκῃ κατεδικάζετο· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὡσπερ καὶ αἴθλι τῷ θυμῷ χαρίζόμενος καὶ πέδαισι σιδηραῖς τοὺς ἀγίους ἐκείνους οἷς καὶ ὄφεις νοητοὶ καὶ σκορπίοι κατεπατούντο, ἀσφαλίζεται πόδας. Ὁ δὲ σὺν εὐχαριστίᾳ πάντα δεχόμενος χάριν ἔλεγεν ὄφειλεν τοῖς οὕτω πρὸς αὐτὸν διατεθεισιν δυοῖν ἐνεκεν, τῆς τε περὶ αὐτὸν ἐνταῦθα δόξης, ἡ πολλάκις εἶωθε τῇ ἀρετῇ τῶν ἀγωνιζομένων λυμαινεσθαι, συστελλομένης καὶ στεφάνω αὐτῷ ποριζόμενον, οἷς ὑπερ ἀρετῆς ἐναθλεῖν ἠξιώθη· καὶ τοῦ δεσ-

D in montem Olympum.

E A novo hegumeno

ad monasterium reduci iussus,

F velutis fugitivi vinculis constringitur.

Luc. 10, 19.

21. — ¹ supplet Ed. Kurtz.
23. — ¹ ita A; ἐαυτῶν? — ² ἤτέτι A.

24. — ¹ corr., prius μελήσας A.

A πότεν Χριστοῦ τῶν ἀδίκων δεσμῶν κοινωνός ἐν οὗ καιρῷ μὲν δοκεῖν δημοσθεαίως ἐγένετο.

Hegume-
num rei
paenitet.

25. Ἐπει δὲ λωφῆσαν τὸ πάθος τὸν ἡγεμόνα ἐκεῖνον κατέλιπε, μᾶλλον ἢ σατανικῆ προσβολῆ τῆς προσδοκίας ἡσυχάζει τῆ τοῦ μακαρίου ἐν τῷ πάθει εὐχαριστία, εἰς ἑαυτὸν τ' ἐγγύονε τὸ τῆς πράξεως ἀπᾶν αἰσθόμενος καὶ ἀπολείει μὲν τῶν σιδηρῶν δεσμῶν, ἐξάγει δὲ καὶ τῆς τῶν καταδίκων εἰρκῆς· καὶ ὡσπερ ἀπὸ ἐκστάσεως ἐπανελθὼν ἰκέτης ἑλεεινός τῷ μακαρίῳ καθίσταται καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐξαγορεύων ἤπει συγγνώμην λαβεῖν καὶ εἰ τι ταύτῃ παρέμποιο ἐπιτιμῶν. Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντίνος κἀν τούτῳ τὸν ἐπ' αὐτοῦ ἡρατημένον μιμησάμενος δεσπότην Χριστὸν, ὑπερευχέσθαι μᾶλλον ἔφησε τῶν μισθῶν αὐτῷ προσέξοντες γεγεννημένων καὶ μὴ στήναι τὴν ἁμαρτίαν, οἷς ἀγνοοῦντες διεκράζαντο· ἄλλοις τε πλείστοις τὸν ἰκέτην παραμυθισάμενος ἔπεισε θαρσεῖν, ὡς καὶ τοῦ πταισματος ἀπολυθεῖ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καθαρὰν τὴν συνείδησιν ἔξει, συνεπιλημμένον αὐτῷ ταῖς ἐσχάταις καὶ τὸ ἀμνησικακόν Θεῷ προβαλλομένον τοῦ πεποιηθέντος. Χρόνους δὲ τινος ἐνδιατρέφας τῆ Φλουβουτῆ καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ μονάζοντας τῆ ἑπεροβλή καταπαλῆξας τῆς τε νηστείας καὶ τῶν ἄλλων ἀγόνων, μᾶλλον δὲ ἀρετῆς οὐ τῆς τευχόσεως ἐπογραμμῶν τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐκείσε καταλιπὼν, ἀγόνων πάλιν ἐτέρων ἀπάροχεται.

Constan-
tinus
aliquot
annis in
monaste-
rio degit.

Iubente
S. Spyr-
idone

26. Ποτὲ γὰρ κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς ἐκ δεξιῶν ἔχοντι σεβάσιμον εἰκόνα τοῦ μεγάλου ἐκεῖνον Σπυριδῶνος (1), ὃς τὸν ἰσάγγελον τῶν ἐν Νικαίᾳ τὸ πρότερον ἱερῶν πατέρων ἐκόσμηε χορὸν, πολλοὶ μὲν κατὰ τοὺς τρωάνους χρόνους τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ ἄλλοις, μετέπειτα δὲ καὶ τῆ ἀνεπεροβλήτῳ τῶν θαυμάτων ἐνδιατρέφας χάρει· ὅπως οὖν διὰ τῆς αὐτοῦ εἰκόνης ἐδόκει προσομιλεῖν τῷ μακαρίῳ κατὰ τὴν προσευχὴν· «Ἐλαῖον σοι πρόσεστιν ἐκ τῆς ἐρήμου· ἄναφον οὖν ἡ μοι τὴν λαμπάδα ἐνταῦθα καὶ τῆς μονῆς ἐξελεθὼν τὴν Κόπρον κατάλαβε· καὶ γὰρ σοι προσπαντιήσας ἐκεῖ ἀντιλήφεις· ὁρᾷς χειρα.» Καὶ ἡ μὲν φωνὴ οὕτω προήλθεν τῆς τοῦ μεγάλου Σπυριδῶνος εἰκόνης. Ὁ δὲ ὡσπερ θέλει κέλευσεν τὴν ἐπιτολὴν δεξάμενος καὶ μάλιστα τὴν περὶ τοῦ ἐλαίου διάταξιν στομασάμενος (ἦν γὰρ αὐτῷ ἀληθῶς ἐκ τῆς ἐρημίας ἐλαῖον ἐπολειφθέν) τάχος ἀνάψας τὸν λόγγον καὶ καταλιπὼν τὸ λοιπὸν ἐν τῶν ἀδελφῶν ἐπαρθεῖν καὶ ἐπισκευάζειν τὸ λαμπάδιον προσευξάμενος τε Θεῷ τῆς τοιαύτης χάριτος ὁμῆς, ἐξῆι τῆς πόλης τῆς μονῆς ὅλον ἑαυτὸν περιτειχίσας τῷ τιμῷ σταυρῷ· καὶ δὴ μικρὸν παρακύψας τοῦ προπολαίου δέχεται πάλιν θεῶν τοιαύτην φωνήν· «Ἐξελεθε, μὴ φοβοῦ, μετὰ σοῦ ἡ χάρις μου.» Ταύτῃ οὖν τῆ φωνῆ καὶ μᾶλλον θαρρήσας ὁ μικρὸς καὶ τῆς Παύλου τοῦ ὁρανοῦ ἀνθρώπου ἠξιωμένος ἐν ταῖς κλήσεσι χάριτος, ὄχρητο τὴν προκειμένην πορείαν σὺν προθυμίᾳ πολλῇ σπεύδων τὴν Κόπρον καταλαβεῖν.

in Cyprum
proficisci-
tur.
Myrae in
Lycia

26. — ¹ supra līn. A. — ² κατάλα[[[[β]]]] A.

27. — ¹ μονίμους A. — ² ἦν A. — ³ ἔφυλον A. —

ξίφ λόγον θαύματι χαριτοῦται. Ἐπίστο μὲν γὰρ τῷ ἀνδρὶ τὰς μὲν λεωφόρους ἐκκλίειν ἡσυχίας τάχα καὶ τοῦτο χάριν, ἐπὶ δὲ γε τὰς ἀτιμῆς καὶ μονίμους¹ μάλιστα ὀδεύειν ὁδοῦ· καὶ ἦν· οὕτω χρεῶν, ἐκείθεν πρὸς τὴν Μυραίων ἐκκλησίαν ἐξῴδεε προσκωνήσεως χάριν τοῦ μεγάλου ἐν ἀρχιερεῦσι Νικολάου, ὃν διαφερόντως τοῖς θαύμασι ἡ θεία χάρις τετίμηκεν. Κατιόντι τούτων αὐτῷ θηρίον ὑπαντιάζει λέων ὁμότατος τοῖς ἀγχοῦ κατοικοῦσι φοβερός τε καὶ διαβόητος. Ἐβόησε γὰρ τὸ τοῦ τόπου κατάθερον τε καὶ ὄφρηλον² καὶ τοιοῦτον εἶναι ζῷον γεννητικόν. Ὁ δὲ τούτων ἰδὼν οὐ κῆρα προσεκαλεῖτο· οὐδὲ γὰρ μέγρι καὶ δειλίᾳ μόνῃς αὐτῷ Θεός τὴν ἐκ τοῦ θηρός ἐπρωτάνειε σωτηρίαν, ἀλλὰ καὶ δοκεῖν οὐ θηρίον μὲν κῆρα δὲ εὐδόκησεν. Ὁ δὲ θῆρ σαίνει μὲν προσεποιεῖτο, ὑπεχώρει δὲ μακρὰν καὶ ἀφίστατο τοῦ δικαίου, ἕως ἀπὴν μὲν οὐκέτι βλεπόμενος αὐτῷ· κατελιμᾶνέτο δὲ τῆς ἀπ' αὐτοῦ βλάβης ἐκ προνοίας Θεοῦ ὁ νέος ὡς ἀληθῶς Δανιὴλ ἀπελεύθερος. Οἶδεν γὰρ φυλάττειν ἀγνεία καὶ παρθενία καὶ θηρῶν βλάβης ἀσυνείδους καταρθούντας καὶ σοφείν καὶ θῆρας ὡσπερ αἰδουμένους τοῦ δημιουργοῦ τοὺς θεράποντας. Ὡς δὲ πρόσω τῆς ὁδοῦ γενόμενος εἰς τι χωρίον κατήτησεν, οἱ δὲ ἐπίθοντο τοῦ μακαρίου οἱ οἰκήτορες, ὅπως διήλθεν τὴν ἐκείνη ὁδὸν, ἐκπλησσομένοι τὴν ἐκ τοῦ θηρός σωτηρίαν, ἐπεὶ πολλοὺς ἐσίαιετο παροδίτας πολλὰς· ὁ δ' οὐδὲν ἔλεγεν δεινὸν οὔτε ἰδεῖν οὔτε παθεῖν, περιτεχεῖν δὲ μόνον κνί, καὶ τούτῳ ἡμέρῳ καὶ τοῖς ὑπαντιάζουσιν εἰκοντι μᾶλλον καὶ παραχωροῦντι τῆς οἰκείας εὐθεπορίας· οἱ δὲ τῆς θείας ἐν τῷ ἀνδρὶ τὴν δύναμιν αἰσθόμενοι χάριτος ἐμακάριζον μὲν τῆς ζωῆς, εἰσέσθαι δὲ τούτοις τὰ ἀγαθὰ ἐποτυνῶντο³, καὶ πολλῶν γε μᾶλλον τῆς ἐκ τοῦ θηρός ἐκεῖνου τοῦ λέοντος ἀπολυτρώσεως, ὡς ἐπιβλαβὸς μὲν, ἀκαταγωνίστου δὲ τοῖς ἐπιχωρίοις τότε τυγχάνοντος.

VITA

ab occu-
rente sibi
leone non
laeditur.

E

28. Καὶ δὴ κατὰ τὴν Ἀττάλειαν γενόμενος πόλιν (2), ἧς ἀφορμῶν εἰώθασιν οἱ πλείστοι τῶν εἰς Κόπρον πορευομένων, ἀνδρὶ παρατηγχανεῖ λίαν τῷ μέρει τῆς καθ' ἡσυχίαν ἀρετῆς ἐνευδοκιμοῦντι κατ' ἐκεῖνο καιρῷ· ὃς ἀναθέμενον αὐτῷ τὰ τῆς οἰκείας βουλής τὸν μακάριον ἐπέσχε τῆς προθυμίας καὶ σὺν αὐτῷ μὲν ἀπέπεισε μένειν, τῆς δ' ἐπὶ Κόπρον πορείας¹ τῶς ἀποστήναι· καὶ γίνεται τι καὶ νῦν, ὅποιον τὸ παλαιὸν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπῳ λεγομένῳ παρὰ τοῦ προφήτου ἡρατημένῳ, δοκίμιον οἶμαι καὶ ἀρετῆς διδασκάλιον ἐκτὸς τοῦ πάθους· τῷ πρῶτῳ γὰρ ἡ χάρις τοῦ νομικοῦ ἀποτόμον διαστέλλεται οὐ δειμασι καὶ ποιναῖς ἀλλὰ πνεύματι ἐπιεικείας τοῖς παρὰ μέλος ἀνακρούουσι τὴν τοῦ βίου κηθάραν μετερχομένη. Οὐ γὰρ λέων στέλλεται κατὰ τοῦ θειοτάτου ἀνθρώπου καὶ ὄντως θαυμασίῳ τὴν ἀρετῆν, ἀλλ' ὄναρ ἐφίσταται ὁ τῆς μονῆς αὐτὸν προσδοποιοῦσαι δόξας μέγας Σπυριδῶν ἀγγελικῆ τιμῆς δυνάμει φοβῶν καὶ προσσευδίζων δειλίαν καὶ ρεμεσῶν τῆς ὀλιγοπιστίας καὶ

Attaliae
eum
consistere

F

3 Reg.
13, 11-24.

S. Spyr-
ridon
non sinit.

⁴ ἐποτυνῶντο A.

28. — ¹ πορείας A.

(1) De S. Spyridone brevis diximus in Anal. Boll., t. XXVI, p. 239-41. — (2) Attalia, urbs

in Pamphylia ad mare Lycium, nunc Adalia.

τῆς

VITA τῆς ἐπὶ Κόπρον πορείας ἀπάρξασθαι παρορῶν
καὶ μετ' αὐτοῦ παρεῖναι δοκεῖν τὸν κελαινόντα
τοῦ πλοῦ σπουδαίως συνεπιλαμβανόμενον.

Navem 29. Καὶ ὁ μὲν θεῖος ἐκεῖνος ὄνειρος τοιαύτης
conscendit. ἤξιόν τῆς ὁμοῦ τὸν μακάριον· ὁ δὲ μελλήσας¹
οὐδὲν ἑαυτοῦ δὲ μᾶλλον καταγνοῦς τῆς δειλίας
καὶ τῆς τέως ἀναβολῆς, ἐπιβάς τινι τῶν εἰω-
θότων τὴν περὶ αὐτὸν ποιῆσαι πλοῖον, εἶχετο
τοῦ ἐπὶ Κόπρον πλοῦ τῆ ἐλπίδι τῆς ἐπαγγελίας
ἀγάψας τὴν σωτηρίαν· ἔνθα καὶ τι συμβέβηκε
λόγον ἄξιον καὶ Θεὸν δι' αὐτοῦ παρασκευάζον
δοξάζεσθαι· ἦδη μὲν γὰρ τὸν ἀπόπλον ποιου-
μένης τῆς νεῶς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ναυτῶν ἤπερ
εἶσθε τοῖς τοιοῦσι πρὸς εὐοχίαν τραπέτων
τῷ θάρσει τοῦ αἰσίου πνεύματος καὶ διὰ καὶ οἰνω-
θέντων σφοδρότερον καὶ τῷ κάρῳ τὸν ἕπρον
ἐχόντων θανάτω γείτονα, ἢ ναῦς ἐπιηροῦτο
Nautis τοῦ ὕδατος, ὁπῆς τις εἰσαγοῦσης ἐκεῖνον τὸν
dormienti- ὄλεθρον. Ὁ δὲ μακάριος τὴν μὲν αἰτίαν ἀγνοῶν,
bus navis τὸ δ' ὕδωρ ὑπὲρ τὸ μέσον ὁρῶν τῆς νεῶς πλημ-
aqua impletur; μωρον, διανιστὰν ἐπειράτο σπονδῆ τοῦ μα-
καρίου ἐκεῖνος. Οἱ δὲ (καὶ πῶς γὰρ οὐ, ἄνθρωποι
B κάρῳ τοσοῦτῳ κατεσχημένοι) οὐδ' ἐπέστρεπον
τοῦτον βοῶντος, ἀλλ' ἦσαν ἐφ' ὥρας τινὰς ὡς-
περ τεθνηκότες ἀνακείμενοι καὶ τῆς συμφορᾶς
ἀνεπαίσθητοι. Ὡς δ' οὐδὲν ἀντίει οὐ μακάριος
οὕτως ἐδόκει, ἐπὶ Θεὸν καταφέρει τὸν ἐπὶ τοῖς
τοιοῦτοις θανάτου ὄντα πολλὰ καὶ ὁ
μὲν ἤγετο τὰς χεῖρας ἀνεῖς ἐκπετάσας εἰς
οὐρανόν· τὸ δ' ὕδωρ οὐδὲν πλέον εἰσῆει, ἀλλὰ
Constan- δὴ καὶ ἐξίεναι μᾶλλον ἐδόκει, καὶ ἡ ναῦς ἐκον-
tini πρὸς τὸ ἄνω καὶ τῆς καθελκοῦσης εἰς βυθόν
precibus ἤλευθεροῦτο φθορᾶς· ἐπειδὴ γὰρ ἀνέστηναι τινας
periculum ἐκεῖνον μικρὸν καὶ τῆ ἀθρόα πρὸς βυθὸν φορᾶ
avertitur. τοῦ πλοίου περιεσπῶντο, ὡς ἀτῆκα δὴ καταδό-
στες, παράδοξον ἔωρον τὴν σωτηρίαν, ὅσον
καθεικλύθη τῆς νεῶς ἐλεγχόμενον τὴν ἄνοδον
διὰ τῆς ἐπι παροῦσης ἐνδιαβροχῶν ἐπιφανείας.
Οὕτω γὰρ παραδόξου τῆς σωτηρίας γεγεννημέ-
της, μετὰ τὸ νῆσται τοὺς σεσοσμένους δάκρυα,
συχνὰ παρ' αὐτῶν καὶ κατὰ νύκτας οὐκ ἢ τεχοῦσα
προεβάλλετο² πρὸς Θεόν, μᾶλλον δὲ εὐχαριστία
ἐπὶ τῇ παραδόξῳ διὰ τῆς εὐχῆς τοῦ θαυμασίου
τοῦτου σωτηρία· τὸ γὰρ ἐντεθεῖν ἐρενήσαντες
C καὶ τὴν ὁπὴν κατασφαλίσασθαι ἤπερ ἦν δυ-
νατὸν εἶχοντο τῆς πορείας τῆ τοῦ ἁγίου μάλ-
λον εὐχῆ τοῦ λοιποῦ ἢ τοῖς ἄλλοις θαροῦ-
σαντες. Αἰσίον δὲ συνοδεύσαντος πνεύματος
γαλήνῳς διανέει τὸν πλοῦν καὶ τὴν Κυπρίων
καταλαβὼν ἐξῆει τῆς νεῶς.

In Cypro 30. Ὡς δὲ τῆς νῆσον ἐπέβη, συναντᾷ τισι τῶν
sanctorum ἐγγωρίων ἀνδράσι καὶ ἤπερ εἰθιστο τῷ μακαρίῳ
Φαινόντων περι πνευματικῶν ἀεὶ πυνθάνεσθαι μᾶλλον ἢ
reliquias τῶν ἄλλων τοῦ βίου, μαρτάνει τῶν ἐφετῶν
veneratur, τι παρ' ἐκεῖνων· τὸ δὲ ἦν, ὡς ἐν τινι τόπῳ τῶν
ἐγγωρίων δυσεμβόλῳ τε καὶ ἀποκρήμνῳ ἱερὰ
κατάκεινται λείψανα ἁγίων (Φαινόντες (1) οὗτοι
ἐκέκληντο) καὶ ἱερὰς ἐκεῖσε ψαλμωδίας ἤχος
ἀκούεται καὶ τὸ σέβας τῶν περιοικούντων ἐπὶ
τοσοῦτον, ὡς τοῦ μὲν κινδυνώδους ἐκεῖνον
καταφρονῆσαι κρημνοῦ καὶ πανήγυριν ἄγειν
ἀγχοῦ πον τῶν ἁγίων, μόνον δὲ τὸν ἐπίσκοπον

τῶν ἐκεῖνη ψυχῶν τολμᾶν πλησιάζειν τῇ σοφῷ D
καὶ ἄνωθεν καθέντα τὸ πνεῖον τοῦ σηλαίου
ἐκεῖνον τοῦ ἀποκρήμνον τῆς τῶν ὁρωμάτων
εὐωδίας μεταδίδουσι. Ὁ δὲ μακάριος ταῦτ'
ἀκηκοὺς μελλήσας οὐδὲν ἀπεισι πρὸς τὴν ἱερὰν
ἐκεῖνην σοφὴν οὐδὲνα λόγον τοῦ κινδύνου ποιού-
μενος· αἱ γὰρ σπουδαῖαι ψυχῆ τῶν πνευματι-
κῶν κερδῶν οὐδὲν ἠροῦνται προδουραίτερον, κἂν
εἰ δεήσει παρομαρτεῖν τις καὶ κίνδυνος. Παρὰ
δ' ὄν τὸ κρημνώδες ἐκεῖνο σπήλαιον εἰσὸς,
ἦδη κατὰ δυσμῶν ἀπίοτος τοῦ ἡλίου, μέχρις
ἔω τοῖς ἱεροῖς ἐκεῖνος διανυκτερεῖται λειψά-
νοις ὁμοφῶδι ταῦτα τιμῶν καὶ τῇ ἀνομήτῳ
προσευχῇ ὡσπερ τὴν χάριν τοῦ ἱεροῦ ἐκεῖνον
χώρον ἐπικροῦσιν.

31. Ἐφέσεως δὲ γίνεται μὴ κενὸς ἐκεῖθεν τῆς
τῶν ἁγίων ἀπελθεῖν συνοδίας· τοῦτο δὲ αὐτοῦ
λογισμένου, ὅρα τι τῶν ἱερῶν ἐκεῖνον λειψά-
νον ἐνὸς αὐτομάτῳ κινήσει τοῦ συνδέσμου τῶν
ἄλλων ἀποροχῆν καὶ μονονοχί τῷ μακαρίῳ
γενέσθαι μέρος ἐμφαίνον καὶ κτήμα σωτηρίας
ἐφόδιον. Ὁ δὲ θεῖον ἠγγιστάμενος τὸ ἔργον
προσεύχεται μὲν τῷ Θεῷ τῆς χάριτος ἕνεκεν, E
ἀπευχαριστεῖ δὲ καὶ τοῖς ἁγίοις τῆς φιλοξε-
νίας· καὶ πόθῳ καὶ δάκρυσι πανευλαβῶς τὴν
οἰκίαν ἐκτελεῖα χεῖρα τὸ μερισθὲν ἐκεῖνο
(ἀντίχειρ δὲ ἦν τὸ λείψανον) ὀπισθελάμενος
ἐφρωτῶς εἰς ἀνέκλειπτον πίστεως πλοῦτον ἑαυτῷ
θησαυρίζει. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτως. Τιμῆ δ' ὄν
πάση καὶ σεβασμιότητι τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον ἔωρον
περιθάλλοντος δάκτυλον, εἴχετι τινὰ τῶν Κυ-
πρίων μοναχῶν παραβαλεῖν τῷ ἁγίῳ· ὅς τὴν τοῦ
λειψάνου εὐπορίαν ἀναμαθὸν βουλευέτο μέρος
τι τοῦτον σπλήσαι· τοσοῦτον γὰρ εἶχε περὶ τοὺς
ἁγίους ἐκεῖνος ὁ τῆδε χώρος τὸ σεβάσμιον.
Σκήπτεται τοίνυν πρόφασιν τινα, ἥτις τὸν μα-
κάριον ἐπὶ τὴν πηγὴν ἀπέεινα προὔτρπει κομί-
σαι ὕδωρ· καὶ ὁ μὲν ἀπεισιν, ὁ δ' ἱερὸς ἐκεῖνος
κλέπτῃς τὸ εἰσὸς ἐπιφέρεισθαι τῷ μακαρίῳ
σπυρίδιον διερευνησάμενος τὸν τε ἱερὸν δάκ-
τυλον ἀνευρῶν ἐπειράτο τοῦτον μέρος ὁδᾶς ἀφε-
λεῖν· ἔνθα δὴ τι καὶ παράδοξον γενέσθαι ἦν
τῇ τόλμῃ τοῦ μοναχοῦ· ἔδοξε γὰρ τῷ μακαρίῳ
παρὰ τὴν πηγὴν ὄρεον τὸν ἴδιον ἐκτε-
μῆσθαι δάκτυλον καὶ ἅμα τῷ πόθῳ φωνῆσαι F
τὸ πάθος ἀνακαλοῦμενον, ὡς καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον
ἀκηκοέναι τὸν φῶρα· ὅπερ εἰς σύμβολον οὐκ
ἀπεμφαίνον τῆς ἀληθείας, ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ
λογισάμενος ὀπιστρέφει τε τάχος καὶ τῆς τόλ-
μης τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον κλέπτῃ ἐγκαλεῖ· καὶ
τὸ ἐπίκλημα ἦν ὅπερ ἐπελάβετο δεῖν, ὡς εἶη
τοῦ λειψάνου κατατολμῆσας. Ὁ δὲ καὶ τὸ δρᾶμα
ἐξαγγέλλει καὶ ἀλήθειαν ὑπεληφθέντα ἀναδι-
δάσκει καὶ συγγνώμῃ τῆς τόλμης αἰτεῖ, τῆς
πίστεως χάριν ἐγγχειρισθείσης, καὶ τοῦ πράγ-
ματος τοῦ ἐν ἀποκρήμνῳ τὸν γνώστην θαυμάζει
καὶ Θεῷ τῆς χάριτος ταύτης εὐχαριστεῖ, ἥς
ὁ θεράπων αὐτοῦ κατηξίωται.

32. Ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτ' οὕτω γέγονε, σύμβουλος
γίνεται ὁ θεομὸς ἐκεῖνος μοναχὸς τῷ μακαρίῳ
ἐν τινι τῶν ἱερῶν μοιραστῆριον ἀποθεῖναι τὸ
λειψανον, ὃ δὴ γνώριμον αὐτῷ, τῆς ὀφειλοῦσης

quarum
partem
accipit.

Monachi
Cyprii
pium
furtum.

29. —¹ μελήσας A. —² προεβάλλετο A.

(1) Sunt illi sancti ni vehementer fallimur,
οἱ ἅγιοι Φανέντες, de quibus Leontius Machaeras

in Chronico. Anal. Boll., t. XXVI, p. 254.

ἱερᾶς

- A *Ιερῶς* περὶ αὐτὸ θεραπείας τυγχάνον ἐπάξιον. βάνει ἐαυτὸν τοῦ ἀγῶνος εὐχαριστῶν τῷ ἀγα-
 'Ο δ' ἐπεὶ πολλὰκις παρ' ἐκείνων τοῦτο πράξειν νοθέτη καὶ μετὰ τοὺς πόρους· καὶ ἀτενίσας μα-
 ἠπεύγετο¹, εἰκει τοῖς λόγοις καὶ βουλήσιν γί- κροθῆν δὲ τινὰ παριόντα (ποιμῆν δὲ οὗτος ἐπ'
 νεται τὸν θησαυρὸν ἐκείθεν καταλιπεῖν· ἦν ἐρημίας πρόβατα νέμων) καὶ βουλευθεὶς καλέσαι
 γὰρ αὐτῷ μετὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων καλῶν καὶ τοῦτον φωνῆ δι' ὀλιγορίας ἀδυνατεῖ¹. 'Ἄλλ' ὁ
 τὸ περὶ τὰς ἐνεργεσίας ἔτοιμον. 'Ἐπεὶ δὲ εἰς τοῦ μακαρίου ἐπίκουρος οὐδ' οὕτως καταλιμι-
 ἔργον προβῆναι ὁ λόγος ἔτοιμος ἦν, φαίνεται πάνει τὸν κεκλημένον· ὀπτάται δὲ τῷ πα-
 τις αὐτῷ κατ' ὄναρ ὁμῆ τῆς πράξεως εἰργουσα ριόντι δι' ἑαυτοῦ γενόμενος ἄγγελος καὶ πληροῦ
 καὶ τῆς ἐνεργεσίας ὀνειδίζουσα καὶ εἰ μὴ τὸ λείπον τοῦ ἐκλιπόντος· «Πορεύου (φησὶν),
 τάχος μὴ ἂν ἑαυτοῦ χωρίσαι τὸ δεδορημένον ὦ ποιμῆν, καὶ μικρὸν προελθὼν θεάσῃ τινὰ
 ἱερὸν ἐκεῖνο λείψανον χειρογραφῆσαι, προσπα- μοναζὸν πλανηθέντα μὲν τὴν ὁδὸν ἐπ' ἀνοδίας
 παιτοῦσα· ὁ δὲ ἀποδοῦναι μὲν ἀναίνεται, μὴ δὲ ταλαιπωρούμενον· καὶ τοῦτον λαβὼν καὶ
 ἐκχωρήσαι δὲ τὸ δῶρον ἑτέρῳ τῷ δισχυρό- ἀνακτησάμενος τῆς ἀθυμίας παραγενέσθαι πρὸς
 ζετο, ἀλλ' ἐφόδιον μὲν ἔχειν βίον τε παντός καὶ με δὴγήσον.» Ταύτην ὁ ποιμῆν δέχεται τὴν
 μὲν καὶ Μουῦσης 'Ἰωσήφ τὰ ὀστά, τοῦτ' ἐπι- ἀγγελίαν, ὡς αὐτὸς μετ' ὀλίγον διηγήσατο·
 σκήφαντος ἐκείνου, ἀλλ' ἀκάθαρτον ἐνομοθέτει τάχος δὲ τὸ κεκελευσμένον τελέσας, ἐδύσκει
 τὸν ἀπτόμενον νεκροῦ ἄχρις ἐσπέρας μυστηρίῳ τὸν μακάριον καὶ ἀνακτᾶται τῆς ἀθυμίας· καὶ
 τάχα βαθυτέρως ἐχομένῳ τῆς διανοίας· ὁ δὲ λαβόμενος τῆς χειρὸς ἄγει παρὰ τὸν ναὸν τοῦ
 δὲ μέγας οὗτος καὶ τοῦ Μωσέως αὐτοῦ τὸ αἰδέσιμον ἀποθεῖναι ἐκεῖ. » Ταῦτ' εἰπὼν καὶ τὸ ὄμμα πρὸς
 ἔχον καὶ δουραῖς ἀξιοῦται τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἀποθεῖναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀτενὲς ἐκπετάσας καὶ τὸν τῶν ἁγίων
 ἀντίχειρος καὶ οὐ νεκρὰν ἀλλὰ ζῶσαν τὴν τοιαύ- Θεὸν ἐπικαλεσάμενος ὥσπερ εἶθε θεομῆ τῆ
 τῆ μερίδα τῷ πνεύματι περιφέρεται καὶ ἀγιά- ψυχῆ τὴν παλαιὰν κέλευσιν ἐκπληροῖ· καὶ
 ζει μᾶλλον τὸν ἀπτόμενον τῆς ἐκείθεν μεταλαμ- τρεῖς κλίνας τὸ γόνυ καὶ τοσαντάκις ἑαυτὸν ἀνα-
 βάνοντα χάριτος. τεῖναι εἰς οὐρανόν, ἀπτεται τῆς ἱερῶς ἐκείνης
 33. 'Ἐπὶ τούτοις δέχεται τινα πάλιν θεόθεν χειρὸς· ἡ δὲ ὥσπερ τὸν φίλον δεξιουμένην ἐπι-
 φωνῆν, καλοῦντος αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν τινος ἀν- δίδωσιν ἑαυτὴν οὐδεμίαν τῷ συνδέσμῳ τῆς δυσ-
 δροῦ Παλάμωνος ἐκείνου, ὃς ἐν ἀσκηταῖς τε καὶ χερείας παρεπομένης· καὶ γίνεται μέρος τῷ
 μάρτυσι λαμπρὸς ἀνεδέλθη καὶ οὐ τοὺς ὕπερ θεοφόρῳ ἐκείνῳ καὶ πιστοτάτῳ ἀνδρὶ, ὄλην μὲν
 Χριστοῦ ἄλλουσι ἢ περὶ αὐτὸν τοὺς πιστοὺς ἀνε- ἑαυτὴν διὰ τὸ μέρος τὴν χάριν ἴσχυουσαν,
 δίδαξεν ἱστορία (1). Οὗτος οὖν τοιοῦσδε λόγοις ὄλην δὲ καὶ τῷ λοιπῷ ἱερῷ καταλιποῦσαν λει-
 τῷ μακαρίῳ ἐνεκελεύετο· «Ἐλθε (φησὶ) παρὰ ψάνῳ· οὐ γὰρ μερίζεται χάρις ὅλη σῶματος
 τὸ ἐμὸν κατάλημα καὶ θέσαι μου τὸ σκήρωμα· αὐτῷ ὡσπερ ἵπολειπεται τῷ λειπομένῳ οὕτω
 καὶ τοῖς τὸ γόνυ κλίνας τῆς ἁγίας Τριάδος τῆ προσλαμβάνεται τῷ προσληφθέντι, ἀοράτῳ ὀν-
 ἐπικληθεὶς ἐκτεινὸν σου τὴν χεῖρα δειλίας ἐκ- νάμει τῶν δισταμένων ἐνομένων καὶ χάριτι.
 τός, κἀγὼ σοὶ ὀρέξω τὴν δεξιάν μου· αὕτη γὰρ Τοιοῦτον ὁ μέγας Παλάμων περὶ τὸν ὄντως φί-
 μοι βουλή σέ με ἐντάθῃ λαβεῖν, ἐκεῖ δὲ διακο- λον εἰργάσατο· καὶ οὕτως ἑαυτὸν διὰ τῆς χει-
 μίαι, ἐνθ' ἂν εὐδοκία τοῦ προνοούοντος τὰ σύμ- ρὸς ἐπιδοῦς ὄλος τοῦ λοιποῦ κἀκεῖ συμπαρῆν
 παντα γένηται.» Καὶ τούτων οὖν τῶν λόγων καὶ ζῶν ἐδόκει τῷ μακαρίῳ τῆ ἐνεργεία· θήσ-
 ἐνωτισθεὶς ἦει σπουδῆ τῆ πάσῃ πρὸς τὸν τοῦ κειν γὰρ ἡ χάρις οὐ πέφκεν.
 θεῖου Παλάμωνος ἐπιώννον ναόν. 'Ἐπεὶ δὲ τῆς 35. Οὕτως οὖν τὸν τίμιον ὄντως ἐκείνου καὶ
 εἰς αὐτὸν πορείας τὸ ἀγνώριστον εἶχεν, δυσβά- αιδεσιμώτατον πλοῦτον ὑποδεξάμενος καὶ ἤη-
 τοις περιπίπτει τόποις καὶ ἀκανθώδεσιν, ἄλλο τῷ τινι σεβασμῷ τόπῳ ἀποθεῖναι τοῦτον κε-
 δοκίμου τῆς οἰκείας οἰμαὶ σπουδῆς οἷα δοῦλος λενοσθεὶς, ὄχητο τῆς Κοπρίων καὶ τὴν ὁδὸν δια-
 γνήσιος παρὰ τοῦ φιλοῦντος δεσπότητον δεχό- νύσας τὴν 'Υακίνθου καταλαμβάνει λεγομένην
 μενος· πληγαῖς γὰρ οὐ ταῖς τυχεύσαις αὐτοῦς μονήν (2)· αὐτοῦ γὰρ ἔλαβε τὴν ἐντολήν τὴν
 τε τοὺς πόδας πλήσσειται καὶ τὰς κνήμας μέχρι ἱερῶν ἐκείνην χαρίσασθαι χεῖρα. Οὗτος δ' ὁ
 καὶ αὐτῶν γονάτων, περιπειρομένων αὐτῷ τῶν τὸπος ἱερὸν τῆς θεομήτορος οὐ τῶν ἀσήμεων παρὰ
 ἀκανθῶν καὶ τῆς τοῦ τόπου τραχύτητος· 'Ἰωβιὸν τινα ἑαυτὸν ἐπίσημον (Νίκαια δὲ αὕτη τῆς Βι-
 τινα¹ πειρασμὸν ἄλλον οἰμαὶ μικρὸν ἐπιπνεύ- θυνίας), ὅπερ 'Υακίνθος τις εὐσεβῆς ἀηρὸ ἐδεί-
 σαντα δόξαι τῷ τὴν ψυχὴν ἀληθῶς κατὰ τὸν ματο μὲν θεομῶ τῷ πῶθῳ, ἑαυτὸν δὲ σὺν τῇ
 θαυμάσιον ἐκείνων τελειωθέντι. 34. 'Ἐπὶ πολλὸ δὲ τῆς ταλαιπωρίας ἐκείνης et in
 ἀξιομένης, μικροῦ ἔξαμιος ταῖς πληγαῖς ἐγε- monasterio
 γόνει· ἐπὶ τινος δὲ πέτρας καθεσθεὶς ἀναλαμ- Hyacinthi

32. —¹ ὑπείγετο A.33. —¹ supra lin. A.34. —¹ ἀδυνατεῖ? A. —² ἐκείνων add. dein de LA.(1) De sancto Palamone deque eius historia nihil reperire contigit ubi sanctorum Cypri monumenta collegimus. *Anal. Boll.*, t. XXVI,p. 161-301. — (2) Hyacinthi monasterii non semel meminit GEORGIUS ACROPOLITA, *Annales*, BEKKER, pp. 20, 35, 77.

VITA

τιστήριον· ἐξ οὔτε καὶ νῦν τὴν ἐπικλησιν ἢ διάσημος ἐκείνη κέκτηται μονή, πολλῶ περι τὸν ἀσκητικὸν βίον τῶν ἐπὶ τούτῳ διαπεπόντων ἐπερελαίνουσα¹. τῷ τε γὰρ ἐπιτηδεῖν τῶν ἀκουόντων καὶ τῇ ἀφθονίᾳ τῶν τῆς ἀρετῆς ἐπιμελουμένων πάσης μὲν καθαρότητος βίον, πάσης δὲ δαφιλείας τῶν ἐπιτηδεῖων μεστὸς ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος ἀναδέχεται οἶκος· σωφροσύνης γὰρ ἐκεῖ φύλακες ἄνδρες ἐν ἀπαλῷ τῷ σώματι τριχίνοις ὡσπερ ἠκανθωμένοι καὶ ἀσθενείᾳ φύσεως ἀγρυπνίαν τε καὶ νηστείαν καὶ τοὺς ἄλλους πόνους ἀνακρινόντες ἐγκαστεροῦσιν ἐλευθερίω λοιπὸν τῷ φρονήματι, κατὰ τῆς κρατούσης ἀεισαρκικῆς ἐμπαθείας λαμβάνοντες νικητήρια, τῷ θερμῷ τοῦ πρὸς Θεὸν μόνον ἔρωτος φυσικῷ τῆν τρόπον θερμότεροι καθιστάμενοι· οὐ γὰρ οἷς τετοράνηται τῷ ἐλεεῖν, ἀλλ' οἷς ἐδηγέτηται παροῦσθαι δεῖ τὸ μισεῖν. Οὐ πείθονται γὰρ τῇ σφραγίδι συμβουλῆ, οὐκ ἀκούουσι Εὔας ἠπατημένοι τὴν ἐντολήν, οὐ γίνονται τοῦ ὠραίου καρποῦ, ἐξ οὗ τάχα τοῖς προπάτορσιν ἐπέσκηψε θάνατος, οὐ κατὰ καιρὸν ἀλλ' ἀκαίρῳ χολήσῃ τῆς βρώσεως. Τοιαῦται μὲν οὖν ἀνατεθείσαι γυχαὶ τῇ μητρὶ τοῦ Θεοῦ καὶ παρθένῳ, ἀμίαντοι λάτραι καὶ παρθένοι διάκονοι, τὴν Ἰακίνθου κατακοσμοῦσι μονήν, ὡς ἐντεῦθεν οἶμαι καὶ τὸν μέγαν Παλάμονα τῆς τε τοῦ τύπου καὶ τῶν ἐκείσε ψυχῶν ἀγάμενον καθαρότητος τὴν ἱερὰν αὐτοῦ χεῖρα καὶ δι' αὐτῆς ὅλον ἑαυτὸν τῇ σεβασμίᾳ ἐκείνῃ χαρίσασθαι μονῇ, τῷ μακαρίῳ ἀνδρὶ καὶ ὄντως ἰσαγγέλῳ τῇ καθαρότητι διακόνῳ χρησάμενον. Ἐδει γὰρ τὴν ἱερὰν ἐκείνην καὶ πάσης μεστὴν καθαρότητος χεῖρα τοιοῦτον μὲν τυχεῖν τοῦ διακομιζόντος, τοιοῦτων δὲ τῶν ἐποδεξαμένων καὶ θαλπόντων καὶ ἐπηροτουμένων ἐκ πίστεως. Οὕτω μὲν οὖν ἡ θεία χάρις οἰκονομήσασα τὴν ἱερὰν ἐκείνην χεῖρα κατὰ τήνδε τὴν μονὴν ἐναποκεῖσθαι ἐδόκησεν.

Psalm. 67, 36.

Flumen paene exundans illaesus transit.

36. Τοῦτο τοίνυν τὸ θαῦμα ἕτερον διαδέχεται θαῦμα· καὶ γὰρ ἀεὶ θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ· διήρως γὰρ τὴν προκειμένην δόδον ὁ θαυμασιὸς οὗτος καὶ καταλαβεῖν ἐσπευδὲ τὴν Ἀττάλειαν, ἐνθα δὴ τῆς πορείας περιτυγχάνει τινὶ ποταμῷ, τῷ μέχρῃ καὶ κρηπίδος αὐτῆς πεπληρωσθαι τοῦ ὕδατος, πορθμίοις περιουμένῳ τοῖς παροδίταις· τοῦτον οὖν ποσι περαιούται οἰκείοις, ἀβαθῆ δοκοῦντα καὶ δὴ παραδόξως ἐξ ἀπόρου εἴπορον καταστάνα τῷ μακαρίῳ· ποιμέσι τοίνυν περιτυχόν, οἳ δὴ καὶ τὸ πορθμῖον εἶχον παρ' ἑαυτοῖς, ἐρωτᾶται τὴν αἰτίαν τοῦ πόρου καὶ ὅπως οὕτω πλήρη ποταμὸν ἀγχιβαθῆ τε καὶ ἐπικίνδονον ἐκπετέρακεν· ὁ δ' «Ὀδδὲν (ἔλεγεν) θαυμαστόν, ὃ τέκνα, γέγονεν, εἰ ὕδασιν ἑμαυτὸν κατεπίστευσα ποταμοῦ, ὃς μικροῦ¹ μου τῶν κνημῶν ἤπαιτο· οὐδὲ γὰρ ἡσθόμην πλείονος βάθους ἢ μόνον τὸ ἐμβάψαι τοὺς ἀστραγάλους.» Οἱ δὲ τοῦ μὲν ποταμοῦ πεπεισμένοι τὸ ἀπορον, τοῦ δὲ ἁγίου μαθόντες τὸ ἀκίνδονον, θεῖαν ἐνόμισαν δύναμιν ἐνηργηκέναι περὶ τῶν ἀνδρά· διὸ καὶ πίπτοντες προσεκύνον αὐτῷ, Θεοῦ θεραπευτὴν ἐντεῦθεν ἀναγνωρίζαντες· «Ἰδοὺ τοίνυν ἔχομεν τὸν τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ καὶ νῦν εἰ καὶ μὴ σχίζοντα πέλαιος μὴδ' ὑπεραντίων ἐργαζόμενον

35. —¹ ὑπελαύνουσα Α. 36. —¹ μικρῶ Α. —² ναυτίλου Α.

ὄλεθρον, ἀλλ' οὖν εἶκεν ὕδωρ ἰδίους παρασκευάζοντα ἴγχεσιν καὶ παραδόξῳ πορείᾳ ἐνθανμαζόμενον, μᾶλλον δὲ καὶ Ἰορδάνον ῥεῖθρον πεζέοντα τρόπον παραδόξῳ καὶ οὐχ ἤττονι τοῦ Ναυῆ νιόσ² ἐκεῖνου, καθ' ὃν ἡ τοῦ Θεοῦ διεπεραιούτο κιβωτὸς μέχρις αὐτῆς κρηπίδος ποτάμια διασχίζουσα ῥεῖθρα καὶ παράδοξον λαφ Θεὸν εἰδοὶ δημιουργοῦσα δόδον.»

D
Ios. 3, 15-17.

37. Ὁ δὲ με μικροῦ διέλαθεν τοῦ εἰρμῶ τῆς συνεχείας διαφυγῶν, ἤμισα σιωπήσασμαι· τάχα μὲν καὶ πολλοῖς ἄλλοις κεχαρισμένοι οὐδὲν, τοῦτῳ δὲ τῷ ἀνδρὶ <οὐδ' >κατημελημένον Θεῷ τὸ θεοπέμπτοις οὐνεροῖς δεικνῆναι αὐτῷ τινα τῶν κεκρυμμένων. Ποτὲ γὰρ κατὰ τὴν Κέπρον ἠγρομένο τινὶ μοναχῶν φίλος ἐγεγόνει· ὁ δ' ἔχρησεν αὐτῷ βιβλίον αἰτησαμένῳ· κλέπτου δὲ κατὰ τὸ χωρίον ἐκεῖνο ὄντος διασήμεν, δέος ἦν τῷ μακαρίῳ, μήποτε καὶ αὐτὴν ἀποσυλήσῃ τὴν βιβλίον, ἀφελάκτου τοῦ καταργητοῦ τυγχάνοντος· τοῦτο μὲν αὐτῷ ἐνεσπάρῃ τῷ νῷ τὴν εὐχὴν ἐκτελοῦντι. Καὶ δὴ καθορᾷ ἱερὸν τι τῆς θεομήτορος ἀπεικόνισμα, ὁποῖον κατὰ τὰς ἱεράς τε καὶ σεβασμίους εἰκόνας εἶθε τοῖς εὐσεβέσιν ἀνιστορεῖν, ὑποδεικνόνον αὐτῷ τὸν κλέπτην ἐκεῖνον εἰς κρημνῶν ὀθοῦμενον καὶ εἰτα καταπεσόντα εἰς τοῦτον· ἐδθὲ γοῦν ἑαυτοῦ γίνεταί τοῦ λήματος² μετελθὼν καὶ ἀκούει πεφωσῆσθαι τὸν δελταῖον εἰς τι κλέμμα καὶ ἐνεχόμενον καὶ ποινὰς βαλλόμενον καὶ ἀπαγγέλλοντα τὰ ἀτάσθαλα καὶ δὴ καὶ βουλήν ὁποῖαν εἶχε τὸ βιβλίον ἀποσυλήσαι· οὕτως ὁ μόνον ἐν παραδόξοις ἔργοις τεθναμῆστοται ὁ γενναῖος οὗτος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν κεκρυμμένων ἀνακαλύψει, μᾶλλον δὲ τῶν ἐσομένων προαγορεύσει, δι' ὃν ἡ τοῦ θεῖου πνεύματος χάρις ἐπιφωτῶν καὶ ἐγκατοικεῖν τοῖς ἀξίοις γνωρίζεται.

Abscondita sancto viro revelantur

E

38. Οὕτω δὲ τοῦ μακαρίου τὴν Κέπρον καταλιπόντος, ἀλλ' ἅμα τῇ δωρεᾷ τῆς χειρὸς ἐφ' ἕτερα ἱερά τεμένη σεβασμίῳ πύθῳ χάριν εὐχῆς περιούτος, γίνεταί τι περὶ αὐτὸν οὐκ ἀγενεῖς θαῦμα, μᾶλλον δὲ τῆς ἐν αὐτῷ χάριτος ἀποδεικνόνον τὸν πλοῦτον. Ἐν γὰρ ἐνὶ τῶν κατὰ τὴν νῆσον ἐκτεροῖον τὴν εὐχὴν ἐκτελοῦντι (ἦν δὲ ἄρα τοῦ Προδρόμου τῆς χάριτος τοῦ ἱερὸν ἐκεῖνο τέμενος), καταλαμβάνοναι τὸν ναὸν οἱ Ἰσμαηλίται Σαρακηνοί· ἔστι γὰρ ἀναδασμός τις κατὰ Κέπρον καὶ αὐτοῖς πολιτείας, οὕτω δόξαν τοῖς πάλοι τὰ Ῥωμαίων ἰθύνουσι σκηπτρα τρόπον τινι συμπεροσῆς οἰκονομίας. Τούτων οὖν ἐπιστάντων τῷ ναῷ δέος ἐνσκήπτει τῷ μακαρίῳ, μὴδ' ὀραθῆναι τοῖς ἀθέοις ἐν τῇ πρὸς Θεὸν ὁμιλίᾳ ἐθέλοντι· ποιεῖται τοίνυν εὐχὴν ἐκτενῆ, τὸν ἐκείσε τιμώμενον τοῦ κυρίου Προδρόμου εἰς ἐπικουρίαν καλῶν καὶ τοῦτο αἰτῶν μὴ σφθῆναι ὀφθαλμοῖς ἀπίστον κατ' ἐκείνην τὴν ὄραν αὐτόν. Ὁ δὲ τῶν αὐτοῦ θεραπευόντων τὸ βόλημα ἐκκληρῶν παντοδύναμος Κύριος παρέλκει τὰς τῶν ἀπίστον ἀκτίνας τῶν ὀφθαλμῶν· καὶ εἰσερχομαι μὲν παρὰ τὸν ἐκτεροῖον οἶκον, μέσον δὲ τὸν Χριστοῦ ἱκέτην ἐστηλωμένον εἰς προσευχὴν καίτοι ἀτενὲς βλέποντες οὐχ ὀρώσων· ἀλλ' οὕτω περιελθόντες ὡς οὐδενὸς ἐκείσε παρόντος καὶ τὰ εἰωθότα αὐτοῖς συμπαιζαντες ἐξέλασι τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ναοῦ,

Orans a barbaris non cernitur.

F

37. —¹ om. A, supplēt Kurtz. —² λήματος Α.

A ὡς εἰς θαῦμα τραπέσθαι μέγα τὸν μακάριον καὶ Θεῶν προσομιλοῦντα μᾶλλον ἐκτενεστέρα τὴν εὐχαριστίαν προσαγαγεῖν, οἷς οὐχ ὥραθ' ἑβελήλοισι ὀφθαλμοῖς οὐδὲ τῆς πρὸς Θεὸν ἐπιτημένη ὀμιλίας, ἴσως τινὸς καὶ διέφυγεν ἐπιτημένον κινδύνον διὰ τε τὴν τῶν ἀνδρῶν θηριωδῶν καὶ τὸ τῆς καταλήψεως μόνιμον· οὕτω 1 Reg. 2, 30. δοξάζει Θεὸς τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν καὶ τοιούτοις ἀμείβεται τοῖς δουλεύουσιν αὐτῷ ἐν ἀληθείᾳ.

Agros 39. Τοῦτο οὖν σπεῦσαι τὸν μακάριον κινεῖ τὴν μὲν Κύπρον καταλιπεῖν, ἐπὶ δὲ τὴν ἐνταῦθα ἡπειρον γενέσθαι. Καὶ δὴ θάπτον τῆς χάριτος συνεργοῦσης εἰς ἔργον τὸ βούλημα ἐκπεραίνεται καὶ πλοῖον ἰσαυριζοῦ ἐπιβάς κατὰ τὴν τῆς Σελευκείων γῆς παράλιον γίνεται (1). καὶ τι τῆς ὁδοῦ διανύσας καταλαμβάνει τι λήϊον ἀσταχῶν μὲν αὐτοφόρον μεστὸν οὐ μείον δὲ καὶ ἀκριδῶν, λυμαιομένων τῶν παρόντι καρπῷ· οἱ δὲ περὶ τὸ γήδιον ἐκείνο πορῆσαντες γεωργοὶ παρῶσαν μὲν ταῖς μικραῖς ἐλίσι ἀποχορησόμενοι καὶ δρέψασθαι τῶν πόρων τοὺς καρποὺς παριστάμενοι, οὐ δυνάμενοι δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ πάθος ὀλοφροῦμενοι· ὁ γὰρ τῶν ἐφιζανόντων ἀκριδῶν ἐσμός οὐκ εἶα τοῦ ἔργου ἀπάρεσθαι, μᾶλλον δὲ καὶ ἀνέλπειδας καθίστα τοῦ λοιποῦ τῆ προσδοκωμένην παρτελεῖ φθορᾷ τοῦ καρποῦ, καθ' ὃν οἶα πένιτες ἐκείνοι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐσάλευον. Ὡς δὲ τὸν ἅγιον παριόντα ἐώρων, τὴν δυστηχίαν ἀπολοφροῦμενοι διηροῦντο καὶ ὥσπερ ἐν θησαυρῷ τὴν σωτηρίαν κατέχοντα οὕτω πῖσται θερμῇ τοῦτον ἐξελιπάρουν εὐξασθαι μὲν ὑπὲρ αὐτῶν τῷ Θεῷ, ῥύσασθαι δὲ τοῦ ἐνεστώτος κινδύνου· μηδενὶ γὰρ ἐτέρῳ θαρρεῖν τὸν ἑαυτῶν τοῦ λοιποῦ διαζῆσθαι βίον, ἀλλ' ἢ μόνοις τοῖς παροῦσιν ἀστέχιστα, καθ' ὃν ἀπειλεῖ τὴν φθορὰν ἢ ἐφεξομένη ἀκρίσι. Ὁ δὲ πρὸς συμπάθειαν ὀρηθεῖς (καὶ γὰρ φόνις αὐτῷ ἐκ νέου τὸ συμπαθέει) οἰκτιροῦν ψυχῆ τὰς ὑπὲρ τῶν πενήτων ἐκείνων ἀμελλητί' ἐποιεῖτο εὐχάς· οὕτω δὲ φθάσας δωδεκάκις κλίνας τὸ γόνυ, τὸ θεῖον ἐπικάμπτει πρὸς τὸν δυστηχούτων τὸν ἔλεον καὶ ὁ τῶν ἀκριδῶν ἀμύθητος ἐκείνος ἐσμός παραχορημα ἀπανίσταται τοῦ χωρίου καὶ τῷ οἰκείῳ ἐπόμενος στρατηγῷ (ἔστι γὰρ φασὶ καὶ ἐν ἀκρίσιν ἡγεμῶν) εἶκον τοῖς θεοῖς κελεύσασιν ἐξέπτη καὶ τῶν ἐκείσε πάντων χωρίων ἠλαύνετο, μηδ' ὀπωσοῦν τοὺς καρποὺς λυμνόμενος, ἀλλ' ὥσπερ ἐπ' αὐτῷ μόνῳ παραγενόμενος, ἵνα τοῦ θαυμασίον Κωνσταντίνου ἢ πρὸς Θεὸν παρρησία δῆλη καὶ τοῖς ἀργόταις ἀναφανῆ.

a locustarum plaga liberal

et ab incolis eo loco manere rogatur.

B 40. Οἱ δὲ γε τῆς συμφορᾶς παρ' ἐλπίδα ἀπολθόντες τῶν οἰκείων πόρων δρεψάμενοι τοὺς καρποὺς καὶ τῆς ζωῆς ἐφόδιον ὥσπερ δεξάμενοι, Θεῶ μὲν εὐχαρίστον τῷ σεσωκότι, τὸν δὲ ἅγιον εὐαφμαζον οὕτω δοξασθέντα παρ' αὐτοῦ τῆ ταχεῖα τῆς ἰκεσίας ὑπακοῆ· διὸ καὶ προπέμποντες δάκρυσι μὴ ἀποστήναι τῆς ἐκείνης γῆς ἐποτινύοντο εἰ γε δυνατὸν τὸν οὕτω θερμὸν εἰς σωτηρίαν, εἰ δ' ἀρεστόν αὐτῷ παρελθεῖν, μεμνησθαι καὶ αὐθις τῶν σεσωσμένων ὑπ' αὐτοῦ πρὸς Θεὸν παντὸς ἀπηλλάχθαι κακοῦ.

39. — ¹ ἀμελητί Α.
40. — ¹ καρπῶν Α.

(1) Seleucia Ciliciae, nunc Selekchie.

Πῶς οὐκ ἐγερεῖ πρὸς θαῦμα τὸν ἀκροατὴν τὸ τοιοῦτο δῆγμα; Μωϋσῆς μὲν γὰρ μαστίζων τὴν Αἴγυπτον ἀκριδῶν νέφος ἐπήγαγεν, τοὺς τῶν ἀπειθῶν καρποὺς ¹ λυμαιομένον· ὁ δὲ ἡμέτερος καὶ κατ' ἐκείνους τοῖς θαύμασι Μωϋσῆς οὐκ ἐπὶ φθορᾷ καρπῶν ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ πλήθος ἀκριδῶν ἀπήγαγεν· ἀμφότεροι γὰρ ὄρωνται τὸ γένος τοῦτο κελεύοντες, ὁ μὲν παρεῖναι πρὸς ἄμνην, ὁ δὲ ἀπεινᾶν πρὸς σωτηρίαν, ὡς ἐκάστω πρὸς δόξαν Θεοῦ ὀκονομεῖτο τὸ χάρισμα.

41. Ἄλλ' ὅδε μὲν ἴσταται μοῦ ὁ τοῦ θαύματος λόγος, τὸ δ' ἐξῆς τοὺς πρὸς ἀοράτους ἐχθροὺς, τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, οὐ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα πολέμους τοῦ αἰδίου ἐκείνου ἀνδρός ἐλεύσομαι δηγούμενος· ὡς γὰρ διήρως τὴν λοιπὴν πρὸς τὰ ἐνταῦθα ἐκ Σελευκείας ὁδὸν καὶ τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἀπέθετο χεῖρα τῆ ἐπαγγελθείσῃ ἱερᾷ τοῦ Ἰακίνθου μονῆ, οὐκ εἰς μέσους βορβόρους ἐκρως παρελθεῖν, καίτοι τῆς γλυκείας ἀπαθείας ἤδη γενόμενος, ἀλλ' ἅμα τε ἦκεν καὶ τὰς Ὀλυμπίους πάλιν ἐρήμους ἀσπάζεται· κάκεισε γενόμενος καὶ τόπον ἑαυτῷ καταλύματός ἐρευνώμενος παρατυγχάνει τινὶ μοναχῷ πειράζοντι μὲν ὡς εἴκειν τὴν τοῦ μακαρίου ἀρετὴν, ὑποδεικνύντι δ' ὅμως καταγόγιόν τι πρὸς τὴν ἀσπαζομένην ἡσυχίαν ἐπιτήδειον· τὸ δὲ ἦν, φασί, δαιμονίων ἐπιφοιτῶντων χωρίον ἐκ πολλοῦ δεδηλωμένον τῆ πείρᾳ τῷ προξένῳ ἐκείνῳ καὶ πειραστῇ μοναχῷ, κἄν εἰ τέως τῷ γενναίῳ ἀγωνιστῇ λόγῳ τινὸς προνοίας τὸ δρᾶμα σκευασθὲν ἐκαλύπτετο πάντως, ἵνα καὶ τοῦ πολέμου μὴ ἀποδοῖ καὶ τῶν πειρασμῶν τὰ ἐπαθλα δέξηται. Ἐπεὶ δὲ παρὰ τὸν κορημώδη καὶ ἄβρατον ἐκείνον κατόκησε τόπος, ἐφ' ὃν τις παραρρεῖ ποταμός, ἢ δαιμόνιος ἐκείνη πληθὺς (πέφυκε γὰρ ὡς εἴκειν ἐπ' ἐρημίας ἐπιχωριάζειν κατὰ γε τὰ θεῖα λόγια εἶτε τις ἀρετῶν ἐρημῶν ἢ ἀνθρώπων εἰπεῖν ἐθέλοι) αὐτῇ τῆ πρώτῃ τῆς παροικίας ἐπιστάσα νυκτι δειμασί τε τὸν μακάριον βάλλει καὶ τῆς ἐν ἐκείνῃ ἀποσπᾶν ἡσυχίας ἀγωνίζεται· φαντασίαν γὰρ τινα δουσαμένων ἀνδρῶν παρόντων σκευασμένη σχοινίοις μὲν ἔδοξεν ἀπειλεῖν τὸ δωματίον δεσμεῖν, ἀλλήλοισι δὲ παρακελεύεσθαι τῇ φωνῇ ἐμβριθεῖ σῶρειν μὲν τὸ οἰκίδιον πάση δυνάμει, κατασπᾶν δὲ κατ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ καὶ ὑποβορῆχιον ἐκεῖ καταχῶσαι τὸν ἅγιον. Τοιαύτη μὲν ἢ φαντασιώδης ἐκείνη παρὰ τῶν δαιμονίων ἐδόκει συνσκευασθαι παράταξις· οὐ μὴν ἢ γενναία ἐκείνη ψυχὴ δειλιᾷ οὐδὲ ταράττεται τῇ ὄψει· οὐ γὰρ δαιμονίων πολέμων ἀπειραστος ἦν· ἀλλὰ καταφρονεῖ μὲν τῆς φαντασίας, διανίσταται δὲ πρὸς τὴν εἰς Θεὸν ἰκεσίαν· καὶ τοῦ πειρασμοῦ τὸ ἀνεμαῖον αἰσθόμενος οὐκ ἀδείξας μὲν (οὐ γὰρ πῶ ἀσώματος ἦν) ὅμως τὸ δέος ἐκούφιζε τῆς διανοίας τῷ ἐμβριθεῖ ἑαυτὸν ἀνακτώμενος καὶ τῶν ἀφροῦ δίκην διαλυομένων δαιμονίων ὑπομμνήσκων πειρασμῶν.

42. Ἐπεὶ δὲ τὸ δωματίον ἔδοξε μὲν παρὰ τὸν ποταμὸν καταραγαγεῖν, τῇ δ' ἀληθείᾳ μηδὲν τοῦτο παθεῖν ὁ μακάριος ἦσθετο, τῆς μὲν ἐπιβουλῆς ἐνεμέσα ¹, τῶν δαιμονίων ἀδρανεῖας δὲ κατηγόρει καὶ Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν ἐντε-

42. — ¹ ἐνεμέσσα Α.

VITA

Ephes. 6, 12.

Ad Olympum redit

locum sibi eligit a daemoniis infestum,

F

a quibus nihil terretur,

-θεν

VITA

θεν ἐτίθει· οἱ δὲ ὥσπερ ἐλανθόμενοι τῇ εὐχῇ
 δρασμῶ τὴν σωτηρίαν ἐλάβανον ἀπειπόντες
 τοῦ πειρασμοῦ. Τοῦτο τῶν δαιμονίων αὐτῶ
 προσβολῶν γίνεται ἀρχὴ καὶ τοιοῦτον τῆς κατ'
 αὐτῶν ἀναδέχεται νίκης τὸ τρόπαιον. Τί οὖν
 ἢ ἀναίσχυντος ἐκείνη καὶ μισόκαλος φάλαγξ;
 οὐκ ἀρίσταται καὶ ἠττωμένη, τῷ δὲ συνεχεῖ
 τῆς προσβολῆς θαρρήσασα πλέον καταπλήξαι
 κἀντεῦθεν ἐκείθεν ἐκδιώξει τὸν ἄνδρα, οὐκ ἀνα-
 βάλλεται πλέον, τῇ δ' ἐπιούσῃ νυκτὶ τὸν πνευ-
 ματοφόρον στιχολογοῦντι Δαβὶδ ἐφίσταται τῷ
 μακαρίῳ, γενναιότερον ὡς ἐδόκει στρατευσα-
 μένη· καὶ τοῦ δωματίου παρεξελθόντι μικρὸν
 φωνοῦσι κατ' αὐτοῦ βραδί καὶ ἔμφορον ἑαν-
 τοῖς καὶ ἀδῖς κελεόντες· « Βάλε τὸν ἀλιτή-
 ριον, ἀκόντισον κατὰ τοῦ ποταμοῦ· σντρίφ-
 ρον ἄρθρον τὸν μηρὸ τοῦ ζῆν ἄξιον. » Ὁ δὲ τῷ
 θορόβῳ ταραχθεὶς καὶ ὥσπερ ἀληθῆ δόξας
 ληστῶν ἔφροδον κατ' αὐτοῦ τὴν τῶν δαιμόνων
 πληθύν, ἐφίσταται τῷ τιμῶ σταυρῷ· αὐτοῦ
 γὰρ πον διὰ τὴν τοῦ τόπου ὡς ἔοικεν ἐρημίαν
 ἀπὸ ξύλου πεποιημένος ἴδρον σταυρῶ· καὶ
 τοῦτον περιλαβὼν καὶ ὥσπερ ἐστηλωμένος
 ἰστάμενος ἐδέετο τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ ἡύ-
 σασθαι μὲν τοῦ παρόντος κινδύνου, δεῖξαι δὲ
 σαφῆ τὴν ἐπιβουλήν· « Λέσποτα (λέγων) Θεε,
 ὁ πῶ παρόντι τέπω μὴ ἀπαξιώσας προσπαγή-
 ναι δι' ἐμέ, ἵνα μοι σωτηρίαν δωρήσῃ καὶ τῆς
 τοῦ πονηροῦ τυραννίδος ἐλευθερώσῃς, καὶ τῇ
 παρούσῃ ὥρα βοῆθῃ μοι. » Ὁ δὲ γε τῶν δαι-
 μονίων ἐσμός μακρὰν πον πεφηνγότες τοῦ
 τέπου (οἶδαι γὰρ ᾧ διώκονται) προσβάλλειν
 μὲν εἶχον οὐκέτι, ἀπειλητικοῖς δὲ λόγοις ἐμά-
 χοντο πόρωθεν καὶ τῆς παλαιᾶς καὶ προγο-
 νικῆς αὐτῶ δόξης μετᾶθεσιν προσωνεύδιζον
 καὶ μὴ ἂν ἐνδοῦναι αὐτοὺς τῶν πολέμων καὶ
 τῆς κατ' αὐτοῦ προσβολῆς, μέχρι καὶ αὐτὸ
 τὸ σωματίον τῷ δωματίῳ συντρίφωσιν καὶ
 εἰς λεπτὴν ἐκτελέσωσι κόνην καὶ οὕτως οὐδὲ
 τὸν ἄερα περᾶσαι τὴν εἰς οὐρανὸν σπεύδοντα
 ὁδὸν παραχωρήσασιν. Ἄλλ' ὁ γενναιότατος τὴν
 καρδίαν ἀνῆρ, ἐπειδὴ καὶ ἀδῖς δαιμόνιον ἦσ-
 θετο τὴν ἐπιβουλήν, εὐθυμότερος γίνεται πρὸς
 τοὺς ἀγῶνας, μάλιστα καὶ δευτέρᾳ προσβολῇ
 τὴν ἠτταν ὁρῶν τῶν ἀντιπάλων περιφανῆ.

C
varias
eorundem
insidias
superat.

43. Τί οὖν; ἄρ' ἠμέλησεν ὁ κοινὸς τοῦ γέ-
 ρους ἐχθρὸς τῆς κατὰ τοῦ μακαρίου ἐπιβουλῆς;
 οὐμνοῦν· δεινὸς γὰρ ἀναισχυντεῖν καὶ ἠτ-
 τώμενος, ἀλλ' ὥσπερ καταγνοὺς ἀβελτηρίαν
 τοῦ προῆν, ἐφ' ἑτέραν μὲν ὁδὸν προσβολῆς
 μετέρχεται, ἐτέρω δὲ χρῆται τῷ ὑπηρέτῃ· καὶ
 πάλιν τὰ τοῦ πνεύματος ἀπαγγέλλονται λόγια
 καὶ τὸν ὅλον μὲν διεξελλθόντι Δαβὶδ, ἀδῖς δὲ
 τῆς ἀρχῆς λαβόμενον καὶ περὶ τὸν τεσσαρακοσ-
 τὸν ἐλθόντος φαλμόν, φαίνεται τις αὐτῶ δαι-
 μόνιος φαντασία τῶν βασιλέως ταγμάτων·
 ὧν ἑδοξεν εἰς καὶ ὄραβδον ἔχων ἐν χειρὶ κατα-
 φέρειν πληγὴν τῷ ἁγίῳ κατὰ τῆς κεφαλῆς, ὡς
 ἄφρονον ἄφνω γενόμενον ὁμοιωθῆναι νεκρῷ·
 καὶ τὸ μὲν φάντασμα παχυνθὲν (λέγεται γὰρ
 καὶ τοιαῦτα ἐν δαίμοσιν) οὕτω πως ἀντιτυπία
 παῖσαν τὸν ἄνδρα σφοδρὸν ἐνθὺς ἠφανίζετο,
 ὁ δὲ πέντε ὄλαις ἡμέραις ἀφρονίαν πεπονθὼς
 ἔκειτο παρὰ τὸ δωματίον, οὐδενὸς τοῦ θερα-
 पेύσοτος διὰ τὴν τοῦ τόπου ἐρημίαν παρόντος.

43. — 1 ὡς Α.

Προνοία δὲ τινι μοναχοῦ τὸν τόπον καταλαβόν- D
 τες εἶρον μὲν οὐδὲν διενηροχότα νεκροῦ, περι-
 ποιοῦνται δὲ θεραπεῖα τῇ προσηκούσῃ καὶ
 ἀνακτῶνται τοῦ πάθους ἐν πολλῷ διαστήματι
 χρόνου. Ὁ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἔλλων καὶ τὴν παροῦ-
 σαν ἡμέραν τίς εἰη διεροτήσας, ἔγνω πενταῆ-
 μερον παρεληλυθένα χρόνον ἐξ οὗ τὸ πάθος
 ἐπέμεινεν· πλεῖστα τε τοὺς ἀδελφοὺς εὐχαρισ-
 τήσας καὶ τὸν τρόπον διηγησάμενος τῆς ἐπι-
 βουλῆς καὶ παρ' αὐτῶν τῆς ἀρετῆς ἀγαθεὶς
 προπέμπει τοῦτους εἰς τὰ ἴδια· αὐτὸς δὲ ὥσ-
 περ ἀξίωμα τι ἐπ' ἀξιώματι ἢ πλοῦτον ἐπὶ
 πλοῦτῳ τοὺς περὶ αὐτὸν πειρασμοὺς τοῦ πονη-
 ροῦ δεχόμενος ἔχαιρεν μᾶλλον καὶ ἐλογίζετο,
 ἐφ' ὅσον ὁρᾷ τὸν πονηρὸν αὐτῷ τοῖς πολέμοις
 προσβάλλοντα, ἐπὶ τοσοῦτον τὸ γνήσιον πρὸς
 τὸν οἰκεῖον δεσπότην Χριστὸν κεκτηῖσθαι θαρ-
 ρεῖν. Τῶν γὰρ πονούντων ἄλλ' οὐ τῶν ἀνε-
 των οἱ στέφανοι· οὗτοι δ' ἐπὶ ὅλοις ὄναι τοῖς
 μηνσὶν ἀλλεπαλλήλως δεχόμενῳ τῷ γενναίῳ
 τοῦς πειρασμοῖς, οὗς διὰ τὸ πλῆθος παραιτεῖ- E
 ται ὁ λόγος, ὁ τῆς ἐκεῖ παροικίας πρόσθενος
 ἐφίσταται μοναχὸς δοκῶν ἀπειρηκέναι καὶ τὸν
 ἡμέτερον ἀλλήτην τῇ προσβολῇ τῶν εἰσοθόντων
 ἐκεῖ προσβάλλειν δαιμονίων· ἐξ ἑαυτοῦ γὰρ
 καὶ τὸ τοῦ πλησίον ὡς ἔοικεν ἀνελογίζετο. Ὡς
 δὲ τῇ κέλλῃ προσῆλθεν, ἡσυχῇ πατάγῳ προσε-
 κρότει τὴν θύραν. Ἐπεὶ δ' ὁ μακάριος ἦσθετό
 τινα πρὸ τῆς πόλης παρεῖναι, ἔξεῖσι τοῦ δωμα-
 τίου. Ὁ δὲ παλαιὸς ἐκεῖνος καὶ νέος τοῦ ἀλλη-
 τοῦ πειραστῆς ὁμοῦ τε εἶδεν τοῦ μακαρίου τὴν
 ὄψιν καὶ πρηγῆ κατὰ γῆς ἑαυτὸν ἐροῖται, τὸ
 ἐξαστράπτου ὡς ἔλεγεν τοῦ προσώπου μὴ
 φέρον ὁρᾶν τοῦ αἰοδίμου ἀνδρός· ὅθεν ἐκπλα-
 γέντα τῇ θέα καὶ κάτω κείμενον εἰς γῆν ἐκθυ-
 μόν τινα καὶ ἐκκλητικὴν ἀνακράξαι φωνήν·
 « Ἐλέησον, πάτερ, τὸν κατεγνωσμένον καὶ
 σὺγγνωθὶ τῷ ἡμαρτηκῷ καὶ τῆς σῆς μετά-
 δος ἐδξάμενος χάριτος· ἦδη γὰρ ἔγνωκα πείρα,
 οἷους μὲν ἀγῶνας ἀνέτηλις μεθόδοις ἐμαῖς, οἷος
 δὲ νικητῆς κατὰ πάσης προσβολῆς γενόμενος
 ἐδοξάσθησεν παρὰ Θεοῦ. » Ὁ δὲ λόγοις ἀγάπης
 τῷ μοναχῷ προσομιλήσας καὶ Θεοῦ πρόνοιαν
 τὸ γεγονὸς ἀναδιδάξας ἐπ' εὐεργεσία τῆς ἑαυτοῦ F
 ψυχῆς, εὐχαῖς μὲν προπέμπει εὐθυμον καὶ τὰ
 σνηνημένα θαναμάζοντα· αὐτὸς δὲ τῆς ἀρετῆς
 εἶτι καὶ μᾶλλον τὸν πλοῦτον ἀδξάνων διέκεῖτο.

44. Μή τι οὖν οὐκ ἐφάμιλλον τὸ θαῦμα τοῦτο
 τῶν παλαιῶν; οὐδεις ἀντερεῖ. Μωϋσέως μὲν
 γὰρ δοξάζει τὸ πρόσωπον Σίναιον ὄρος καὶ θεο-
 πτία καὶ νόμον θεῖον ἐπιδοσις ἀτελεῖ λαῶ καὶ
 σικᾶ δουλεύοντι· εἰ δὲ κἀνταῦθα Θεοῦ συνεχῆς
 ὁμιλία καὶ θεια ὄμφα καὶ ἀνεπέφλητος παρ-
 ρησία, οἷς προεκρόθη σικᾶ ἢ ἀλήθεια, καὶ
 τελείῳ τελείῳ ἐπ' ἀρετῇ θαναμαζόμενῳ τῷ
 μικροῦ καθ' ἡμᾶς Μωϋσῆ δόξα καλεῖται τού-
 του τὸ πρόσωπον, οὐ μείον αἰεὶ τὸ θαῦμα·
 εἰς γὰρ ὁ πάλαι καὶ νῦν ἐνεργῶν Θεός, ὁ καθ'
 ἐκάστην γενεάν ἄνδρας ἀνιστᾶν καὶ θαναμα-
 στοὺς ἐκτελεῶν, ἵν' ἐκ τῶν δευτέρων πίστιν ἔχοι
 βεβαίαν τὰ πρότερα θαῦματα. Ἔστι δὲ τι
 καὶ πλέον ἐνταῦθα εἶπειν, ὁ τῷ μακαρίῳ τούτῳ
 κατώρθωται· οὐ γὰρ νηστεία μόνον καθάπερ
 Μωσῆς τεσσαράκονθ' ἡμέρας καστερῶν διε-
 τέλεσεν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἄχρις ὁσφύς ἑαυτὸν κατὰ

E

F

Syncrisis.

A γῆς ἐν τινι λάκκῳ καθάπερ τάφῳ συγκαταχόσας
 Psalm. 118, 25. κατὰ τὸ «ἐκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχὴ μου, κέριε, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου», καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου καὶ κατωτερικώτου σώματος ἀπλῶς τινι μόνῳ ἰσχυρῶς ἐν περικαλύψας μετὰ τῆς ἱερᾶς ἐπωμίσεως ἐν αὐτῷ ἀνποσιτάτω κρυμῶς διετέλεσεν χρόνον ὅλον ἡμερῶν τῶν νηστειῶν τεσσαράκοντα, Θεῶ μόνῳ τάχα ζῶν καὶ τῷ¹ πρὸς ἐκείνον τὴν διάνοιαν ἀναπετάσαι πάντων γῆινων καὶ παθῶν καὶ πόνων ἀναχωρήσας· οὕτως οὐ μόνον τοῖς πάλαι θανατοζόμενοις ὁ μέγας οὗτος ἐνίστη τὴν ἄμιλλαν, ἀλλὰ καὶ πλεον ἐκείνων ἐφιλοτιμεῖτο δοῦν, ὡς περ οὐδένα κόρον λαβεῖν τοῦ καλοῦ πρὸς ἕκαστον τῶν ἱερῶν ἀγώνων ὅπως ἐθέλων καὶ διὰ πάντων ἐναντίον καὶ ἐν οικείοις καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς δοξαζόμενος.

Ad sacerdotium evehitur.
 B 45. Κατὰ μὲν οὖν τὴν Ὀλύμπιον ἔσημον τοιοῦτος ἐπέστη τοὺς πειρασμοὺς ὁ γενναῖος ἀγωνιστὴς καὶ τοιοῦτος ἐπανήθη λαμπρὸς τοῦ ἀντιπάλου νικητῆς, καὶ τότε Χριστῷ τῷ διαπύρως φιλουμένῳ ἐπόμενος καὶ σὺν αὐτῷ δοξαζόμενος, ἐπεὶ καὶ συνέπαθε καὶ νενίκηκε τὸν πειράζοντα, μηδὲν ἀγεννὲς μηδ' ἀνάξιον τῆς ἐν αὐτῷ υἰοθεσίας ἐν ταῖς παρὰ τοῦ ποηροῦ προσβολαῖς λογισάμενος· εἶδει δὲ ἄρα τὸν λέχρον τῆς τοσαύτης ἀρετῆς μηδὲ γυμνὸν τοῦ τῆς ἱεροσύνης μένειν λαμπρῶν ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἱερὰν τε λυχνίαν τεθῆναι καὶ λαμπρότερον τὸ περὶ αὐτὸν ἀγλάζειν ἅπασιν φῶς. Λέχεται γοῦν τὸν ἱερατικὸν βαθμὸν μέχρι τοῦ πρεσβυτέρου, οὐδὲ τοῦτο τοῦ προχειριζόμενου θείας ἕξω τελούτος χάριτος οὐδὲ κόπον χωρὶς· ὁρῶν γὰρ τὸν μακάριον ἐπὶ τοσοῦτον ἔπος ἀρετῆς τελούντα, οὐ δικαίον ἦγειτο μὴ πᾶσι τρόποις αὐτῷ τὴν ἱερατικὴν ἐπιθεῖναι ἀξίαν· ἀλλ' ἐνύσσετο μὲν θεῶν ὡς ἕοικεν, ἐβίβασε δὲ τὸν ἀθλητὴν καὶ πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἀποδόσασθαι ἀγῶνας· ὅθεν περὶ τὸν ἄνδρα πολλοῖς χρησάμενος τοῖς εἰκόσι λόγοις καὶ ὁσοὶ δύνανται πείσαι ψυχὴν ἔρωτί τε θείῳ κατεχομένην καὶ πρὸς τοὺς πνευματικῶν βαθμοὺς τὸ κατ' ἡμέραν ἀναβαίνειν σποοδίζουσαν. Λέχεται τὴν ἱερατικὴν λειτουργίαν ὁ θεῖος οὗτος ἀξίος παρ' ἀξίον λειτουργῶς Θεοῦ παρὰ θεῖον λειτουργοῦ καὶ ἀγγέλου μάλλον Θεοῦ παντοκράτορος· οὐδὲν γὰρ οὐδ' ὁ τοσοῦτος ἐκείνος γέρον τῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰλείπετο ἀρετῆς, εἰ καὶ τῶν θείων χαρίτων ἐπὶ τοῖς θαύμασιν ἐδευτέρησεν, πολλοῖς διωγμοῖς ἐπὶ τῶν τρεῶν τῶν τῆς αἰρέσεως χρόνων ὑπὲρ τῆς Χριστοῦ εἰκόνης ἐνδιαπύρως. Οὕτως δὲ καὶ τὴν ἱερὰν σφραγίδα ἠνία τὸ τῆς χειροτονίας ἔθος τῷ χειροθετομένῳ ἐπέθηκεν, αἰσθάνεσθαι αὐτὸν τὸν μακάριον ἄνδρα Κωνσταντίνου ὡς περ αὐτὸν περιδεδοραγμένον² τῆς κεφαλῆς καὶ περισφιγγουσαν καὶ ὅσον ὀπομιμήσκουσαν τῆς τοῦ παναγίου τότε πνεύματος ἐπιφοιτήσεως ἄμφω τοῦ τελούτος καὶ τοῦ τελουμένου τὴν χάριν. Τοῦτο γὰρ πολλοῖς διηγούμενος ὁ θεσπέσιος ἐκείνος τῶν ὅτι συνήθον καὶ ἐπ' ἐλαβεία μαρ-

τυρομένων οὐκ ἀδακρυτὶ προβάλλετο³ τὸ διήγημα τῆς ἀληθείας, αὐτῷ τῆς καρδίας τῆς κατανόξει εἰς μαρτύριον προβαλλομένης τὰ δάκρυα.

46. Οὕτω γοῦν τῆς θέας ἐκείνης καὶ μεγάλης ἡξιωμένος⁴ ἱερατικῆς χάριτος τὴν ἔσημον ἤδη καταλιπὼν περὶ τινα τόπον προέρχεται — Ἀτροῶν⁵ αὐτὸν καλεῖν οἱ ἐγγυακότες εἰσθασιν (1) — κατ' ὃν ὁ Μεσὸν καλούμενος χωρίον τι ἴδονται· καὶ αὐτοῦ πον καταλέγειν εἰδοκεῖ τῶν προτέρων ἀγῶνων ἐχόμενος.

47. Αὐτοῦ τοῖνον τὴν ἐσχῆν ποτε πρὸς Θεὸν ἐκτενῆ ποιουμένου καὶ ὅλον μετασίου καὶ ψυχῆν καὶ διάνοιαν τῶν βιωτικῶν ἀπάντων λογισμῶν γεγενημένον, παραδείκνυσι τι φάσμα δαιμόνιον αὐτῷ πάντως ἢ τῆς χάριτος ἕλλαμψις, τοῦ ποηροῦ διδάσκουσα κατὰ τῶν ἀπολλυμένων δι' αὐτοῦ ψυχῶν τὴν ἐνέργειαν· τὸ δὲ ἦν δοκῶν τις Αἰθίοψ ἡγεμὸν πολλῆν τὴν ἀπρησίαν ἐπισυρόμενος θυμῷ τε σφοδρῷ καὶ τρισμαῖς τῶν ὀδόντων κατ' αὐτοῦ χωρεῖν ἐπειρόμενος· μακρὰν δὲ πον ἐπὶ ἀπὸν τὴν ἐπ' αὐτὸν ἐποιεῖτο ὁρμὴν· κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ὥραν ἐδοκεῖ μοναχὸς τις παρ' ἐκάτερα ἐστῶτας τῆς ὁδοῦ χειρὶ βαρεῖα πατάσσειν καὶ οὐ μὲν κατὰ γῆς ἀποσείπτειν, οὐδὲ κλονεῖν μὲν τῇ ὁρμῇ τοῦ κρούματος κατορθωμένους, οὐ τελείως δὲ κατὰ γῆς φερομένους· ὡς δὲ καὶ παρ' αὐτὸν τοιαύτη τῇ ὁρμῇ φθάσειν ἔδοξεν, ἐκτενέστερον ὁ μακάριος τῆς πρὸς Θεὸν εἶχετο ἐσχῆς, μὴ πείραν λαβεῖν τῆς τοιαύτης πληγῆς. Αἰθῆς οὖν ἡ ὄψις μὲν διελέετο. Ὁ δὲ τοῦ φόβου ἀνεθεῖς ἐδχαριστήριον ἀπέδιδον τῷ Θεῷ. Οὐ κενὸν δὲ ἄρα τὸ παράδειγμα· διέγνω· τῶν γὰρ κατὰ τὴν ὄψιν ἐκείνην παρὰ τοῦ ποηροῦ Αἰθίοπος πληγέντων οἱ μὲν κατέπεσον εἰς γῆν μοναχοί, κατολιγωρηκότες τῆς ἀσκητικῆς πολιτείας ἐπὶ τὸν ἡδοναθῆ καὶ κοσμικὸν πάλιν ἀνθυπέστρεψαν βίον, τῆς μακαρίας ὄντως ἐκπεσόντες ζωῆς καὶ τοῖς γῆνις ἐμπλακέντες πράγμασιν· οὐδὲ κλονηθέντας μὲν μὴ πεπτοκώτας δὲ, καὶ αὐτοὶ πειρασμοῖς μὲν καὶ πάθει περιπεπτώκασιν σαρκικοῖς, οὐ μὴν δὲ τελείως τῆς μοναδικῆς πολιτείας ἀπέστησαν. Τοῦτο οὖν σημειωσάμενος γεροντὸς εἰς οὐ τὸ τεχνὸν δέος ἐμπέτωκεν· ὑπερευχόμενος δὲ καὶ τῶν πειραζόμενων καὶ πεπτοκώτων πλέον δὲ τοῦ Θεοῦ δεόμενος ὑπὲρ ἑαυτοῦ τῆς τηλικαύτης ἀπειλῆς τοῦ δαιμονίου ἐκείνου φάσματος καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐνεργουμένης πτώσεως ἀπορροσθῆναι.

48. Οὕτω γοῦν αὐτοῦ διακειμένου, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς πάλιν αὐτῷ ἢ προτέρα παραδείκνυται ὄψις καὶ πάλιν ὁ Αἰθίοψ ἀπειλῶν καὶ ὀρίτων εἰς γῆν τοὺς προσπίπτοντας, τινὰς δὲ καὶ μόνον κλονῶν τῇ ὁρμῇ τῆς προσβολῆς. Ὡς δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν ὁρμῶντα μετὰ τοιαύτης ἑώρα τῆς φαντασίας, καταφεύγει καὶ αἰθῆς πρὸς τὸν σωτήρα καὶ τῷ δέει συνεχόμενος ἐκτενῆ τὴν ἱκεσίαν προβάλλεται· «Θεὲ (λέγων) ἀγαθὲ καὶ κέριε τοῦ ἔλεους σου, αὐτὸς με τῆς προγονικῆς ἀπιστίας ἐκάλεσας, αὐτὸς τῆς τοῦ βίου ματαιότητος φρυγῆν παρεσκεύασας,

VITA
 Locustro
 dictus.
 Daemonium in visione Constantino ostensum.
 E
 F
 Eius oratio ad Deum.

44. —¹ τὸ Α.
 45. —¹ corr., prius περιδεδοραγμένην Α. —
² corr., prius προβάλλετο.
 46. —¹ ἡξιωμένης Α. —² Ἀτροῶν infra, c.

50, cf. BHG. 935, 936, Act. SS., Nov. I. II, pp. 340, 333, 338.
 47. —¹ παράδειγμα///// Α.

(1) Cf. Act. SS., Nov. t. II, p. 325.
 Novembris Tomus IV.

VITA αὐτός με τῆς παρὰ σοὶ καὶ τῆ σῆ θεραπείᾳ γλυκότητος ἔγενσας καὶ τὴν κατὰ τοῦ πονηροῦ τούτου παλαίστραν ἐδίδαξας καὶ νικᾶν αὐτὸν πολλάκις ἠξίωσας· εἶτα παραγορήσεις ἐμὲ ταῖς χειρὶ τούτου παραδοθέντα πεσεῖν καὶ τὸ τῆς ποιμνῆς σου πρόβατον τοῖς ὁδοῦσι τούτου τοῦ ἀνημέρου λύκου παραγορήσαι καὶ ἀπολέσθαι; μή, δέσποτα παντοκράτορ, ὁ διὰ τὸ ἐν ἀπολώλως πρόβατον ἐαντὸν κενώσας μέχρι σαρκὸς καὶ τὸ πλανώμενον εὐρών καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἀναλαβὼν καὶ σώσας ἐξ ἀπωλείας δι' ἀφαιρέσειν ἔλεον· ἀλλ' ἴδε τὸν τοῦ δεινοῦ τούτου θηρίον θυμὸν καὶ τὸ δρῆμα καὶ ῥῶσαι τῶν τούτου χειρῶν καὶ τὴν κατ' ἐμοῦ κίνησιν τῆς αὐτοῦ πονηρίας ἀνάσειλον· ναί, δέσποτα Χριστέ, ἡ ἐμὴ σωτηρία καὶ λύτρωσις, ῥῆξον τούτου τὸ ἀτίθασον θρόσος καὶ τὰς μεθοδείας κατάβαλε, ἵνα μὴ ἐπὶ πλεόν κατὰ τῶν σοὶ δουλευόντων κενώμενος ἀφαρπάξῃ τῶν σῶν χειρῶν τῆς λογικῆς σου ποιμνῆς τὰ πρόβατα.» Ταῦτα μὲν ἡ μακαρία ἐκεῖνη ψυχὴ περιδείξῃς γενομένη τῆ φαντασίᾳ πρὸς Θεὸν ἔλεγεν, θεομῶν προβαλλομένη τὰ δάκρυα· ὡς δ' ἐπὶ πολλὴ ἡ ἀναίσχυρος ἐπιτηδῶν ἐκεῖνη ὄψις ἐδόκει, θερμοτέρου ἐκράζειν τὴν χριστιανοῖς εἰθισμένην φωνὴν πρὸς ἔλεον ἐκκαλονομένην τὸν Κύριον.

49. Ἄλλ' ὅρα ταχεῖαν τοῦ σωτήρος ἐπικουρίαν τῷ αἰτουμένῳ χορηγομένην· αἴθρις γὰρ ἀκούει φωνῆς πρᾶει πως ἦθει καὶ δεσποτικῷ Μιχαὴλ ἐπὶ τρίτον καλοῦσης καὶ πρὸς σωτηρίαν τοῦ κινδυνεύοντος κελουόσης διαναστήσαι· ἅμα δὲ τῆ φωνῆ ὄρᾳ τινὰ φωτοφανῆ λίαν καὶ ἔνδοξον τῆ ἀγῆ τὸν ἥλιον ὑπερφέροντα· καὶ τούτου τοῦ τραχίλου σχοιρίου ἀφάφρατα τοῦ ζοφεροῦ ἐκείνου ληστοῦ ῥοίζῳ φερόμενον κατὰ γῆς ἀκοντίζαι ζοφερᾶς καὶ βαθείας, στραφέντα δὲ τὸν φωτεινὴν ἐκείνον καὶ ἔμφρικτον καὶ ἠρεμαῖα πως τῆ ἀφῆ τὸν σταυρικὸν τύπον κατὰ τῆς τοῦ μακαρίου καρδίας σημειωσάμενον ἀναρροῦσαι τε αἴθρις καὶ τῆς δειλίας ἀπαλλάξαι καὶ θαρρεῖν παρασκευάσαι τοῦ λοιποῦ κατὰ παντός ἄλλεσθαι σατανικῷ μηχανήματος· οὕτω γὰρ ὁ ἀνευδὴς Θεὸς οὐκ ἀναβάλλεται ποιεῖν τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτῶν καὶ τῆς δεήσεως ἀκούειν καὶ σφῆξιν αὐτούς, ὥστε μὴ δεδίπτεσθαι ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος καὶ δαιμονίου μεσημβρινῶ, ὡς ἐνταῦθά μοι ἀρμόσαι δοκεῖν τὸ λόγιον, πεσεῖν μὲν ἐκ τοῦ κλίτους οὐκ ὀλίγους τοῦ ἡμετέρου ἀγωνιστοῦ, πρὸς αὐτὸν δὲ τὸ πτώμα μὴ ἐγγιεῖν. Οὐ μείον δὲ τούτων καὶ ἔτερον ἔρω.

50. Μονὴ τις ἱερὰ κατὰ τὴν Ἀτρώαν ἀνίδρυνται Ἀνδρόν τοῦ πρωτοκλήτου τῶν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μαθητῶν· ἐκεῖσε οὖν θαμιζῶν τῆ παρακλήσει τῶν αὐτοῦ τὸν ὑπὲρ ψυχῆς τελούτων ἀγῶνα ἐώρακεν ἕνα τούτων καταφορικὸν τυγχάνοντα, τῆς τάξεως τῶν ἐντός αὐτῷ κατασπασθείσης· ὁ δὲ καὶ ἔσπετε τοσοῦτον ἄχθος ἀνακουφίζων κατὰ τῶν μηρῶν ὑποβρίθον. Τούτων οὖν θεασάμενος ἔλεῳ καὶ συμπαθείᾳ κινεῖται καὶ δακρύει θερμοτέρου οἰκείᾳ τε χειρὶ τῶν ἐγκάτων ἐκείνων τῶν ἀφαιμένων¹ τοῦ μηροῦ λαβόμενος καὶ εἰς τοῦπίσω ἀνωθήσας ἠρέμα ὑποπιᾶζει τε τοῖς δακτύλοις καὶ οἶον εἰς

τὸ πρότερον ἀποκαθίστησι σχῆμα· εἶτα θαρρεῖ καὶ πλεόν· οὐ γὰρ ἐδίσταζε τῷ εἰπόντι πιστεύων ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιτεθείσθαι καὶ τούτους εὐεκτεῖν παρασκευάζειν. Σταυρὸν γὰρ τεπώσας ἱερᾷ χειρὶ τῆ οἰκείᾳ κατ' ἐκείνου τοῦ τόπου καθ' ὃν ἐπέεσθη τὰ ἔγκατα ὥσπερ τινὰ πύλην ἠσφαλίσατο τὴν ἐς τὰ κάτω φεράν, σφραγίδα καὶ κλειθρα τὸν ἱερὸν τύπον ἐπιθεῖς καὶ οἶον κελεύσας τῷ πάθει τοῦ λοιποῦ μὴ ἐνοχλήσαι τὸν ἄνθρωπον. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἔργον γέγονε τῷ μὲν πεπονηθέντι ὑγείᾳ, τῷ δ' ἰατροῦ μεγάλου θαύματος ἀποτέλεσμα, τῷ δὲ Θεῷ δόξης καὶ εὐχαριστίας ἐπόθεισι, οἷς δὴ καὶ τοὺς αὐτοῦ θεράποντας θαναστοῖ καὶ τῶν εἰς αὐτοὺς ἀγαθῶν ἐλπιδῶν κενός τοὺς προστρέχοντας οὐκ ἀφίρσιν. Τόλυν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου τοῦ πάθους ἀπολυθεῖς ἐκείνος ὁ ἄνθρωπος ἄχρι καὶ εἰς τέραμα τῆς οἰκείας ζωῆς ἀνεσώλητος ἔμεινε καὶ τῆ ἀποκαταστάσει τὸν πάλαι κατενεχθέντων ὑγιῆς καὶ ὀλόκληρος.

51. Καὶ ἕτερον δὲ τι οὐκ ἀνάξιον λόγον προσθήσω τοῖς εἰρημένους. Νίκαια ἡ πόλις πολλοῖς μὲν βροῖθει τοῖς ἄλλοις καλοῖς, τῷ δὲ πρὸς ἐμπορείαν ἔχειν εὐφρῶς ἐκκαλεῖται τοὺς ἐπιτηδεύοντας τὸ χόρημα πρὸς ἐαυτήν· ὅθεν καὶ τινες Ἑβραίων φυλῆς αὐτόσε κατοικοῦντες ἐμπορείας τε χάριν καὶ τῆς ἄλλης ἀφροσύας, τῆ οἰκείᾳ θρησκείᾳ ἐπεμείναντο λιπτόντες κατὰ Χριστοῦ. Τούτους οὖν ὁ μακάριος ἐνορῶν καὶ οἶον τῷ ζήλῳ τῆς εἰς Χριστὸν ἐκτιμώμενος πίστεως ἀσυνετοῦντας συνιέναι τὴν ἀληθῆ θρησκείαν ἐσπευθε ποιεῖν λόγους τε καὶ ἔργους ἐνάγων εἰς σωτηρίαν· ἐθάμιζε τε παρ' αὐτοῖς καὶ τινες ἐκείνων ἠγγερον τῷ τῆς πνευματικῆς σοφίας δικτύῳ πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν ἀληθῆ καὶ ἀμόμητον πίστιν· ἐπεὶ δὲ φθονεῖν εἴθε τοῖς τοιοῦτοις ὁ πονηρὸς τὴν ζήμιαν οὐ φέρων τῶν σωζομένων ἀνήγειρε κατ' αὐτοῦ τινος τῶν ἀπληλοτωμένων ἐκ μήτρας τῆ ἀρρήτου προγνώσει Θεοῦ· καὶ βουλήν ποιοῦνται λαθραῖαν (ἔδει γὰρ τὸν μιμητὴν Χριστοῦ τὰ ἴσα παθεῖν), ὥστε Κωνσταντῖνον ἐκποδῶν ποιήσασθαι τοῦ βίου, ἐπ' ἐλέγχῳ τῆς Ἑβραίων τυγχάνοντα θρησκείας· μελετώσι τε κτείνει ἄνδρα ἀνεύθυνον, ἄθλον τάχα τοῦτο τῆς τῶν παρ' αὐτοῦ διδασκόμενων σωτηρίας, εἰ καὶ προνοῖα τοῦ αἰε φυλάττοτος τὰς ψυχὰς τῶν δοῦλων αὐτοῦ τοῦ ἐπιτημένου τούτου διέφυγε κινδύνον. Ὅρα γὰρ μοι, ὅσης τῆς θείας ἀπέλαυσε κἀνταῦθα κηδεμονίας, Ἀθροισθέντων γὰρ τῶν ἤδη τὸν φόνον ἐργάσασθαι τοῦ δικαίου σκεφαιμένων εἰς ἐν ἐν τινὶ τόπῳ λίαν ἀποκρέφῳ καὶ τοῦ τοιοῦδε δόρατος τῆ μονώσει ἐπιτηδεῖω (ὁ δὲ ἦν ἐκτικῆριος οἶκος τῆς θεομήτορος) ἐλκόντων τε βία καὶ μελλόντων ἐγχειρεῖν τοῦ μιάσματος, ἐπιφαίνεται φάσμα γυναικὸς τορῶν τι βοώσης καὶ κηρόκιον καὶ ὡς αὐτὴ μάρτυς εἴη τῶν πραττομένων, γινώσκουσα τὴν μελετωμένην μαιφωρίαν. Ἦν θεασάμενοι οἱ δεινοὶ ἐκείνοι καὶ λογικοὶ θῆρες καὶ ὡς ἤδη πεφοραμένοι τῆ ἀπ' ἐκείνης φωνῆ, ἔωσι μὲν τὸν ἄγιον τάχος, ἐν ἀκαρεὶ δὲ αὐτοὺς ἀφανίζουσιν ἐκείθεν. Καὶ οὕτω τοῦ κινδύνου σωθεῖς ὁ μακάριος ἀπηλλάγη τοῦ τόπου. Ὡς δ' ἀνέβη τοῦ κακοῦ, περιεσκόπει τὴν γυναῖκα ἰδεῖν, ἧτις αὐτῷ πρόξενος γέγονε

Luc. 15, 5.
 B
 S.
 Michaellem
 in visu
 cernit.
 Psalm.144,
 19.
 Psalm.90,6.
 Hernio-
 sum

D
 Matth. 16,
 18.
 signo
 crucis sanat.
 A Judae-
 orum
 insidiis

50. — ¹ ἀφημμένων A.

τῆς

A τῆς σωτηρίας· ἦν δὲ ἄρα οὐ γέναιον ἀλλὰ χάρις θεία σχηματισθεῖσα εἰς τὴν τῆς θεομητόρος ὄψιν, ἢ δὴ καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ἐκτικρίον ἐτιμᾶτο. Διὸ καὶ συνέει τὴν θεὸθεν ἐπικουρίαν Θεοῦ τε καὶ τῆ αὐτοῦ κατὰ σάρκα μητρὶ τὰς σωτηρίους ἀπεδίδον ἐχαριστίας· τοῦ δὲ δράματος τὴν σκασκηνὴν τις τῶν ἐπιβούλων ἐκείνων προσελθὼν ἐξεῖπεν μετὰ ταῦτα καὶ διελέγχειν ἐπειροῦτο τοὺς δρασάνας, εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἀληθῶς μμιονόμενον κἂν τούτῳ Χριστὸν τῷ μᾶλλον ὑπὲρ τῶν φανερόντων εἶχεσθαι ἢ ἀμύρασθαι τῆς τοιαύτης ἐπεσχέθῃ ὁμῆς· οὕτως αὐτὸν ἢ τοῦ παναγίου πνεύματος ἐχαρίτωσεν δόναμις καὶ τοιαύτης ἔτχεν Θεοῦ προνοίᾳ τῆς παραδόξου σωτηρίας.

Piscis miraculo captus. 52. Ἐχεται δὲ καὶ ἔτι λόγου τῶν αὐτοῦ θαυμάτων ἢ ἱστορία καὶ τοῦ ἠθησομένου αὐτῆ μάρτυς ἢ ἱερὰ καθέστηκε Νίκαια. Φίλω γὰρ τινι συνήθως ἐπεχορίζεν ἀντόθι ὁ μακάριος οὗτος ἄνθρωπος· τὸ δὲ ὑπῆρχε λιμνίον ἰχθύων πλήρες· βιβρίον τοῦτο καλέσαι ὀνομαζέων ἄνῆρ. Ποτὲ δ' ὄν τῷ φίλῳ ἐπεξενώθη καὶ παρὰ τὸ λιμνίον ἐγκύνας ὁρᾷ τινα ἰχθὺν τῷ μεγέθει μέγιστον κελύει τε τοῖς ὑπερέταις ἀστειζόμενος· τὴν ἑστίαν ἀνάγει. Οἱ δ' αὐτῷ δυσάλωτον εἶναι τὸν θαυμάσια ἐρασκον ἰχθὺν ὡς ἀπόπειραν ἐχοντες τοῦ τοιοῦτον.

B Ὁ δὲ τούτοις μὲν καὶ αἰδῆς κελύει τῆς ἐσχάρης ἐπιμελεῖσθαι, λαβὼν δὲ τι δικτύδιον, (καρθῶν τοῦτό φασι σαγήνην) ἐμβάπτει τῷ ὕδατι· καὶ ὁ πάλαι δοκῶν ἀνάλωτος ἰχθὺς ὡσπερ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ πρὶν ἐκδιδράσκον αὐτόματός τε καὶ οἶον ἐθελοούσιν ὄψον τῷ μακαρίῳ πρόσεισι καὶ τοῦ δικτύου γίνεταί ἐντός. Ὁ δ' οὐκ ἀνέλκει μὲν τοῖς δὲ παροῦσι τὸ δίκτυον ἐπιδίδωσι, καὶ ἀνέλκωνται ἐκείνοι· καὶ τούτῳ τιμᾷ τὴν δεξιῶσιν, ἀπάντων τῶν ὁρώντων ἐκκληττομένων τὸ θαῦμα. Καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔδει τὸν Χριστὸν γνήσιον μαθητὴν, εἰ καὶ μὴ Τιβερίῳδος ἐδπόρηκε λιμνῆς, ἀλλ' ὄν τῆς παροῦσης μὴ τῷ παρ' ἐκείνου τερατουργηθέντι θαύματι τιμηθῆναι, μᾶλλον δὲ πιστώσασθαι διὰ τούτου ἐκεῖνο, ὅπερ θεῖος λόγος ἐδημιούργει· εἰ γὰρ ὑπερέτοιον γνώμη ἰχθύων ὑποτάττεται γένος καὶ φιλεῖ μᾶλλον τὴν ἄγχαν ἢ τὸ ἐν ὕδασι ἔρπει, πῶς οὐκ ἔτι Θεοῦ τοῦ πάντων δημιουργοῦ τῷ κελύσματι τὸ τῶν ἰχθύων <γένος> ἐμελλε συντρέχειν ἀληθῶς εἰς τὴν τῆς Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπου ἐπιδημίας ἀπόδειξιν; οὐ γὰρ ἄλλου φημι τοῦτο ἔγωγε ἔργον καὶ τότε καὶ νῦν, ἀλλὰ τῆς θείας δυνάμεως, ἐκεῖ μὲν τὴν θεότητα παραγυμνοῦσης, ἐνταῦθα δὲ τῶν θεῶν κηρύκων τῆς πνευματικῆς καὶ θείας δυνάμεως τὴν ἐνέργειαν, ἵνα δι' ἀμφοτέρων ἀδξῆται τῆς πίστεως ἢ ἀπόδειξις καὶ τῶν μισοχρίστων ἄπον ἐμψυραγείῃ τὸ στόμα, κατὰ τῆς ἀληθείας δυνάμεως λόγους ἐξερεγγόμενον.

Ioh.21,1-6. Χριστὸς γνήσιον μαθητὴν, εἰ καὶ μὴ Τιβερίῳδος ἐδπόρηκε λιμνῆς, ἀλλ' ὄν τῆς παροῦσης μὴ τῷ παρ' ἐκείνου τερατουργηθέντι θαύματι τιμηθῆναι, μᾶλλον δὲ πιστώσασθαι διὰ τούτου ἐκεῖνο, ὅπερ θεῖος λόγος ἐδημιούργει· εἰ γὰρ ὑπερέτοιον γνώμη ἰχθύων ὑποτάττεται γένος καὶ φιλεῖ μᾶλλον τὴν ἄγχαν ἢ τὸ ἐν ὕδασι ἔρπει, πῶς οὐκ ἔτι Θεοῦ τοῦ πάντων δημιουργοῦ τῷ κελύσματι τὸ τῶν ἰχθύων <γένος> ἐμελλε συντρέχειν ἀληθῶς εἰς τὴν τῆς Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπου ἐπιδημίας ἀπόδειξιν; οὐ γὰρ ἄλλου φημι τοῦτο ἔγωγε ἔργον καὶ τότε καὶ νῦν, ἀλλὰ τῆς θείας δυνάμεως, ἐκεῖ μὲν τὴν θεότητα παραγυμνοῦσης, ἐνταῦθα δὲ τῶν θεῶν κηρύκων τῆς πνευματικῆς καὶ θείας δυνάμεως τὴν ἐνέργειαν, ἵνα δι' ἀμφοτέρων ἀδξῆται τῆς πίστεως ἢ ἀπόδειξις καὶ τῶν μισοχρίστων ἄπον ἐμψυραγείῃ τὸ στόμα, κατὰ τῆς ἀληθείας δυνάμεως λόγους ἐξερεγγόμενον.

C 53. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο σιωπήσομαι τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, ὅπερ δὴ πολλοὶ τῶν ἐκείνου γνωρίμων διεβεβαίωσαντο. Συνεῖπον γὰρ τινι μοναχῷ καὶ ἠσυχάζοντι παρέβαλέν ποτε, τοῦ οἴκελου καθηγῆτο τὴν ἐκ τοῦ βίου μετάστασιν

Vini copia multiplicata. 53. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο σιωπήσομαι τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, ὅπερ δὴ πολλοὶ τῶν ἐκείνου γνωρίμων διεβεβαίωσαντο. Συνεῖπον γὰρ τινι μοναχῷ καὶ ἠσυχάζοντι παρέβαλέν ποτε, τοῦ οἴκελου καθηγῆτο τὴν ἐκ τοῦ βίου μετάστασιν

ἐπιτελοῦντι· δε τὴν τῶν τρικαδέ συνελληθῶτων πεποιημένους δεξίωσιν, ὅπερ εἶχε πρὸς ταύτην ἀφωσιωμένον οἶνον ἀμφορίδιον ἀπαντήσας τοῖς δαιτυμόσιν, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ μακαρίου τούτου ἀνδρός καὶ εἰς αἰδῆς ἐπὶ δειπνον τοὺς παρόντας ἐλθεῖν ἐλάμβανε προτροπήν, ἠσχαλλέ τε καὶ ἐδυσφόρει μὴ ἂν οἶνον ἀνευθε τὴν φιλοφροσύνην γενέσθαι τῆς δεξιώσεως· ὁ δ' αὐτῷ καὶ δειπνον ἐπισχεῖτο τελέσειν καὶ τῆ ἐπιούση πρὸς εὐωχίαν ἐξαρκέσαι τὸν οἶνον· πείθεται τοῖνον ὁ ἐστιάτωρ ἐκεῖνος καὶ ἀφῆσι τῆ εὐχῇ τοῦ ἁγίου τοῦ οἶνου τὴν δαγίλειαν· τὸ γὰρ ἀνέλπιστον τοῦ διαρκέσαι οὐκ ἦν ὅπως ταύτης χωρὶς ἐπιχορηγηθῆναι τὴν χρείαν ἐδίδον λογιζέσθαι τῷ ἀνδρὶ. Τοῖνον καὶ τὸ δειπνον παρῆν καὶ ἡ εὐωχία πλήρης καὶ ἡ μετὰ τῆρδε τὴν ἡμέραν ἀφθονία διεδεκάντο καὶ ὁ καρνάκης τοῦ θελοῦ ἐλέους οὐκ ἠλαττοῦτο, ἀλλ' εἶχε τὴν ἐπὶ τῇ χήρᾳ πάλαι καὶ τῷ προφήτῃ χάριν ἐκεῖνο 3 Reg. 17, 16. Ioh. 2, 9. πρὸς γάμον εὐωχίαν τῆ παρουσία ἐπαρκέσαντα δι' εὐλογίας· οἶδε γὰρ ὁ φιλόδομος δεσπότης Χριστὸς τοῖς αὐτοῦ θεράπονσι τῶν δι' ἑαυτοῦ μεταδιδόναι θαυμάτων κατὰ τὸ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ τὰ ἔργα μόνον τὰ ἐμὰ ἀλλὰ καὶ μελίζου τούτων ἐνίοτε ποιήσει. Τοῦτο τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον διασημότερον ἐπὶ θεῖα χάριτι τοῖς τε γνωρίμοις καὶ δὴ καὶ τοῖς ἀγνώταις¹ εἰργάσατο καὶ μάλιστα τῆς ἡλιθίου τῶν κατὰ Χριστοῦ ληττόντων παρουσίας τοὺς κεκρατημένους παρήγαγεν· εἰσθε γὰρ τῶν θαυμάτων ἢ χάρις τοὺς μὲν ἐκείνων ἐπὶ πίστιν ἐνάγειν, τοῖς² δὲ δέος ἐντιθένοι καὶ τῆς οἰκειᾶς ἀπιστίας οὐ τὴν τοχοῦσαν ἀσθένειαν.

54. Ἄλλ' ὅδε μὲν τοῦτο· οὐκ ἦττον δὲ καὶ ἕτερον διηγήσομαι. Χειμῶνος ὥρα καὶ τυχὸν οὕτω διακονίαν τελούντι τῷ μακαρίῳ πνευματικῷ ἢ κατὰ θάλατταν ἐχρεωσθεῖτο πορεία καὶ τὴν τοῦ Πυθίου (1) λεγομένου χώρον κατιθῆ πλέον ἐπὶ νεὸς σὺν ἑτέροις οὐκ ὀλίγοις ἀνδράσιν. Ὡς δ' ἐπὶ τὸ μέσον ποῦ τῆς θαλάττης ἐδπλοοῦσα ἡ ναὺς ἐχώρει, καταλαμβάνεται τινι χειμερίῳ κλύδωνι καὶ ζάλη χαλεπωτάτῃ, δι' ἧς ἐν ἐλπίσιν ὁ περὶ τὰ ἔσχατα κίνδυνος· τῶν δ' ἐν τῷ πλοίῳ περιστάτων τὸν θεῖον ἄνδρα τοῦτον ἀνακεκλιμένον καμάτῳ νόσσο τορχούσης τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σῶμα τότε, οὐκ οἶδα ὅπως εἶπεν εἰ μὴ τῆς Παύλου καὶ περὶ τούτου οἰκονομίας ἐνεργουμένης τοῦ μύστου τῶν ἀρρήτων. Τούτων ὄν περιστάτων καὶ τὴν σωτηρίαν ἐξαπαυτόντων ὡσπερ ἀπὸ τινος θησαυροῦ, εἶκει ὁ μέγας ἐν θαύμασι καὶ οὐκ ἀναβάλλεται πρὸς τὴν ἀξίωσιν. Εἶχε γὰρ τὸ θαρρεῖν ἐκ τῆς θεομοιότης πίστεως· καὶ ἀνεγείρει κελύει τοῖν χερσὶν λαβόμενος καὶ εἶτα τὰς χεῖρας ἐκτείνας εἰς οὐρανόν· Ὁ καὶ πάλαι (ἔφη), δέσποτα Χριστέ, χειμαζόμενοις τοῖς σοῖς μαθηταῖς τῆ σῆ κελύσει πρᾶντας τὸν κλύδωνα, καὶ νῦν ἐπίστημι ἐνταῦθα καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῖν διὰ τοῦ τιμίου σου σταυροῦ ὡς εδεργέτης ἀπάντων πρῶτανεσον· » καὶ ἅμα σφραγίζει τὴν

VITA

3 Reg. 17, 16.

Ioh. 2, 9.

Ioh.14,12.

Tempestas sedata.

F

52. — ¹ ἀστειζόμενοις A. — ² ἀξῆ A.

53. — ¹ ita A; legendumne ἀγρόταις? — ² τοῦς A.

(1) Locus in Bithynia. Synax. Eccl. CP., p. 31; cf. Act. SS., Sept. t. III, p. 492; Nov. t. II, pp. 323, 358.

ἀγριαίνουσιν

VITA

ἀγριάνουσαν ἐκεῖνην θάλασσαν· ἡ δὲ παρα-
χρῆμα γαληνῆ καὶ ἡ ζάλη σὺν τῷ πνεύματι
ἄρθω κοιμίζεται καὶ οὕτω τὸ πλῆθος τῶν ἐν
τῷ πλοῖῳ περισσώθεντες τῆ τοῦ μεγάλου πατρὸς
ἐκτενεῖ προσευχῇ πανταχοῦ μετὰ τὴν σωτηρίαν
διηροῦντο τὸ θαῦμα. Καὶ πῶς γὰρ ἦν σιωπᾶν
ἔσθον τοσοῦτον, ὅπερ οἶμαι οὐδὲ χρόνος λήθη
καλύψει, τοῦ δικαίου Θεοῦ τὸν ἑαυτοῦ θερά-
ποντα κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐπαγγελίαν ἀντιδοξάσαι
κελεύσαντος :

Nicaeae

55. Ἐγὼ δὲ τῶν τοῦ μακαρίου θανμάτων τῆς
διηγήσεως ἔχουσαι καὶ ἐτι προσημύμενος οὐδὲ
τὰ λοιπὰ ὅση δύναμις σιωπήσομαι, ὅσαγε εἰς
ἐμὴν ἦκεν ἀκοήν καὶ τὸ βέβαιον οἱ παρ' αὐτοῦ
φροισιάντες ἀνεδίδαξαν· ἡ μὲν γὰρ τῆς αὐτοῦ
χάριτος φήμη διέτρεχεν πανταχοῦ, πλείω δὲ
πάντων κατὰ τὴν Νικαίων μητρόπολιν, τὰλλὰ
τε διακειμένην θεομιότερον περὶ τὴν εὐσεβείαν
καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ θεράποντος πολλὴν
κεκτημένην αἰδῶ, ἅτε καὶ τὸ πλείστον μέ-
ρος τῆς πόλεως δι' ὑπερβάλλουσαν θεοφιλείαν

B

ἀφιερωμένον Θεῷ, καὶ μάλιστα τῶν εὐγενοῦ-
των φθασῶς τε καὶ περιουσίας καὶ τῆς κοσμι-
κῆς περιφανείας προφητικῶς εἰπεῖν παραρηπι-
σάντων· τὰ γὰρ σπέγματα τῆς εὐσεβείας ὡς
ἔοικε τῶν ἐκεῖσε κρατυνάντων τὸ θεῖον σέβας
παρὰ πατέρων παῖδες ὑποδεξάμενοι ἀπαρα-
τρέπτους τῆς τε πίστewος καὶ τοῦ θεοφιλοῦς ἐκε-
νον βίον ἀποσφύζουσι τοὺς χαρακτηράς. Κατ'
αὐτὴν οὖν τὴν ὄντως ἱερὰν Νίκαιαν, ἡ τῆς Βι-
θυνῶν ἐπαρχίας προκάθηται, ὥσπερ τις ἐδο-
δία ἡ περὶ τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου φήμη
διαδοξαμοῦσα εὐφρανε τοὺς οἰκίητορας εἶπερ
ἄλλο τι τῶν ἐν τῷ βίῳ ἠδέον, μάλιστα δὲ τοῦ-
των τοὺς κατὰ τὴν ἄνω πον ἡμῖν εἰρημένῃν

Psalm. 83.
11.

Ἰακίνθου μονῆν (1). Δέο γούν τινας τῶν ἐκεῖ
μοναστῶν ἐπ' εὐλαβείᾳ μετασχηματισμένοι σκαυ-
δάλλον τινὸς χάριν ἀναφανέντος τῆς μονῆς ἐξ-
ελθεῖν ἐβουλεύοντο· γίνεται τοίνυν τῷ μα-
καρίῳ, καθάπερ Μωσεῖ τὸ παλαιὸν ἡμαρτη-
κότος τοῦ λαοῦ, κἀνταῦθ' αἰς ἧχος τοῖς ὡσὶν·
καὶ ὅς κατελθεῖν ἐκέλευε κατὰ τὴν Ἰακίν-
θου μονῆν καὶ Σίλαν καὶ Ἰωάννην ἐπισχεῖν
τῆς ἐκεῖθεν ἀναχωρήσεως. Τῷ οὖν κελύοντι
πεισθεὶς κάτεισι τάχος καὶ τὴν μονῆν καταλα-
βὼν ἔρχεται πρὸς ὀμίλιαν τῶν μελετώντων τὴν
ἐξοδὸν καὶ τὴν αἰτίαν ἤρωτο τῆς ἐπὶ ταύτην ὁρ-
μῆς· οἱ δὲ τέως καλόπτειν τὴν οἰκίαν βουλήν
ἐθέλοντες διανεβάλλοντο τὴν τοῦ δράματος συ-
σκευὴν καὶ μηδὲν τι διανοηθῆναι τοιοῦτον
ἔφρασκον· ὄντο γὰρ τῷ μηδενὶ θαρρήσαι τὴν
οἰκίαν βουλήν ἄγνωστον αὐτῆν ἔτι πᾶσι κα-
θίστασθαι· ὡς δὲ πᾶσαν ἐξεῖπεν αὐτοῖς τὴν
συσκευασθεῖσαν φυγὴν καὶ ὡς θεῶθεν αὐτῷ
μεμήνεται, δι' ὃ καὶ ἀπεστάλη τῆς ὁρμῆς αὐτοῦς
ἐπισχεῖν, πίπτουσι ἀρθοὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ
καὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν κεκορυμένην ἐξαγγέ-
λουσι γρόμῃν καὶ ὡς, εἰ μὴ τάχος ἡ αὐτοῦ
παρουσία τὸν ὀρισθέντα παρ' αὐτῶν προέφθασε
τῆς ἐξόδου καιρὸν, πάντως ἂν καὶ τῆς μονῆς

monachis
duobus
monasterii
Hyacinthi

C

fugam me-
ditantibus
meliora
sua det.

διεξήλθον καὶ πλάνην οὐ τὴν τεχούσαν ὑπέσ-
τησαν, τῆ ἑαυτῶν προτέρα σπουδῇ περὶ τὴν
ἀρετὴν οὐχ ἦμιστα λυμανεῖσθαι δεδνημένην.
Ὀδῶς οὖν στηρίζας ὁ θεσπέσιος οὗτος τοὺς
περὶ Σίλαν καὶ τῆς ματαίας ἀναστείλας μελέ-
της, αὐθις ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν ἐπάγειν,
τῶν συνήθων ἀγῶνων ἐχόμενος.

D

56. Ἐτη¹ ὁκτὼ δὲ ὅλα κατὰ τὸν εἰρημένον
Μεσῶνα τόπον τὸν ἀσκητικὸν βίον σπουδῇ δια-
νύσας πολλῇ πλείστον τε πειρασμοὺς παρὰ
τῆς δαιμονίων προσβολῆς ὑψιστάμενος, ὡς μη-
δεμίαν νύκτα παρελθεῖν ἐν ἡ μὴ παρ' αὐτῶν
ἐδόκει καταζαίνεσθαι οὐ μάλιστα ἄλλ' ὄφεισι,
φοβερωτέρας αὐτῷ τὰς πληγὰς τῶν φαντασμα-
των παραδεικνύοντων, ὡς αὐτὸς σὺν ἀληθεῖα
ταῦτα παθεῖν δάκρυσι πολλοῖς περιουρούμενος
διηγεῖτο πολλάκις. Ὡς δὲ τῆς μὲν τοῦ Μεσῶ-
νος παροικίας μετέστη, ἀγχοῦ δὲ πον τῆς τοῦ
Βολίου μονῆς οὕτω καλονόμενης παρεγένετο,
καθ' ἣν ἱερῶν ἀνδρῶν ἀγῶνες τὸν ἀσκητικὸν
κατεβάλλοντο τρόπον, κατὰ τινα καιρὸν περὶ
τὴν πρώτην ὥραν στιχολογοῦντι τὸν πνευματο-
φόρον Δαβὶδ φαίνεται αὐτῷ στυλιαῖον τι πῶρ
οἶονι τορεῖα περιφερές. Ὡς δὲ ἔώρα τὴν ὀπτα-
σίαν, ἐθαύμαζε καὶ πρὸς Θεὸν ὥσπερ τις φίλος
διελέγετο, εἰ εὐδοκίῃ τὴν ἔρημον φιλοῦντα
καὶ τὸν ὀχλώδη φεύγοντα βίον αὐτοῦ πον τὴν
κατοικίαν ἐλέσθαι, ἔθθα τόπος ἡσυχίας οὐ
πάρεστιν. Ὡς δ' ἐπιμύοντι ἔώρα τὸ πνευμάτιον
ὄψεις ὄραν ἠξιώθη αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐνὶ
δηλώσας τρόπον τάλλα ἔασω διὰ τὸ πλῆθος.

Daemonum
insectatio-
nes.

E

Igneam
columnam
videt.

57. Μοναχῶν τις <τῶν> ἐπ' εὐλαβείᾳ μαρ-
τυρομένην εἰδὼν τῷ μακαρίῳ τὰ τῆς ψυχῆς
ἐξαγορεύει κινήματα· κατ' αὐτὰς δὲ πον τὰς
καθαρσίους ἡμέρας τῆς τεσσαρακοστῆς, ἐν
αἷς ἄβατον εἶχε τὸν προπάλαιον ὁ τῆς ἡσυχίας
ἀστήρ, νόσφω περιπέπτωκεν τὸ τέλος αὐτῷ
τῆς ἐπικλήρον ταύτης ζωῆς ἐπαρούση. Ὀδῶς
τοίνυν δηλοῖ τῷ μακαρίῳ πατρὶ τὰ τῆς νόσου.
Ὁ δὲ τὸν τῆς ἡσυχίας κανόνα λῶσαι μὴ βουλό-
μενος πρὸ τοῦ φθάσαι τὴν κροίαν τῶν ἡμερῶν,
δηλοῖ τῷ ἀσθενοῦντι ὡς· « Ὁφομαί σε πάντως
καὶ οὐ παρελῶσθαι μὴ τὴν θέαν, κἂν εἰ τέως
ἀνεβαλόμην αὐτῷ ἐλθεῖν, τῆς τε σῆς καὶ τῆς
ἡμετέρας ψυχῆς ἐκτενωῶς Θεῷ τὴν ἰκεσίαν ὕπερ-
ποιούμενος. » Φθάει τοίνυν ἡ θεία καὶ ἄφατος
πρόνοια καὶ δὴ παρελθουσῶν τινων ἡμερῶν
μεθίστησι τὸν νοσοῦντα τοῦ βίου· καὶ ἐπειδὴ
τῶν ἐπιλέκτων τοῦ Θεοῦ δούλων ἐτόγγανεν ὁ
ἀνὴρ, ἐπ' ἀγγέλων φωτοιδῶν τὴν ψυχὴν ἀπο-
φέρεται· καὶ πρὸς οὐρανὸν ὡς εἶχον οἱ φέροντες
ἐφοῖτων. Ὁ δὲ γε μακάριος παρὰ τὸ καταγώ-
γιον τῶν εὐχῶν ἐστιτικῶς τὸ εἰρημένον ὀρᾶ
θέαμα καὶ τὴν ἐπ' ἀγγέλων τῆς μακαρίας ἐκεῖ-
νης ψυχῆς δορυφορίαν, ὥσπερ ἐπ' αὐτῷ τοῦτω
τὴν πλησίον ὀδεύοντων τῶν βέλων ἀγγέλων
σὺν τῇ μακαρίᾳ ἐκεῖνη ψυχῇ καὶ οἶον ὀπνευ-
όντων, ἐφ' ᾧ θεαθῆναι τῷ αὐοιδίμῳ πατρὶ τὴν
εἰς οὐρανὸν τῆς ἁγίας ἐκεῖνης ψυχῆς ἀναφοί-

Sancti
citusdam
monachi

F

animam
ab angelis
in caelum
ferri cernit.

55. — ¹ προαιρουμένους A.

56. — ¹ ἐπ' A.

(1) Supra, c. 35, p. 637.

-τησιν.

A τριση. Οὕτως οὖν ἀσφάλειαν τῆς τοῦ μοναχοῦ σωτηρίας τῆ θεᾷ διεγνώκως ἠδχαρίσται τῷ μὴ ἀγεράστον εὐντι τοὺς τῆς ἀρετῆς πόνοὺς δεσπότη Χριστῷ, ἀλλὰ τῆς οὕτω μακαρίας καὶ τελευτῆς καὶ διαγωγῆς καὶ συναυλίας ἀξιοῦντι τοὺς αὐτὸν ἀπάσης βιωτικῆς δόξης καὶ ἡδοναθείας προκεκρικότας.

Visto de monacho indigno.

B 58. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτως. Ὅρα δέ μοι, ὅπως αὐτῷ παραδεικνῶσιν ἡ χάρις καὶ τοὺς ἀπωλεία κατακριθέντας εἰς ἐπόδειγμα πάντως βιωτικῆς ἀσφαλείας. Ἐτερος γάρ τις τῶν μοναζόντων ἱερατικὸν εἰ καὶ ἀναξίως ὡς εἰκεν ἀξίωμα περικείμενος, ὄχετο τοῦ βίου, παρισταμένον τῷ νεκρῷ τοῦ μακαρίου πατρὸς ὡς δὲ τὴν ὁσίαν οἱ ἐπιτήδειοι τῷ ἀποχομένῳ τετελεκότες ἐπὶ τὸν τάφον κατέθεντο, ἐκλήξεως τι γέμον κἀναυθα ὁρᾷ ἡ τῆς θείας χάριτος πεπληρωμένη ψυχή, τὴν μὲν γῆν διαστᾶσαν ὡσπερ εἰς ἐαυτήν, τὸν δὲ νεκρὸν ἐκείνον οἶονει χάρματι λαβοῦσαν κατακτείν, ὡς ἀδῆλον γενέσθαι δοκεῖν κατὰ χάους τὸν τεθαμμένον. Τοῦτο μὲν οὖν ἐδηλοῦτο τῷ παραδειγματι ἐντεῦθεν τε συνιέναι τὸν ὁρῶντα προσγέγονεν τῆς ἐναντίας μοίρας λαχεῖν καὶ ἀντὶ σωτηρίας οὐρανοῦ καταχρονίον ἀπωλείας χρηματίσαι κατὰκριτον ὁῦτος τὸ διορατικὸν τοῦ θαυμασίου πατρὸς ἀμφοτέρων γέγονε τῶν πραγμάτων ἐν γνώσει, Θεοῦ πάντως παραδεικνύντος καὶ μονοουχὶ κηρύττειν κελειόντος, τὰ τε τῆς ἀρετῆς ἐπαθλα καὶ τὰ τῆς κακίας καὶ ἡθηνμίας κρίσεις καὶ κατακρίσεις, ὡς ἐντεῦθεν αὐτὸν τε τὸν ὁρῶντα καὶ πολλοὺς ἐτέρους δι' αὐτοῦ σοφρονίζεν μὴ ἀνιέναι τῶν πνευματικῶν ἀγόνων ἀλλὰ σπεύδειν πρὸς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, ἵν' οἱ μὲν τῆς ἀγγελικῆς τυγχάνωσι δορυφορίας καὶ διμιλίας, οἱ δὲ μὴ τὴν εἰς τὸν ἄδην ἀποστροφὴν καταδικάζονται ταῖς ἀμαρτίαις ἐμπεπαρμένοι καὶ ἀδιόρθωτοι.

Hospites benigne excipit.

C 59. Ἀλλ' ἴδομεν αὐτὸν καὶ στοιχειοῖς ἐπιτάττοντα καὶ τὸν ἐν θαύμασι λαμπρὸν τοῖς πράγμασι ἀμιλλώμενον. Φιλοξέρον εἶχε τὸν τρόπον ὁ καθ' ἡμᾶς Ἀβραάμ, κἀν ἡσυχίαν ἡσπάζετο· καὶ δι' παρησαν αὐτῷ παραβαλόντες οἱ ἀγγχοῦ πον τὸν ἡσυχίον διανόντες βίον, τῶν ἐδῆων ἐκείνου καταπολαύσοντας· καὶ ἡ αὐτοσχέδιος ἐκείνη καὶ δαυιλῆς τῆ πενία ἐδ-τρειπίετο τράπεζα, κόκκοι καὶ ἄλλες καὶ λαχάνον ἀγρίων διάφορα· οὐ γὰρ ἔχω εἰπεῖν ἀκρίδας¹ καὶ μέλι ἄγριον, τοῦ μεγάλου Προδρομοῦ τὴν τράπεζαν, δι τὴν ταῦτα ἡ καθ' ἡμᾶς αὐτῷ ἐχορήγει ἔρημος· ἐκεῖνα μὲν ἦν τὸ δὲ περιέχον ἐξημεροῦτο καὶ νότος ἐπέπνει βίαιος, τὴν τε θύραν τοῦ δωματίου διαταρᾶττον καὶ τὴν ἐστίαν νυφάσιν ἀνασκευάζον· καὶ ἡ μὲν ἀγάπη τῆς ξενοδοχίας ἐπελάγιζεν, τὰ δ' ἐπιτήδεια μετὰ τῆς σπάνης τῷ πνεύματι ἐκολύετο. Ὁ δὲ μακάριος ἐνὶ τῶν παρεστώτων — ἦσαν γὰρ τοῖς συνελθοῦσιν ἀπηροετόντες μαθηταί, — χαριέστερον ἐπιδόν· « Τίς με πλέον (εἶπεν), τέκνα, ἀγαπᾷ; » καὶ ὁ ἐλάχιστος ἐνίκα τῆ ἀποκρίσει τὸν ἔτερον εἰπισπέσας τὴν κατάθειαν. Ὁ δὲ φησιν αὐτῷ σὺν παρησίᾳ· « Ἐξέλεθε, ὦ παῖ, καὶ εἶπον τῷ ἀνέμῳ· Θεοῦ ἔργον ἐπάρχων, παῦον τὸ λοιπὸν καὶ τοῖς αὐτοῦ δούλοις μηκέτι ἐνόχλει· δεῖ γὰρ ἡμᾶς θεραπεῦσαι τοὺς ἀδελφοὺς. » Καὶ ὁ

Ventorum

μὲν δέχεται τὸν λόγον, καὶ παρὰ τῆ θύρα στάς ἄγγελος γίνεται τῆς κελεισεως, τὸ δὲ βίαιον ἐκεῖνο πνεῦμα, καίτοι κατ' αὐτὸ κινήθῃν ὡς καὶ σαλεύειν πέτρας, ἅμα τῆ φωνῆ παύει ἐν ἀκαρεὶ τοῦ ἤχου καὶ τῆς προσούσης κινήσεως καὶ ἡρεμαῖον ἐπὶ τὸν τόπον τῆς παρ' αὐτοῦ βίας τὸ λοιπὸν, ὡς τῷ ἀθρώφ τοῦ θαύματος καταπλαγέντας τοὺς εἰσορῶντας (ἡ γὰρ τοῦ κελλίον σμικρότης λαθεῖν οὐδὲν τῶν δρωμένων ἐδίδου) εἰς δόξαν τραπέσθαι Θεοῦ καὶ θαυμάζειν τοῦ μακαρίου τὴν χάριν καὶ διπλῆν εὐφροσύνην ποιεῖσθαι καὶ πανδαισίαν, οἷς τε τῷ μακαρίῳ συνῆλθον καὶ οἷς τοῦ ὀφθέντος αὐτοῖς ἀπέλασαν θαύματος.

VITA

impetum sedat.

E 60. Τοιαύταις τιμᾶν οἶδεν δωρεαῖς ὁ Θεός· τοὺς αὐτοῦ θεράποντας, ὡς ἐντεῦθεν μοι πιστοῦσθαι καὶ τοῦ Θεοῦ Φαραῶ Μουσεως τὰ θαύματα, μαστιζοτος ῥάβδῳ τὴν Αἴγυπτον νῦν μὲν τῷ κατὰ γῆς παταγμῷ, νῦν δὲ τῆ πρὸς τὸν ἀέρα ἐπάρσει· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν τῆ ῥάβδῳ τερατογενῶν διεδείκνυτο, οὗτος δὲ τῷ λόγῳ καὶ λόγῳ οὐκ αὐτοουργῶ καὶ ἀμείσω, ἀλλ' ὄψ' ἑτέρων διακονομένη τῷ πνεύματι. Ἔστι δ' εἰπεῖν τῶν αὐτοῦ θαυμάτων οὐκ ἑλαττόν τι καὶ ἕτερον. Βουσι γὰρ ποτε περὶ ἄλωνα στρεφομένοις συμπεριελούτο μοναχοὶ καὶ σιτοφόρων ἀσταχίων ἐδρέποντο φιλουμένους τοὺς καρπούς. Ὁμβροτόκων δὲ νεφελῶν ἐσμοῦ <ἐπί> τοῦ ὀρίζοντος ἀφανέντος καὶ τῆ ὀύμη τοῦ πνεύματος κατ' αὐτὸ πον τὸ χωρίον ἐληλαμένο, οὐχ ὁ τυχὸν ἠλαίετο ὑετός λυμνεῖσθαι τῆ ἄλω· καὶ οἱ μὲν παρόντες ἐλνόν τε τοὺς ἀλοῶντας βοὺς τοῦ ζυγοῦ, καὶ ἡ τάχος εἶχον τὸ ἔργον ἐποιούοντο σωρὸν καὶ τὴν ἄλω ἔσπευδον τοῦ ἐπιζομένου διασώσαι ὑετοῦ. Τὴν τοῦτων οὖν ταραχὴν θεώμενος ὁ μακάριος (αὐτοῦ γὰρ πον παρη) καὶ τῆ πρὸς Θεὸν ἐαυτοῦ παρησίᾳ θαροῦν· « Ἐἴτε (ἔφη) τὸ νῦν, ἀδελφοί, καὶ μηδὲν πονεῖτε πλέον· ἔχεσθε δὲ μᾶλλον τοῦ ἔργου τῆς ἄλωνος, μηδὲν τῶν προσδοκωμένων πτοοῦμενοι¹· ὁ γὰρ τῶν αὐτῶν φοβωμένων Θεός καὶ τὸν ὑετὸν ἀναστελεῖ καὶ ἀβλαβῆ τὴν ἄλω διαφυλάξει. » Τοῦτῳ οὖν εἰζαντες οἱ γεωργοῦντες τῷ λόγῳ πίστευ τε καὶ τῷ ἀγίῳ θαροῦσαντες, τοὺς μὲν βοὺς καὶ ἀθις τῆ ζεύγλη προσάγουσιν, τὸ δ' ἐξῆς τοῦ τῆς ἄλωνος ἔχονται ἔργον. Καταράσσεται τοῖνν οὐχ ὁ τυχὸν ὑετός, ὡς δοκεῖν αὐτοῦ πον κατακλυσθήσεσθαι τοὺς παρόντας· τὸν μὲν οὖν περὶ τὴν ἄλω κόκλω ἅπαντα τόπον ἐργάζεται λιμνιαῖον σχεδὸν ἡ τοῦ ὑετοῦ κατασφρά, τὴν δ' ἄλω ἐκείνην ἀνικμον πάντη καὶ ἄβροχον καταλιμπάνει καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐργαζομένους οὐδ' αἰσθημένους ὄλωσ κἀν νυφάδος τοῦ καταροαγέντος ὑετοῦ· ἄσ' οὐκ ἐκπλαγείη τις ἀκούων τὸ θαῦμα; καὶ γὰρ καὶ οὐ τῆς τυχοῦσης ἐκπλήξεως ἀξίον καὶ μεγίστην Θεῷ τὴν δόξαν χορηγῆσαι δυνάμενον. Πῶς γὰρ οὐκ ἂν καὶ οἱ τότε παρόντες χαρῶς τε ὁμοῦ καὶ θαύματος ἀνεπλήσθησαν, οἷς ἐώρων ὡσπερ τινὰ δύνανιν οὐρανιαν ἄνωθεν τὴν τοῦ μακαρίου εἰχῆν τὸν ὑετὸν διατιθεῖσαν καὶ τὴν μὲν ἄλω ποιοῦσαν στεγανῆν καὶ οἶον ἐπὶ δῶμα κειμένην, τὸν δὲ περὶ αὐτὴν ὄλον ἐκείνον χῶρον σαγδαία φορᾷ κατακλύζουσαν; καὶ γὰρ ἀληθῶς, ὡς οἱ αὐτόπται

Syncretisis.

E

Area

F

ab imbre non madefacta.

59. — ¹ ἀκρίδες A.

60. — ¹ corr., prius πτοοῦμενοι A.

τοῦ

VITA
3 Reg. 18,
45.

τοῦ θαύματος διηγήσαντο, οὐκ εἶχον ὅτι γέρονται τῷ ὑπερφρεῖ τοῦ ἔργου περὶ τὴν αἰδῶ καὶ τὸ σέβας τοῦ μακαρίου πατρὸς· ἀλλ' ἐδόκουν, ὡς ἔφησαν, ἢ τὸν Θεοβίτην Ἥλιον ὄραν, ὃς καὶ γλώσση τὸν δετόν ποτε φέρειν ἐδόκει, ἢ τινα τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων ἐν σχήματι τοῦ μακαρίου ἐκτελούντα τὸ θαῦμα· τὸ δὲ ἦν ἀληθῶς αὐτοῦ παρουσία ἐκείνου, ὃς πολλοῖς καὶ ἑτέροις θαύμασι πείραν τῆς αὐτοῦ πρὸς Θεὸν παρορησίας τοῖς προσέχουσι πλείστην παρέσχετο. Ταῦτα μαρτυρεῖ ἢ ἐκείνου ἱεροτάτη μονή, καθ' ἣν καὶ τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον ἐκτίσαστο, καθ' ἣν καὶ παρορησίας τοσαύτης πρὸς Θεὸν ἠξίωται, καθ' ἣν καὶ οὐ μόνον ταῦτα ἀλλὰ δὴ καὶ πλείω τοῦτον εὐργάσαστο θαύματα.

Apathiae
charisma.

61. Οὐκὼν οὐδὲ τοῦ τῆς ἀπαθείας ἀπεξενούτο χαρίσματος· τῶν γὰρ πολλῶν αὐτοῦ ἀγῶνων τὸ τέλος καὶ ταύτην αὐτῷ προδξένησε τὴν ἀρετὴν, ἣτις οὐκ ἂν ἄνευ τῆς θείας χάριτος ἐπιρρωννυόσης¹ τὴν φύσιν προσγίνοιτο. Ποτὲ γὰρ κατὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἐπ' εὐσεβείᾳ τε καὶ κράτει ἐφοῖτα πόλιν καὶ ἐπειδὴ ἀρχοῦ πον τῶν ὀρίων ἐγένετο, ἔθβα τῶν μοναστῶν ὁ ἀστήρ Ἰωαννίκιος ἐκείνος τοὺς τε ἀσκητικούς καταεβάλετο ἀγῶνας καὶ τὸ μακάριον ἀπόκειται σώμα, πίστει τῇ πρὸς ἐκείνον τὸν ἄνδρα, πολλοῖς δοξάσαντα θαύμασι Θεόν, ὥσπερ ζῶντι καὶ ἐπὶ γῆς τῷ ἐν Θεῷ ζῶντι διαλεγόμενος τῆς αὐτοῦ χάριτος ἐδέετο τυχεῖν, ὡς ἂν μὴ τῇ προσβολῇ τῶν δαιμόνων πειραζόμενος ὀκλάσει τοῦ λοιποῦ περὶ τὸν ἀσκητικὸν ἀγῶνα. Ταῦτα μὲν ἢ πρὸς Θεὸν αὐτοῦ δέησις εἶχε μεσέτην προβαλλομένη τὸν μέγαν ἐκείνον τῆς ἀσκήσεως ἥλιον.

BHG.
935-937.

Psalm. 144,
18

Ὁ δὲ θερμὸς ὑπήκοος τῶν ἐπικαλουμένων αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ οὐκ ἀναβάλλεται τὸ δῶρον Θεός, ἀλλ' ἦδη καὶ αὐτοῦ τοῦ λόγου ἕατον τὴν αἰτομένην δίδωσι χάριν καὶ τὸ σύμβολον τῆς δωρεᾶς ἐμφανῶς τῷ μακαρίῳ παραδείκνυσιν· ὁρᾷ γὰρ ἀστέρᾳ λαμπρὸν τοῦ μὲν ἱεροῦ ἐκείνου χώρου, καθ' ὃν τὸ τοῦ αἰδίου πατρὸς ἐκεῖτο σῆνος, ἐκπεροιτηκότα, παρ' αὐτὸν δὲ γενόμενον κατὰ τε τὸ στέγον ἐμπαγῆναι καὶ παρ' αὐτὴν πον τὴν καρδίαν ἐγκαταδύναι. Τοῦτω γοῦν ἡσθεῖς καὶ ὥσπερ τῷ γεγονότι γανύμενος εὐχαριστήριον Θεῷ τοῦ θαύματος χάριν ἐδίδον καὶ τῆς εὐεργεσίας ἀγάμενος ἔτι μᾶλλον ἐπεδίδον τῷ φίλτρῳ καὶ ὄλος τοῦ ποθουμένου ἐγένετο· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ αὐτὸν ἀπαθείας ἔπος ὁ παραδειχθεὶς ἀστήρ ἀναβεβηκέναι παρέσχε πείραν, ἐφ' ὅσον μὴδ' αἰσθάνεσθαι τὴν πόλιν ἐπιχωριάζοντα τῆς ἐρημίας ἀπολειφθῆναι καὶ ὑπ' οὐδενὸς τῶν τοῦ σώματος, ὑπ' οὐδενὸς τῶν τῆς ψυχῆς πειρασμῶν σαλευόμενον, ἀλλ' ὡς ἄγγελικὴν τινα βιοτήν καὶ σαρκὸς ἀνωτέραν τὸ ἐξῆς διανύειν.

Anguem
immanem

62. Οὐδὲν δὲ ἦττον τῆς αὐτοῦ ἀπαθείας τεκμήριον καὶ ἕτερον διηγήσομαι. Οὐ πολὺ τὸ μεταξὺ, καὶ ἀσθενεῖα ληφθεὶς ἐνοσηλεύετο· καὶ τοῦτον εἶχε τὸ ἔδαφος· αὐτὸ γὰρ τοῦ μακαρίου ἀνάπανσις, ξηρηνία καὶ χαμενία ἀντὶ κλίνης καὶ στρωμνῆς καὶ τῆς ἄλλης ἀπάσης τῶν σωμάτων ὑπηρεσίας, καθ' ἑκάστην νύκτα λουόμεναι στεναγοῖς τε καὶ δάκρυσι· ὄφρις οὖν οὐχ ὁ τυχὼν τῷ μεγέθει μέγιστος παρὰ τοὺς αὐτοῦ πόδας εἰλούμενος εἰς οὐ μικρὸν

τινα φόβον ἀνέσεισεν, ὡς καὶ τοῦ σωματίου μικροῦ ἀκινήτουτος διαναστῆναι σπεῦσαι καὶ πρὸς φυγὴν ὀρηθῆναι· ὡς δὲ αὐτοῦ γέγονε μικρὸν τοῦ θαύματος ἀπολυθείς, μένει μὲν καρτερῶν καὶ τὸ ἐκβησόμενον Θεοῦ οἰκονομίαν ὑποτιθέμενος, τῷ δ' ὄφρι τοιοῦσε φθέγγεται λόγοις· «Ὁ θηρίον ἀρχέκακον, οἰδᾷ σε, τίς εἶ ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος καὶ πολέμιος· ἀλλ' οὐκ ἂν κατὰ Θεοῦ δούλων ἰσχύσεως ἔτι, μὴ παραχωροῦντός σοι τρόποις οἰκονομίας τοῦ σταυροῦ ζωηφόρου τὴν σὴν συντριβάντος κεφαλῆν καὶ κατὰ σοῦ τοὺς αὐτῷ πιστεύοντας καὶ τῆς σῆς ἀπάσης δυνάμεως ἄλλεσθαι παρασχόμενον· εἰ μὲν οὖν ἀφελθῆς ἐκ Θεοῦ κατ' ἐμοῦ, τὸ προσταχθέν ἐκτέλει· ἔτοιμος ἐγὼ τοῖς δεσποτικοῖς εἴκειν κελύσμασιν· εἰ δ' οὐχ οὕτως, ἀφανίσθητι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ κελύσει ἢ τάχος τῆς ἐμῆς ὑποχωρῶν ταπεινώσεως.» Ταῦτα ὁ μὲν εἶπεν, ὁ δὲ ὥσπερ ὑπὸ τινος δυνάμεως ἐλανόμενος ἄμα τῷ λόγῳ μεθίσταται τῶν τοῦ ἁγίου ποδῶν, τῇ κνήμῃ δὲ προσφῶς καὶ διὰ τῶν γονάτων ἔρπον κατὰ γυνυῆς τῆς σαρκὸς φθάνει τε τὴν ὄσφιν καὶ τὰ στέγνα διελθὼν κατὰ τοῦ τραχήλου χωρεῖ ἐκείθεν τε τὸν ἱματίον ἐκδὸς καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκοντίσας κατὰ τοῦ στέγους ἄλλεται τῆς καλύβης, ὅπῃ δὲ παρούσης ἐξέδου τοῦ ὀρόφου μέρος οὐκ ἐλάχιστον· ἐπὶ τοσοῦτο δ' ἦν ὁ ὄφρις τὸ μέγεθος, ὡς καὶ τῆς κεφαλῆς ὑπερεκπεσούσης τῆς ὀροφῆς τὸ ὄραριον εἶχεν ἔτι περὶ τὸν τοῦ μακαρίου ἐγγύζοντα τραχήλον· τοῦτω γὰρ αὐτὸν ἢ παρούσα ὄραν ἐχαρίζετο αἰσθησις· ὡς δὲ κατεπλάγη τὸ τοῦ ὄφριος μέγεθος, ἐπὶ τὸ θεῖον ὄραρον καταφέρει καὶ σταυροῦ σημεῖον ποιήσας κατ' αὐτοῦ τῇ χειρὶ παραχρῆμα σὺν φόφῳ μεγίστῳ ἄλλόμενον ἐποίησεν ἀφανῆ. Ἄλλ' ὄρα μοι τῆς περὶ τὸν μακάριον Θεοῦ οἰκονομίας τὴν ἐνεργεῖαν· ἢ γὰρ τότε ὄσπῃ τὸν δαιμονικὸν σχεδὸν αὐτῷ πάντα κατέλυσε πόλεμον. Ὡσπερ γὰρ αὐτοῦ τοῦ ἐκείνου στρατηγῶ τῷ ὄφρι συνεξελαθέντος ἢ καταβληθέντος εἰπέιν οἰκειότερον, πᾶσα σὺν αὐτῷ προσβολῇ παθῶν συγκατελύθη καὶ ἀφανισμῷ παρεδόθη τελείῳ. Εἰ δ' ἀληθῆς ὁ ὄφρις ἦτο ὄφριος φάσμα τὸ ὄφθεν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πλὴν ὅτιπερ ἢ τοῦ θηρίου ἀφ' ἁπάντη τεκρᾶν τὴν πλησιάσανσαν ἀπετέλεσεν σάρκα καὶ πάσης ἀφῆς ἑτέρας ἀναίσθητον, ὡς μὴδὲ πρὸς ἐπιτεθέντος ἐκείνοις τοῖς μορίοις τοῦ σώματος τῆς ὀποιασοῦν ἀντιλαμβάνεσθαι αἰσθήσεως. Οὕτως ἢ θεία χάρις καὶ τοιαύτης ἀξιοῖ τῆς προνοίας τὸν θεσπέσιον τοῦτον καὶ αἰδίου ἀνδρα καὶ οὕτως αὐτοῦ τὸν μακάριον βίον τοῖς διορατικοῖς κατεκόσμησε θαύμασι, τὴν πρὸς αὐτὸν ἐντεῦθεν σπουδὴν ὑπόδειγμα ποιοῦσα τῆς ἐκείθεν αὐτῷ ἠτοιμασμένης μακαριότητος.

Gen. 3, 15.

E

signo crucis
repellit.

F

Hegumenum
τοῦ Βολλου
aegrotan-
tem

63. Ἄλλ' ὁ παράδεισός με τῶν ἐκείνου θανάτων ἐφ' ἑτέρον τι καλεῖ, πολλῆς ἐμπλήσει δυνάμενον τῆς ἡδονῆς τὸν μεταλαβόντα τῆς γνώσεως· ἀρρωστία γὰρ ποτε, οἷα συμβαίνει τ' ἀνθρώπινα, τὸν καθηγεμόνα τῆς τοῦ Βολλου καλονόμενης μονῆς κατελιψγει καὶ ἡ νόσος ὡς χαλεπὴ καὶ θάνατον ἀπειλοῦσα μετ' οὐ πολὺν παρεσόμενον. Παραγίνεται τοίνυν ὁ μακάριος ἐπισκεψόμενος τὸν νοσοῦντα, ὁ τῶς ἀγνοοῦμε-

61. — ¹ ἐπιρρωννυόσης A.

VITA

Α ρος θεῖος ἰατρός· καὶ παρὰ τὸ κλινίδιον καθεσθεὶς ἤρθετο τὰ τῆς νόσου. Ὁ δ' ὄψῃ καὶ μόλις ἀνεγχεθεὶς τοῦ κάρου (καὶ γὰρ αὐτὸν ἡ τοῦ πυρετοῦ βία πρὸς τὸ τοιοῦτον πάθος κατήγαγεν) « Τὴν μὲν ἀσθενείας (εἶπε) τὴν ἀγωγὴν, ὃ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπε, λέγειν ἀδυνατῶ· ἐνὸς δέ σου δέομαι, βοηθῆσαι μοι τῇ περιστάσει ταύτῃ ταῖς πρὸς Θεὸν σου εὐχαῖς. » Ὁ δ' οὐ μελλήσας, λαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς χαριέστερον ἔφη· « Ἐγείραι, πάτερ, καὶ ξενοδοχεῖ τὸν φίλον. » Ὁ δὲ τῶος μὲν τὰλλα παρορᾶν ἐπ' ἀνθρώπων ἔλεγεν ἡμιθνήτω, τὸ δὲ νῦν βοηθῆσαι, εἶρε δύναμις, τὴν ἀπειλούμενην ὅσον οὕτω συμφορᾶν διαλύσασθαι τοῦ θανάτου. Καὶ ὁ μὲν νοσῶν ταῦτα. Ὁ δὲ στενάξας καὶ τὸ ὄμμα ἀνατείνας εἰς οὐρανὸν ἠσχῆλῃ τῇ φωνῇ πρὸς Θεὸν διελέγετο· « Δέσποτα (λέγων) ὁ θαυμαστός ἐν τοῖς ἔργοις σου, μνήσθητι τοῦ ἐλέους σου καὶ εἶρε τῆς ἐμῆς ποτε ἡσθης θεραπείας τοῦ ἀρρείου σου οἰκέτου, ταύτης μνήσθητι νῦν καὶ θαυμάσιων σεαυτὸν ἐπὶ τῷ κειμένῳ τούτῳ καὶ τῆς σῆς δι' ἐμοῦ σωτηρίας ἐπιδομένην, κάμει τὸν διαπύρως σε φιλοῦντα πρὸς θεραπείαν σὴν καὶ ἀδύς διανιστῶν ἔτι θερμότερον καὶ τῷ νοσοῦντι δι' ἡμῶν δόξαν τὸ σε ἀναπέμψαι καὶ τὸ λοιπὸν δουλεύειν εἰλικρινῶς παρασκευάζων. » Καὶ ἅμα τῷ λόγῳ γίνεται ἄηρόν ὁ νοσῶν ὑγιής· ὃ τε γὰρ σφοδρὸς ἐκεῖνος καὶ διακαῆς ἀπολάττεται πυρετὸς ἢ τ' ἐκλείπουσα τῷ πάθει ἐπανερχεται ἰσχὺς· καὶ ὁ μικροῦ νεκροῦς ὁμοίως παραχορῆμα τοῦ τε σκίμποδος ἐξανίσταται καὶ διάκονος αὐτοσυρῆς τῷ μακαρίῳ γίνεται· οὐδὲ γὰρ ἑτέρῳ παρεχόμενος οὕτω ποιεῖν, τῆς χαρᾶς αὐτῷ λοιπὸν τὸ ἐπιχερεῖν χειρὶ παρεχομένης, ὡς αὐτόθεν οἰομένην <σὺν> τῇ σωματικῇ νόσῳ καὶ τῶν ψυχικῶν ἀπαλλαγῆναι παθῶν ταῖς οὕτω δυναταῖς τοῦ μακαρίου εὐχαῖς. Τοῦτο τοῖνυν τὸ θαῦμα ὃ τε πεπονήθως αὐτὸς καὶ οἱ τῆς ἱεράς ἐκείνης μονῆς ἀδελφοὶ κατασχέειν εἰς σιωπὴν οὐ δυνάμενοι ὁμοῦ τε μαρτυροῦσι τοῖς προστυχάνουσι καὶ πρὸς ἕμνον καὶ δόξαν Θεοῦ καὶ τιμὴν τοῦ αὐτοῦ θεράποντος διεγείρουσιν.

64. Εἶπω τι καὶ ἕτερον; οὐ γὰρ σιγῆς ἄξιον, τοῦ πεπονήθως βοῶντος καὶ πανταχοῦ κηρύττειν τὴν εὐεργεσίαν βιαζομένου. Παρδαῖός ποτε κατεροράγη παρὰ τὴν γῆν νετὸς καὶ τις τῶν χειμάρρων ὡς εἰκὸς ἐπληροῦτο ῥύμη φερομένου τοῦ ὕδατος· φθάνει τοῖνυν τῇ φορᾷ τὸ ῥόθιον συγκρατασάσαι τινὰ τῶν ἀγροίκων· καὶ φέρει τοῦτον διὰ μέσου τοῦ χειμάρρου, πελαγίζοντά τε καὶ ταῖς δύναις σνειλομένον ξύλοις τε καὶ λίθοις τοῖς συμφορομένοις περιπαύμενον. Τοῖνυν τῷ κακῷ συμφορηθεὶς ὁ ἀγροίκος ἐκεῖνος ἄνθρωπος μάλιστα καὶ νηκτικῆς ἀπειρία τῆς μὲν ἄλλης ἀπάσης ἀπέγνω μηχανῆς, πρὸς Θεὸν δὲ λοιπὸν καὶ τὰς τοῦ θαυματουργοῦ τούτου καταφεύγει προσβείας· ἢ γὰρ τῶν τηλικούτων ἔργων τῆς αὐτοῦ χάριτος φήμη πανταχοῦ παρῆν καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀγρόταις· καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔχων ἐλπίδος τῇ τοῦ ἁγίου ἐπικλήσει τῆς σωτηρίας τυχεῖν ἐφέρετο τῷ χειμάρρῳ. Ὁ δὲ τῶν ἁγίων Θεὸς οὐδ' ἐνταῦθα δεικνύσιν ἀφανῶς τὴν τοῦ οἰκείου θερά-

ποντος δύναμιν· ἀλλ' ἅμα τῇ ἐπικλήσει φῶς περιαστράπτει τὸν ἄνθρωπον, ὡς δήλα πάντα καὶ τὰ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ χειμάρρου γενέσθαι· παραδείκνυται δὲ καὶ τις εἰκὼν τῷ μακαρίῳ ἐμπερῆς ἐπινηχομένη τοῖς ὕδασι καὶ τὸν ἄνηκτον ἐκείνον τοῦ ἀγροίκου πλοῦν οἰακίζουσα· ὃ δὲ τὴν σωτηρίαν αἰτῶν ἐπὶ πέντε πον σταδίου τῷ ποταμῷ συμπεριερχεθεὶς παρ' ἐλπίδας τυγχάνει ταύτης καὶ ἴσπτεται μὲν κατὰ τὴν κρηπίδα τοῦ χειμάρρου πέτρα τι προσφύς, ἐφίσταται δὲ τῇ γῇ καὶ τῶν ὑδάτων ἀπαλλάττεται, ὡς μηδὲ ἄναιδα κατὰ στόμα δέξασθαι παρὰ πᾶσαν ἐκείνην ἢν διήρυσσε φορᾶν, τῷ σφοδρῷ τῆς δίνης ἀνακκοκλούμενος. Τοιοῦτόν μοι τὸ διήγημα καὶ τοῦ πάραματος ἐγγύηνοι μάρτυρες, οἱς αὐτὸς ὁ σῶθεις βεβαίῳ τὸν λόγον δάκρυσι διηγείτο πολλάκις.

65. Τί δ' ἂν εἰποῖμεν ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἡέθω φερομένων τετραδῶν καὶ ὥσπερ ἀνίκμων ὄλωσ ἀποδοθέντων αὐτῷ; Ἐφέροντο μὲν γὰρ ἐκπεσοῦσαι τῆς πύρας, ὀδόνην δὲ οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐνεποιῶν τῇ τοῦ μακαρίου ψυχῇ, ὡς εἰ τινὰ τῶν ψυχοφελῶν ἐμπεριέχουσαι λογίων· ὡς δ' αἱ δύναι ἀπαξ ὤθησαν ἐκείνας κατὰ βυθού, εἶτα καὶ δεύτερον εἰς εὐχὴν ἢ ἀνάγκη τοῦτον ἐκάλε· καὶ ταύτης ἐπιλημμένος θεάμα τι παράδοξον ἐργάζεταί κἀνταῦθα· κατενθὸ γὰρ τοῦ μέσου ταύτας¹ φέρον τὸ ῥόθιον ἄθρον ἐπιστρέφεται καὶ τῆς κρηπίδος φέρει πλησίον καὶ παρὰ τοὺς πόδας ἴσθησι τοῦ μακαρίου τὰ ἱερά ἐκεῖνα λόγια· ἅπερ τοῦ ὕδατος ἀνελόμενος καὶ ἀσινῆ θεασάμενος θερμότεροις δάκρυσι τὴν εὐχαριστίαν προδύβατο² πρὸς Θεὸν ὡς τῶν ἑαυτοῦ θεραπόντων τῶν θελημάτων ἐκπληρωτήν. Οὕτω καὶ τοιοῦτοις ἐκαλλώπισε θαύμασις ἢ θεία χάρις τὸν διὰ ταύτην ὄλον ἑαυτὸν τοῖς τῆς ἀρετῆς ἀφοσιωσάμενον πόνοις.

66. Καὶ τοῦτο δὲ τῷ λόγῳ προσθεῖναι ἄξιον, ὡς ἠγὼ τις τῶν τῷ μακαρίῳ γνωρίμων, ὃς δὴ καὶ κληρὸν εἶχε τὸν θεῖον τὸ περιτρόχα κείρεσθαι· ἀλλ' οὕτως μὲν ἀρρωστίᾳ συνέχετο, πρὸς δ' ἐπίσκεψιν αὐτοῦ τὸν ἅγιον τοῦτον παραγενόμενον εἶδασθαι ἤπει τῆς νόσου τὴν λύσιν· ὃ δ' αὐτῷ καὶ τὴν εὐχὴν χαρίζεται ἅμα καὶ πνεύματι, εἰ αἰρεῖται ζῶν ἀπολαβεῖν τοῦ κόσμου ἢ θανάτῳ σὺν Χριστῷ γενέσθαι. Ὁ δ'· « Εἰ πρὸς Χριστὸν ἀπέρχομαι (ἔφη), τὸ θανεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ζῆν ἀγαπῶ. » Ὁ δ' ἄνθρωπενεργῶν· « Ἐν ὀνόματι Κυρίου (φησὶν) ἐπὶ τὸν ποθούμενον πορεύου· ἐμπέφρακται γὰρ σοι τὸ στόμα τοῦ διαβόλου καὶ δὴ ἀκωλύτως τὸν ἄερα διέρχῃ· » καὶ ἅμα λέγων ἐσφράγιζε τὸν ἄνδρα. Οὐ πολὺ τοῖνυν τὸ παρελθὸν τοῦ καιροῦ, καὶ πρὸς Θεὸν ὁ νοσῶν ἐξεδήμει, τεκμηρίᾳ τινα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας καταλιπὼν, ὡς δὴ καὶ τὸν ἅγιον¹ εἶπειν τινι τῶν ἐκείνου συνήθων τὸ ἐν τῇ τῶν μακαρίων λήξει τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἀποκληρωθῆναι ἀναμφιβόλον λόγον τετυχηκέναι.

67. Ἄλλο δὲ παράδοξον αὐτῷ πεπραγμένον ἐπέρχεται μοι εἰπεῖν οὐχ ἦττω τῶν ἄλλων τὴν εἰς Θεὸν προβαλλόμενον δόξαν. Ἰαρίων γὰρ εἰς τῶν τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς μαθητῶν ἦν σὲν ποτε διακονίαν ἀδελφικὴν καὶ σπεύδων εἰσῆει κατὰ ποταμοῦ πλημμυροῦντος· ἐπεὶ δὲ

item codices.

Aegrotomortem sanitati anteponeresuadet.

Hilarionem discipulum

63. — ¹ om. A, supplet Kurtz.
65. — ¹ ταύτης A. — ² προδύβατο A.

66. — ¹ τῶν ἁγίων A.

ταῖς

VITA
periclitantem
absens
videt.

ταῖς δύναμιν ἐμπέπτοκε, κομφισθεὶς ὑπὸ τοῦ
ὄθλου πρὸς ἔσχατον ἐφέρετο κίνδυνον· τοῦ
οὖν μακαρίου τῆς τρίτης ὥρας τὴν προσευχὴν
ἐκτελοῦντος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν φοιτηταῖς,
αἰσθηθεὶς τις ὡσπερ τοῦ Ἰαριωνος πάθους
αὐτῷ προσγίνεται· καὶ δάκρυσι θερμότεροις
ῥανόμενος καταλιπεὶν μὲν τὴν στιχολογίαν
κελεύει, τὸ δὲ σύνθηες πρὸς Θεὸν ἀναβοᾶν
κελεύει· «Κόριε, ἔλθέσον,» ἐπειδὴ ὡς ὁ
ταπεινὸς Ἰαριων κίνδυνον ἀνατλά. Ἐπεὶ δ' ὡς
ἔοικε τοῦ ἐπηρητημένου διὰ τῆς θείας ἐκείνης
προσευχῆς ἀπηλλάγη κινδύνου, τάχος ἐπὶ τὸν
διδάσκαλον ὁ σεσωσμένος ὁρμᾷ· καὶ ἅμα πα-
ραγενομένῳ φησὶν ὁ ἅγιος· «Οἷός σοι, τέκνον,
ὁ κίνδυνος, ἐν ἰδέστῃ τῇ χθές.» Ὁ δ' Ἰαριων
καὶ τίς εἶη ὁ τοῦτον μὲν ἄρα διηγορεῖτο· πλὴν
διηγρεῖται τὸ πρῶγμα ὡς· «Τῇ χθές περὶ τρί-
την ὥραν περιπεπτόκειν κινδύνῳ ποταμίας
φορᾶς·» καὶ ὡς· «Ἡσθόμεν τῆς τοῦ διδασκά-
λου φωνῆς ἐπιθαρονοῦσης με καὶ μηδὲν φο-
βεῖσθαι ἐξ ὀνόματος κελουούσης· καὶ ἅμα ταύ-
την πρᾶσθῆναι μὲν ἐκείνον τὸν κίνδυνον, ἐκρι-
φῆναι δὲ τοῦ ποταμοῦ ἀβλαβῆ, μεθ' οὗπερ ὡ-
χοῦμεν ὑποζυγίον τὴν παράδοξον ταύτην σω-
τηρίαν κεκλήρωμένον.» Ἄλλ' οὐδὲν παράδοξον,
εἰ ὁ πάντα ἐν πᾶσι καὶ παρῶν τε καὶ ἐνεργῶν
ταῖς τῶν ἑαυτοῦ φίλων εἴκει προσευχαῖς καὶ
δείκνυσσι μὲν ὡς παρόντα τὰ ἀπόντα, καταστέλ-
λει δὲ καὶ στοιχείων κινήσεις εἰς τὴν τῶν οἰ-
κείων σωτηρίαν· ἀεὶ γὰρ πιστοῦται τοῖς νέοις
τὰ παλαιὰ καὶ τῶν παρελθόντων τὰ νῦν ὑπάρχει
διδασκαλία.

Abscondita
perspicit.

68. Ἐπεὶ δ' ἐνταῦθα γεγόναμεν τοῦ λόγου,
μικρά τινα ἐπειπόντες καὶ εἶτι τὸ πλῆθος διὰ
τὸν κόρον ὑποστελοῦμεθα ἔστι δὲ ἄρα τοῦ διορα-
τικοῦ ἐκείνου ἐπάξια τοῦ τὰ δὲ τὰ διηγήματα.
Ἐδεξιούτῳ τις τῇ μεταδόσει τοῦς κατ' Ὀλυμ-
πον ἑνασκούτας τῇ ἀρετῇ· ἐπεὶ δὲ πλεσίον
ἔφθη τοῦ ἁγίου τῆς κέλλης, τοῖα πρότερον ἀφο-
ρίσας χρυσία τοῦτω ἐκπέμφω, φειδωλῶ χειρὶ
τὸ ἐν ὑπερέμμενος τὰ δύο πέπομφε μόνα. Ὁ δὲ
ταῦτα δεξάμενος καὶ τῆς δωρεᾶς εὐχαριστήσας,
εἰ καὶ πάσης ἦν ἐφέσεως τοιαύτης ἐλεύθερος,
τὸ πεπραγμένον μὲν κεκομμένον δὲ δόξαν ἀνα-
καλύπτει τῷ ἀγγέλῳ τοῦ πέμφαντος, ὡς δὴ
τοῖα ἀφορίσας τὸ ἐν ὑπερέμμενος· ὅπερ ὁ φιλόφρων
ἐκείνος διανομὴς ἀκούσας τε καὶ θαυμάσας τὸ
τοῦ ἀνδρὸς διορατικὸν τῆς φυχῆς στέλλει καὶ
τὸ λείπον καὶ τῆς ὑφιμέσεως ἀπολογεῖται καὶ
τὴν χάριν ἐξαγγέλλει τοῦ μεγάλου τοῦτον ἄν-
δρὸς, αὐτὸς ἑαυτοῦ μάρτυς τοῦ τοιοῦδε γενέ-
μενος θαύματος.

De Basilio
imperatore

69. Παραπλήσιον δὲ τοῦτον καὶ ἕτερον οὐκ
ἀποκνήσω εἰπεῖν, οὐ τοσοῦτον τὸν ἅγιον τιμή-
σων, ὅσοσον μνήμη πρᾶγμα καταλείψων Θεοῦ
προνοίας τῆς περὶ βασιλέα χρηστὸν λόγους
ἀροήτοις γεγενημένης· ἴθνη μὲν γὰρ τὰ σκήπ-
τρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ὁ αὐτοκράτωρ Βασί-
λειος (1), ἀνήρ τε ἄλλοι μὲν ἀγαθὸς τε καὶ λίαν
φιλάνθρωπος, τοῦτω δ' ἠττώμενος, ὡς ἔοικε,
τῷ διαβολαῖς παρέχειν ἀμφοτέρα τὰ ὄψα·

εἴτε τις τοῦτο ἀπλότης ἢ τι ἕτερον νομίζοιτό D
τισιν, ἐχόντων ἕκαστος ὡς ἂν βούλοιτο· πλὴν
δέχεται καὶ κατὰ Λέοντος (2) τοῦ φιλιτάτου τῶν
παίδων διαβολῆν, ψυχῆς οὐκ οἶδα εἰ μὴ τοῦ
Δαβὶδ ἐκείνου τοῦ παλαιοῦ¹ πρᾶοτέρας, ὡς γε
ὁ χρόνος ἀπέδειξεν τὸν ἄνδρα· καὶ ὁ μὲν ὠργί-
ζετο κατὰ τοῦ παιδὸς καὶ βασιλέως καὶ ἐν
διάδοχον τοῦ κράτους ἢ Ῥωμαίων εἶχε δι'
εὐχῆς φθόνος ποιητὸς καὶ τοῦ ἀρχεκάκου δαί-
μονος ἀπογέννημα εἰρηκτῆ τε παρασκευάζει
φρονεῖσθαι καὶ ἀπειλῆν ἐπανατείνεται θανά-
του· καὶ ἦν ἐπὶ ἔντροῦ τὸ κακόν· τοῦ μὲν πατρὸς
παρενηργεμένου τῆς ἀληθείας, τοῦ δὲ παιδὸς
συκοφαντουμένου ψευδηγορίας, οὐκ ἦν ὅστις
οὐκ ἐπέμβει τὴν πρᾶσιν. Δάκρυα γὰρ ἡ πόλις
καὶ αὐτῶν ἄχρι τῶν θαλαμνομένων προῦβά-
λετο· καὶ ἦν ὁρᾶν ἄλλην Νινευεὶ τὴν Κωνσταν-
τίνου, λοιπὸν σποδῶ καὶ ἀκόρω καὶ νηστεία
καὶ δάκρυσι οὐ καταστροφῆν ἀπειλουμένην
ἀναστεῖλαι βιαζομένην, ἀλλ' ἀθῶν ἄνδρα καὶ
οὕτω χρηστὸν ἐλευθερωθῆναι συκοφαντίας, μάλ-
λον δὲ οὐδὲν ἦτο καταστροφῆν ἡγουμένην
τοῦ τοσοῦτον βασιλέως τὴν στέρησαι καὶ τὸ
ἀδικον ἐκείνου πάθος οἰκτεῖον θεῶθεν καὶ ἔν-
δικον πάθος φανταζομένην. Τί μοι τραγωδεῖν
τὸ διήγημα, ἀεὶ παρελθὸν καπνοῦ δίκην ἠλά-
θη καταποθὲν καὶ τῶν χρηστῶν ἐλπίδων ἢ
Ῥωμαίων ἀπάνωτο εὐδοκιοκτόνος Θεοῦ, τὸν μὲν
ἐν τάχει λαβεῖν τὸν δὲ κρατεῖν² λιπεῖν, ἐπ'
ἐνεργεσία τῶν ἐτηκῶν δρώμενον. Τότε γὰρ
δὴ καὶ ὁ μακάριος Κωνσταντῖνος ἀπὸ τῆς Ὀ-
λυμπίου ἡσυχίας παραγενομένος τὴν πόλιν
ἐπεχωρίαζεν· ἐπεὶ δ' αὐτοῦ οἱ τῆς ἀρετῆς ἐκεί-
νου θαυμασταὶ τὰ περὶ τῆς ἐκβάσεως τῶν τη-
νικάδε πραγμάτων ἐπίθοντο, τὸ γεγονός προ-
βλέπων καὶ ὁλον ἐν θησαυρῷ κατέχων τὴν
προαγορευομένην ἀπεφαινετο, ὡς ἄρα ὁ μὲν πατὴρ
ὅσον οὕτω τὴν κεχρωσθημένην ἅπασιν ἀνθρώ-
ποις ὀδεῖν πορείαν, ὁ δ' οὐδὲ οὕτω ὁ φρονου-
μενος μὲν ἐπ' ἀποκλεία κείνου, φρονουόμενος
δ' ἐπὶ σωτηρίᾳ ἀνοθεν, καὶ σωθῆσεται καὶ τοῦ
κράτους διάδοχος ἔσεται³ καὶ κρείττων εὐχῆς
τῇ χρηστότητι περὶ τοῦς ἐτηκῶνς ἔπαντας
καταστήσεται. Τοῦτο μὲν οὖν ὁ μακάριος ἀδι-
στάκτῳ λογισμῷ προσέηλον παρ' αὐτὴν που τὴν
ἀκμὴν τῆς ἀνεπίστατον σωτηρίας ἐκείνης τοῦ
βασιλείου τὰ πάντα παιδός. Ὁ μὲν οὖν καλὸς
πατὴρ εὐδέχθη καὶ αἰθῆς πατὴρ καὶ τὸ οἰκτεῖον
ἦττημα ἀνασωσάμενος τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ βα-
σιλεῖσι ἀνατίθησι προτερήμασιν. Ἡμεῖς δὲ
τὴν τῆς προρησεως ἐκβασιν καθορῶντες τὸν
μὲν ἄνδρα τοῦ διορατικοῦ θαυμάζομεν, τὸν δὲ
σεσωσμένον βασιλέα τῆς τοσαύτης ἀρετῆς τε
καὶ ἀγαθότητος, ἦν περὶ τὸ ἐπὶ κῆρον ἔχων δια-
τελεῖ, καὶ τῆς ἀνοθεν προνοίας, ἧς δαφυλέστερον
ἐπαπέλανσε, θειάζομεν τε καὶ μακαρίζομεν.
Τοιοῦτος ἄρα τὸν μακάριον ἐκείνον ἄνθρωπον
ὁ Θεὸς ἐδόξασεν καὶ τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἐν τοῖς
θαύμασιν ἐδωρήσατο χάριν.

et Leone-
cius filio-

Ion. 3, 5-6.

E

valici-
nium.

F

69. — ¹ τοῦ παλαιοῦ in marg. A. — ² τῷ κρατεῖ A. — ³ corr., prius ἔσται A.

(1) Quae hoc loco commemorat biographus ad ea referuntur quae in Vita Basilii, c. 100, narrantur. Theophanes continuatus, BEKKER,

p. 348-50. Cf. A. Vogt, Basile I (Paris, 1908), p. 59-62. — (2) Leo VI imperator 886-912.

εἰ

A εἰ καὶ τοῖς πολλοῖς ἀπιστοῦμενον· καὶ γὰρ ἐκάστου τῶν κατὰ τὸν Ὀλυμπον ἀσκούτων τὴν ἱερὰν ἐγκράτειαν ἀπόπειραν Ἄννα ἡ βασιλέως ἀδελφή (1) διανοεῖτο λαβεῖν· καὶ ἡ σπουδὴ οὐχ εἰκαία· τῷ γὰρ δοκίμῳ προστεθῆναι βολῆς ἦν καὶ τὴν τῶν ἐσφαλμένων ἀναθεῖναι διόρθωσιν. Τὸ δὲ τῆς πείρας εἶδος οὐκ ἄκομψον· γράμματα γὰρ ἐν χάσῃ τὰ δοκοῦντα χαράξασα σφραγίζει μὲν ἀσφαλῶς, ἐκεῖνός δὲ δοθῆναι τῶν πατέρων αὐτὰ κελεύει, ὃς ἂν μνηθεὶς τὰ ἐντὸς γεγραμμένα, τῶν σφραγίδων ἔτι προσκειμένων αὐτοῖς, καὶ δὴ καὶ τὴν τῆς ἀπίστεως αἰτίαν ἐξεῖποι. Καὶ ὁ μὲν ἐστέλλετο παρὰ τῆς βασιλίδος· ἡρενῶντος δὲ τῆς πείρας πάντες οἱ ὄρεοι γέροντες, Ἐπεὶ δ' ἅπαντας διελθὼν ἀπετίγγανε τὸ σκοποῦ, ὡς καὶ λήπῃ τρέχεσθαι τῇ τῆς ἀποτυχίας, μνησθῆναι πρὸς τινος τῶν ἐδλαβῶν περὶ τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου καὶ ὡς οὐκ ἄλλος τοιαύτης εἰ μὴ αὐτὸς ἂν χάριτος εὐπορήσοι· Ὁ δὲ πείθεται καὶ ἑρενῶν τοῦ ἁγίου τὸ καταγῶγιον· ἐρίσταιται δὲ γὰρ μέσης νυκτὸς καὶ προσκορτεῖ τῇ θύρᾳ· καὶ δὴ καὶ ἔτι προσερχόμενον κινεῖ τὸν μακάριον πρὸς αὐτὸν ἐξελθεῖν. Ὁ δ' ἅμα τῇ θύρᾳ προσεπιτοῦσθαι τὸν προσελθόντα ὡς· «τὴν ἀπόπειράν σοι, ποιούμενον πρὸς γὰρ τοῦ Θεοῦ δοῦλος παρὰ τὸ εἰκὸς ἀπεκρόβῃ (φρησί) τὸ ζητούμενον, τάχα γὰρ πολλῶν τῆς τοιαύτης χάριτος ἤξιωμένων.» Διεξέρχεται τοίνυν τῷ ἀνδρὶ τὴν τῆς ἀπίστεως αἰτίαν, ἐξαγγέλλει δὲ καὶ τὰ τῶν ἐσφραγισμένων ἀπόρητα γραμμάτων καὶ τούτοις ἐξιστᾷ τὴν τοῦ προσελθόντος διάνοιαν οὐδὲν ἦπτον ἢ χαροποιεῖ τὸ ἑρενωμένον τῇ ἐκκυσίᾳ. Ὁ δὲ πιστὸς ἐκείνος καὶ εὐσεβὴς ὡς δοκεῖ ἄγγελος τὸ παράδοξον τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον χάριτος τοῦ ἁγίου μαθὼν πηρηγῆς τε γίνεται καὶ προσκυνεῖ κατὰ γῆς καὶ τοῖς ἁγίοις κυλινοῦται τοῦ μακαρίου ποσὶν αἰτεῖται τε τὴν τῶν πεδύσεων λύσιν, ἅτε δι' αὐτὸ τοῦτο τὴν τοσαύτην ὑποστάς ὁδοποιρίαν. Ὁ δὲ τὰ μὲν γράμματα δέχεται καὶ ἄπερ ὡς δοκεῖ καὶ προφῆν ἐνίωσκειν ἐκ Θεοῦ ἀναγινώσκει δι' ὄψεως· ὕστερον καὶ ἀντιγράφει τὰ εἰκότα καὶ πρὸς τὴν ἀποτελείασαν βασιλίδα τὸν ἀγγελιαφόρον ἀνταποστέλλει. Τοῦτο γοῦν τὸ παράδοξον ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ τὰ βασίλεια τὸν μακάριον δεικνύει διασημώτατον οὐδὲν ἦπτον Δανιὴλ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς τῶν τοῦ πνεύματος ἐπιθυμιῶν χαριτωθέντα ταῖς ἀληθεστάταις προαγορεύσεσιν.

71. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον, ὃ παραδραμεῖν οὐκ ἄξιον· οὐ γὰρ ἀκαίρως τὴν ὀρθησομένην τῷ μακαρίῳ Θεῷ παραδεικνύσιν ὄψιν, ἀλλ' ἵνα δείξῃ, οἷσις περιπίπτουσι σφάλμασιν οἱ τῶν ἐξαγορεύσεων καταφρονηταί, δι' ὧν τὰ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαλείφεται πάθη. Βιωτικὸς τις ἔμπορος, ἀνὴρ ἀμόρτημά τι οἰκεῖον ἐξαγορεύων τῷ μακαρίῳ τοῦ πάθους οὐκ ἀπιστάμενος λανθάνειν ἐδόκει, ὡς τὴν ἀπαλλαγὴν ἐντεῦθεν ποιοῦμενος· ποτὲ γοῦν εἰς προσερχὴν ἰσταμένῳ τῷ ἁγίῳ ἐφίσταται τις ὄψιν τὸ κεκορημένον μηνύουσα· ὄρᾳ γὰρ τὸν τὴν ἐξαγορεύσειν δοκοῦντα ποιεῖν παρ' αὐτὰ που τὰ λαῖα παριστάμενον μέρη μετώπιον ἔχοντα καθ' ὅλον τραυ-

μα ἐξάσιον πολλῆς ἀηδίας μεμεστομένον. Ἐπὶ πολὺ δὲ θανμάζων τὸ τοῦ μώλωπος ἐκείνου μέγεθος, ὃ κατὰ τοῦ μετώπου ἔφερον ὁ ἀνὴρ, ὄρᾳ τινα ἐφειστώτα δεξιόθεν φωταυγῆ τε τὴν ὄψιν καὶ τὴν στολὴν ὠραϊώτατον, ὡς ἔτι πλέον εἰς θάμβος τῇ θέᾳ τοῦ ὀφθέντος τραπέσθαι αὐτὸν· μικρὸν δὲ αὐτὸν ἐπισχῶν ἤρετο μαθεῖν παρ' αὐτοῦ, ὅτι ἂν εἴη τὸ πάθος τοῦ ἀθλίου ἐκείνου ἀνδρὸς· ὃ δὲ λέπων εἰναί φησι τὴν ἐνοχλοῦσαν καὶ λέπων ἀνιάτον. Καὶ ὁ μὲν εἰπὼν ἤχετο τὴν ἄνω φορὰν κατὰ μικρὸν διαστάμενος, ὃ δὲ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἐναγώνιος περὶ τὸν λελερωμένον ἐκείνον κατὰ τῆς ὄψεως γεγονώς (τὴν γὰρ ὄψιν ἐσημῶθη τοῦ πάσχοντος), καταλαμβάνει τάχος αὐτὸν καὶ τὰ τῆς καρδίας ἀπαγγέλλει κρύφια καὶ ὡς ἀνιάτως ἔχων περὶ τὸ πάθος μηδεμίαν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐλπίζει. Ὁ δὲ (οὐ γὰρ οἶός τε ἦν ἔτι κατέχειν τὰ δάκρυα) τὸ τε οἰκεῖον πάθος εἰδὼς καὶ οἷς ἐδόκει λανθάνειν παρ' ἐλπίδας οὕτω παρὰ τοῦ ἐθανυμῆστον τούτου ἀνδρὸς ἐλεγχομένους, ἀντίκα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου ῥίπτει ἑαυτὸν καὶ συγγνώμην αἰτεῖται τοῦ σφάλματος καὶ τὸ ἀδύνατον πρὸς τὴν ἀποχὴν τῆς ἁμαρτίας τῷ τῇ συνθηθείᾳ δουλεύειν προβάλλεται· ἐφ' οἷς τῇ προσηκούσῃ νοθεσία καταντηθεὶς καὶ ταῖς ἀπειλουμέναις κατὰ τῶν ἀδιορθώτων ποιναῖς καταφρονηθεὶς ἀπέστη τῆς τοῦ μακαρίου ὄψεως, ἐφ' ἑαυτῷ τὸ κρῖμα λοιπὸν τῆς οἰκείας ἀπωλείας ὃ φιλήδονος ἐκείνος ἢ σωτηρίας ἀναδεξάμενος. Εἰ δ' ἀποροῖ τις ἀσθένειαν καταγιγνώσκων τὸ μὴ τὸν οὕτω νοσοῦντα δι' ἐσχῆς τοῦ πάθους ἀνακαλέσασθαι, ἔχετε παράδειγμα Ἰουδᾶν τὸν Χριστοῦ μαθητὴν ποτε καὶ φίλον οὐκ ἀνάγκης ἀλλὰ προαιρέσεως ἔργον γενόμενον· οὔτε γὰρ πάντας καὶ ἄκοντας ἢ χάρις σφῆξιν βούλεται οὐτ' ἀπ' αὐτῶν γυμνοῦς εἶναι βοηθείας τοὺς κινδυνεύοντας· οὐδὲ γὰρ καινοτομεῖν οἶδε Θεὸς τὸ ἐν ἡμῖν ἀτεξούσιον, ἀλλ' ὁπόσοι τὴν ἑαυτῶν ἐπιδόντες ὄλην προαίρεσιν τῷ καλῷ, εἶτα δέονται τινος βοηθείας τῆς ἄνωθεν, οἷτοι τῆς φιλανθρωπίας ἀξιοῦνται τῆς θείας. Ὅσοι δὲ τοῖς φαύλοις ἀεὶ τὴν ἑαυτῶν ζωὴν κατασχέοντες οὐδὲ τὰς χεῖρας ἀνατείνειν προαιροῦνται τοῦ βόθρου, δολοῖσι δὲ τρόποις περὶ τὸ θεῖον πνεῦμα πορεύονται, οἷτοι καὶ τῆς θείας ἐγκαταλείψεως ἔργα γίνονται καὶ τῆς ἄνωθεν φιλανθρωπίας διὰ τὴν οἰκείαν κἀκίαν ἐκλείπτουσι· τὰ δὲ δίκαια τοῦ πάντων Θεοῦ περὶ ταῦτα ζυγὰ δείκνυσιν ἡμῖν ἢ τοῦ τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου παραβολή, ἐκούση γνώμη προσερχόμενων Θεῷ καὶ τῷ τρόπῳ τῆς προσερχῆς τοῦ μὲν τὴν ἦπτονα τοῦ δὲ τὴν νικῶσαν ψῆφον τῆς δικαιοσύνης ἀποφερομένου· Ἀνανίας καὶ Σάφειρα τιμωροῦμενοι δολιότητι γνώμης· καὶ τῶν τοιοῦτων μοι παραδειγμάτων πλήρης ὁ τῆς θείας γραφῆς ὑπάρχει παράδεισος· τοιοῦτο καὶ νῦν ἐπὶ τῷ λεπρῷ τι συμβεβηκὸς ἱκανὸν μὲν φοβεῖν τοὺς τῆς ἀρετῆς καταφρονητάς, ἱκανὸν δὲ ταῖς ἀγαθαῖς στρέφειν ἐλπίσι τοὺς αὐτῆς ἐπιμελητάς, ἱκανὸν δὲ καὶ τὴν τοῦ ὁσίου τούτου ἀνδρὸς ἀποδείξει πρὸς Θεὸν οἰ-

VITA

ipse detegit.

E

Syncretis.

F

71. — ¹ bis scriptum in A.

(1) Annae, Basilii filiae, sarcophagus in aede Sanctorum Apostolorum stabat. CONSTANTINI Novembris Tomus IV.

PORPHYROGENITI De Cerim., II, 42, REISKE, t. I, p. 649. Cf. VOGT, Basile I, p. 59.

82

-κειότητα

VITA

κειότητα και της αυτοϋ θεοφόρου ψυχής τὸ λεπτότατον τε και διορατικώτατον, ὃ πολλοῖς τε ἀρετῶν καμάτων και βίον ἀσκήσει και λογισμῶν πρὸς Θεὸν ἐπάροει και ηῡστεία μιμουμένη τὸ τῶν ἀγγέλων ἀσώματων περιγίγνεσθαι εἰσθεν.

Mutum et os distortum habentem

72. Ἐχόμενον δὲ τῶν πρόην οὐ μικρὸν τι διηγῆσομαι θαῦμα πολλήν τήν εἰς Θεὸν δόξαν παρασκευάζον και Χριστοῦ τοῦ θείου λόγον τήν ἀλήθειαν ἐμφανῆ παριστάνον, οἷς οἱ αὐτῶ δουλεύοντες τῶν αὐτῶν αὐτῶ θαυμάτων οὐκ ἀπορήσουσιν¹. Περὶ γάρ τὸ δομάτιον τῆς τοῦ μακαρίου ἡσυχίας παραγίνεται τις νόσῳ βεβλημένος χαλεπῇ· ἐπιληψίας γάρ πάθει περιπεσὼν τήν τε φωνήν ἀφῡρῆθη και τὸ στόμα διεστραμμένον ἐδείκνυεν, τῆς σιαγόνος αὐτῶ τῆς οἰκειας ἀρμονίας παρελκυσθείσης, ὡς εἰς ἔλεον τρέπειν τῇ ἀηδία τοῦ πάθους και τοὺς λίαν ἀκαμπεῖς εἰς συμπάθειαν. Οὕτω γοῶν διακείμενος και ὑπὸ τῆς θερμῆς πρὸς τὸν μακάριον πίστεις προσδραμῶν τῶ τούτου καταγίῳ, λαλεῖν μὲν οὐκ εἶχε, πεδηθείσης αὐτῶ τῆς γλώσσης τῇ τοῦ πάθους ξηροτήτι, διένευε δὲ τῇ χειρὶ ὁμοῦ τε τὸ πάθος ὑποδεικνὺς και ἰκεσίαν πρὸς Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιῆσαι δεόμενος· και ἅμα δάκρυσι βοέον τὸ ἔδαφος ἐδυσώπει τὸν ἅγιον, ἐλπίζων αὐτίκα μάλα τῇ τούτου εὐχῇ και τῇ ἰασιν τοῦ πάθους λαβεῖν· ὃν κατοικειότας ὁ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ μιμητῆς και τὸ πάθος τοῦ πλησίον οἰκείου λογισάμενος πάθος, οὐχ ἦττον τοῦ πάσχοντος και αὐτὸς δάκρυσι τὰς παρεῖας κατερραίνετο².

B

Τῶ οὖν διδασκάλῳ Χριστῶ θαρρησίας, ὅς ποτε τῶ κωφεύοντι παρέσχε τήν ἰασιν, ἀνοιξαί τε κελεύει τὸ στόμα και τήν χεῖρα ἐκτείνας ἄπτεται τῶ δακτύλῳ τῆς γλώσσης σημεῖοι τε ταύτην τῶ τοῦ στανσοῦ τύπῳ, δι' οὗ και πάθη ἐλαύνονται και δαίμονες φυγαδεύονται· και κλίνας τὸ γόνυ πρὸς γῆν και τὰς χεῖρας ἐκτείνας εἰς οὐρανὸν ἐδέετο τοῦ κτίστου και ἱατροῦ μη ἂν αἰσχυρῆθῃται τὸν αὐτῶ προσδραμόντα μηδὲ τῶν ἐλλπίδων φροσῆθῃται, ἄς ἔχον ἐλήλυθεν οὐκ αὐτῶ θαρρῶν, τῶ δ' ἔπ' αὐτοῦ θεραπευόμενῳ Θεῶ. Ταῦτα μὲν ἀτενέειν ὀφθαλμοῖς και ἐκτενέει χερσίν ὁ μακάριος εὐχόμενος ἔλεγεν· και τελέσας τήν εὐχὴν σοφόν τι και ὄντως Χριστοῦ τοῦ διδασκάλου ἔργον ἐπιτελεῖ· οὐ γάρ ἑαυτῶ βουλόμενος ἐπιγεράγει τὸ θαῦμα (διὰ πάντων γάρ ἐφιλοτιμεῖτο τὸ ἄντρον) κηροῖς τε και θυμιάμασιν ἐφοδιάζει τὸν πάσχοντα και πρὸς τήν τοῦ μεγάλου Ἰωαννικίου λάρακα πέμπει, ὡς αὐτόθεν ληφόμενον τοῦ πάθους τήν ἰασιν, οἳα περ εἰς ἄλλον Σιλωάμ τὸν ποτε τυφλὸν ὁ τοῦ κόσμου σωτήρ· ὁ δὲ γέρον ἐκεῖνος (και γάρ πρὸς τὰς τοῦ βίου δυσμας ἦδη λοιπὸν ἐληλάκει ὁ πάσχων) πάντα τῶ ἄγῳ πειθόμενος ἦει δρομαῖος τῇ τε πίστει και τοῖς ἁγίοις θαρρῶν ἐπιτεύξεσθαι³ τῆς ἰάσεως. Ὡς δὲ περὶ μέσση ἐγένετο τήν ὁδὸν οὕῳ τὸν τόπον εἰς ὃν ἀπεστάλη καταλαβόν, ἔγνω ἑαυτὸν αὐτοῦ που ἐλευθερωθέντα τοῦ πάθους· αἰθῖς γάρ ἦ τε γλώττα λαλεῖν ἤρξατο τῆς οἰκειας ἐνεργειας ἐχομένη ἀνεμποδίστως και ἡ τῆς σιαγόνος διαστροφή τὸν οἰκείου ἀπελάμβανε τό-

C

ad S. Iohannicum mittit. Ioh. 9, 7.

πον, τοῦ στόματος πρὸς τὸ εὐσχημον ἀποκαταστάτος ὡς ἐξ ἀρχῆς. 73. Ὡς γοῶν ἐξεπλάγη τῇ χαρῇ, κατ' αὐτήν που μέσση τήν ὁδὸν ὁ τοῦ τηλικούτου πάθους ἀπαλλαγῆς γίνεται λοιπὸν ἀμφιβόλων ἐντὸς λογισμῶν, πότερον ἀπελεύσεται πρὸς ὃν ἀπεστάλη τήν διακοσίαν ἐκτελέσων τοῦ ἀποστειλάντος ἢ αὐτόθεν ἐπιστρέφει πρὸς τὸν ἱατρὸν, τήν εὐχαριστίαν μὲν ἐκείνῳ, τῶ Θεῶ δὲ δι' αὐτοῦ ἀποδοῦναι τήν δόξαν· βεβαιούται οὖν αὐτῶ ὄνοι ὁ ἕτερος μηδὲν τῶν παρὰ τοῦ ἁγίου κελυσθέντων αὐτῶ ἀτέλεστον εἶσαι, δεδοικὸτι μὲν τῆς ἐκείνου δυνάμεως τήν ἐνεργειαν, ἀγροῦντι δὲ ὁποῖῳ σκοπῶ δι' εὐχῆς οἰκειας τήν ἰασιν αὐτῶ χορηγήσας ἐφ' ἕτερον ἱατρὸν ἀποστεῖλαι διέγνω. Τάχος οὖν τὸ λοιπὸν τῆς ὁδοῦ διανύσας καταλαμβάνει τὸν τόπον καὶ ὃν ἐστάλη και τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρὸς παραστάς τῶ λειψῶν τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου προσφέρει δῶρα, και ὥσπερ ζῶντι τῶ ὄντως ζῶντι διαλεγόμενος ἐκ τῆς ἐπερβαλλούσης χαρῆς· « Ἰδοὺ σοι (φησὶν), ἄγιε πάτερ, ὁ σὸς ἀδελφὸς ταῦτα τε πέμπει τὰ δῶρα καμῆ τὸν ἰαθῆντα ταῖς ἐκείνου εὐχαῖς θεαθῆναι ὡς ἔοικε παρὰ σοῦ τοῦ δοκοῦντος τεθῆναι· οἶδα γάρ ὡς δυνατοὶ ἕμεῖς τῶν τοιούτων ἀξιοθῆντες θαυμάτων ζῆν και μετὰ θάνατον και ἀλλήλοις συνδιατίθεσθαι. » Ταῦτα μὲν ὄδε εἰπὼν και τοῖς ἐκεῖ μονασταῖς τήν τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου χάριν και τὰ περὶ αὐτῶν συμβεβηκότα πάντα διηγῆσάμενος σπεύδει λοιπὸν και πρὸς τὸν ἱατρὸν ἐπιστρέφει. Τάχος οὖν τοῦ μακαρίου φθάνει τὸ καταγώριον και δάκρυσι περιχρῆθῆς ἐξ ἀμυγῶν χαρῆς ὑποδελανοῖ τε αὐτῶ τῶν οἰκείου εὐχῶν τήν ἐνεργειαν και διηγῆται τὸν καιρὸν τῆς ἰάσεως Θεῶ τε δι' αὐτοῦ τήν εὐχαριστίαν προσάγει· και ταῖς αὐτοῦ εὐχαῖς ἐφοδιασθεῖς τοὺς οἰκείους καταλαμβάνει και τὸν τρόπον διηγῆται τῆς ἰάσεως χαρῆς τε πληροῖ πάντας οὐ μόνον ἐφ' οἷς τοῦ πάθους ἀπήλλακται ὁ νοσῶν ἀλλὰ και οἷς τοιούτων ἱατρῶν τὸν μέγαν ἐκείνον ἀνέδειξεν ὁ Θεός, ἐλπίζοντας και αὐτοὺς τῇ πρὸς αὐτὸν πιστῇ διαθέσει διαπαντὸς εὐρίσκειν τήν σωτηρίαν. Ἄξι γάρ και νῦν αὐτὸς τε ὁ θεραπευθεῖς και οἱ τούτου ἑωρακότες και τήν αἰτίαν τοῦ περὶ αὐτῶ ἀκούσαντες θαύματος οὐ παύονται διηγούμενοι τήν ἐνεργεσίαν και τὸν οὕτω θαυμαστὸν ὄντως και αἰδέσιμον ἄνδρα θαυμάζοντες.

D

74. Τούτου τοῦν τοῦ θαύματος τοῖς κύκλῳ διαγνωσθέντος και τῶν ἐγγωρίων τῆς αὐτοῦ χάριτος τήν δύναμιν πεπιστευκότων, πατήρ τις παιδὸς δαμονιῶντος συμπαραλαβὼν εἰς πρεσβειαν και τήν μητέρα μάλιστα πλέον δακνομένην τῶ πάθει (και γάρ και πυρὶ πολλάκις και ὕδατι ὀπιπόμενον πληγὰς τὸ πάσχον οὐ τὰς τυχοῦσας ἐλάμβανεν) ἔρχεται κρούων τοῦ μακαρίου τήν θύραν. Ὡς δὲ τοὺς προσελθόντας ἐθεάσατο ἤρετο τήν τῆς ἀφίξεως αἰτίαν· οἱ δὲ γονεῖς ὀπίπτον τὸν παῖδα τοῖς ποσὶ τοῦ ἁγίου και διηγῶνται τὸ πάθος και ζητοῦσι τήν ἰασιν. Ὅ δὲ τὸ διάσημον φερόντων, ὁ πολλὰκις εἰσθεν ἐποτέμεσθαι τοὺς μισθοὺς, ὑποκρίνεται κατὰ τῶν προσελθόντων ἀνανάκτησιν

πον, τοῦ στόματος πρὸς τὸ εὐσχημον ἀποκαταστάτος ὡς ἐξ ἀρχῆς.

73. Ὡς γοῶν ἐξεπλάγη τῇ χαρῇ, κατ' αὐτήν που μέσση τήν ὁδὸν ὁ τοῦ τηλικούτου πάθους ἀπαλλαγῆς γίνεται λοιπὸν ἀμφιβόλων ἐντὸς λογισμῶν, πότερον ἀπελεύσεται πρὸς ὃν ἀπεστάλη τήν διακοσίαν ἐκτελέσων τοῦ ἀποστειλάντος ἢ αὐτόθεν ἐπιστρέφει πρὸς τὸν ἱατρὸν, τήν εὐχαριστίαν μὲν ἐκείνῳ, τῶ Θεῶ δὲ δι' αὐτοῦ ἀποδοῦναι τήν δόξαν· βεβαιούται οὖν αὐτῶ ὄνοι ὁ ἕτερος μηδὲν τῶν παρὰ τοῦ ἁγίου κελυσθέντων αὐτῶ ἀτέλεστον εἶσαι, δεδοικὸτι μὲν τῆς ἐκείνου δυνάμεως τήν ἐνεργειαν, ἀγροῦντι δὲ ὁποῖῳ σκοπῶ δι' εὐχῆς οἰκειας τήν ἰασιν αὐτῶ χορηγήσας ἐφ' ἕτερον ἱατρὸν ἀποστεῖλαι διέγνω. Τάχος οὖν τὸ λοιπὸν τῆς ὁδοῦ διανύσας καταλαμβάνει τὸν τόπον καὶ ὃν ἐστάλη και τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρὸς παραστάς τῶ λειψῶν τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου προσφέρει δῶρα, και ὥσπερ ζῶντι τῶ ὄντως ζῶντι διαλεγόμενος ἐκ τῆς ἐπερβαλλούσης χαρῆς· « Ἰδοὺ σοι (φησὶν), ἄγιε πάτερ, ὁ σὸς ἀδελφὸς ταῦτα τε πέμπει τὰ δῶρα καμῆ τὸν ἰαθῆντα ταῖς ἐκείνου εὐχαῖς θεαθῆναι ὡς ἔοικε παρὰ σοῦ τοῦ δοκοῦντος τεθῆναι· οἶδα γάρ ὡς δυνατοὶ ἕμεῖς τῶν τοιούτων ἀξιοθῆντες θαυμάτων ζῆν και μετὰ θάνατον και ἀλλήλοις συνδιατίθεσθαι. » Ταῦτα μὲν ὄδε εἰπὼν και τοῖς ἐκεῖ μονασταῖς τήν τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου χάριν και τὰ περὶ αὐτῶν συμβεβηκότα πάντα διηγῆσάμενος σπεύδει λοιπὸν και πρὸς τὸν ἱατρὸν ἐπιστρέφει.

Ille sanatus

S. Iohannicio

E

et Constantino gratias refert.

F

Puer daemoniacus

72. — ¹ hoc loco inserta sunt folia peregrina 388-402 de quibus in Comm. praev. num. 1. — ² κατεράινετο Α. — ³ ἐπιτεύξεσθαι Α.

καὶ

A καὶ οὐθενὸς ἐαυτὸν διαβεβαίεται ἄξιον καὶ σκηνοποιεῖται θυμὸν τοῦς ἱκέτας ἐλαύνοντα. Ὡς δ' ἐπὶ πολλὸν παραμένοντας εἶδεν καὶ δάκρυσι πολλοῖς τὸ ἔδαφος βρέχοντας, πᾶσαν καταλείπει λοιπὸν τὴν σκηνὴν καὶ ἀποβάλλεται τὴν ἐπόχρισαν καὶ συνδακρῶει τοῖς ἱκέταις ἐκείνοις, οὐδὲν ἦρτον ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ παιδὸς τὴν καρδίαν νυττόμενος· ποιεῖται γοῶν τι καὶ τῆς αὐτοῦ συνθηθείας καινότερον· τοῦ γὰρ παιδίου λαβόμενος καίτοι θήλεος ὁ πάσης ἐαυτὸν θηλειᾶς ὄψεώς τε καὶ μνήμης ἀποκρυψάμενος συμπαθῶς ἐφιζάνει τοῖς γόνασιν· οὐ γὰρ ἀγροεῖ καιρὸν καὶ προᾶξιν καὶ τὴν ἄλλην διάθεσιν θεοφόρος ψυχὴ, δὲ ἐπὶ σωτηρίᾳ τὸ σπουδαζόμενον ἦ· καὶ ἀσπάζεται σύνδακρυς τοῦ νηπίου τὰ χεῖλη ἀγιάζων τῇ φάσει καὶ ἀπολῶν τοῦ πάθους· εἶτα τοῖς γονεῦσιν ἐπιδοῦς ἐπ' ἀνατολὰς αὐτὸς ἐτρέπετο ἐκτενέσι χερσὶ τὴν ἄνωθεν ἐπικαλούμενος ἄνωγαν καὶ τῆς τοῦ πειράζοντος ἐλευθερίας ἐπιτεύξασθαι τὴν παῖδα δυσωπῶν τὸν Θεόν· ὡς δὲ τὴν ἐσθρὴν ἐτελείου, παραδίδωσιν ὕγιες τοῖς γονεῦσιν τὸ τέκνον, τῆς τε ἐκστάσεως αὐτῶν μετελθὼν καὶ ἐαυτοῦ γενέσθαι σαφῆ παρέχον τὴν αἰσθησιν· μικρὴν δὲ νηστεία τὸ παιδίον κατατρέχειν κελεύει, βρώσει δὲ μᾶλλον στερεωτέρα τὸ ἐξῆς τοῦ καιροῦ διατρέφειν. Οὕτω γοῶν ἐποθεμένον καὶ πρὸς τὰ οἰκεία χαίροντος τοῦ μακαρίου τοῦς ἀνθρώπους ἐκπέμφσαντες, κατήλθον ἐδέλιπδες τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας ἐπιτεύξομενοι¹. Χρόνον δ' οὐκ ὀλίγον παρεγκλιόμενος καὶ πάντη τοῦ παιδὸς ἐλευθερωθέντος τοῦ πάθους (ὁ γὰρ τῆς περιόδου καιρὸς εἰώθειν τὰ τοιαῦτα ἐλέγχειν), καταλαμβάνει ὁ πατὴρ τὸ τοῦ θαυμασίου ἱατροῦ καταγῶγιον καὶ ἀνομολογεῖται τὴν εὐεργεσίαν καὶ ὡς τελείας τῆς ἰάσεως τὸ παιδίον τετυχηκὸς σωφρονεῖ δι' ὅλον περὶ πάντα τὰ πρόη, ἐφ' ἅπερ παρ' ἐαυτῷ ἐδείκνυεν τὸ ἀσύνετον.

75. Ταῦτα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τὰ ἔργα· τοιαύτην χαρίζεται δύναμιν Χριστὸς τοῖς αὐτὸν οὕτω καὶ κατ' ἐκείνον περιηλικόσιν, ὁ εἰρηκός· ὁ πιστέον εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει. Μεγάλα γὰρ ἀληθῶς καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ἢ χάρις παρέσχε τῷ μακαρίῳ τὰ ἔργα ποιεῖν καὶ ὅσα οὐδ' ἂν τις ἱκανὸς διηγήσασθαι λόγος. Εἰ γὰρ καὶ διηγημάτων τινῶν μετρίως καὶ αὐτῶν ἡμῖν λεχθέντων ἠγάμεθα, ἀλλ' οὐδ' αὐτῶν ἱκανοὶ κατ' ἀξίαν ἐξεῖπεν, ἐφ' ὅσον ὁ λόγος ἀπαιτεῖ πρὸς εὐφημίαν τῷ θαυμασίῳ πατρί, μὴ ὅτι γε ἡμεῖς, ἀλλ' οὐδ' ἂν τις τῶν περὶ λόγους λίαν ἐξησκημένων ὅλον πρὸς τὸ λέγειν τὰ περὶ αὐτοῦ τὸν βίον ἀφοσιώσοιτο. Καὶ γὰρ τοσοῦτον περὶ Χριστὸν τὴν πίστιν εὐρέθη θεομύστατος, ὡς καὶ αὐτῶν ἀλογῆσαι γονεῶν καὶ συγγενείας μισοχριστὸν τὰς ἐποθῆκας παρῴσασθαι αὐτόν τε τὸν κόσμον σὺν περιουσίᾳ καὶ μνηστῇ καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου περιφορᾷ καὶ ἀντὶ τούτων ἀπάντων ἐλέσθαι Χριστὸν καὶ τὸν αὐτοῦ ζυγὸν καὶ τὰ πάθη καὶ τὸν πρὸς ἀοράτους ἐχθροῦς μετὰ σαρκὸς ἀναδέξασθαι πόλεμον, ταῖς αἰδίαις θαρρήσαντα ἀντιδόσεσιν. Μωσεὶ γὰρ καὶ Ἀβραάμ τοῖς Θεοῦ θεράπονοι ἀκολούθησας τοῦ μὲν Χαλδαίων δεισιδαιμονίαν, τοῦ δ' Αἰγυπτίων ἀθείαν

ἐκπεφηνότων, Ἰουδαϊκὴν καὶ αὐτὸς ἀπετάξατο πλάνην καὶ τὴν ὄντως θείαν Χριστοῦ καὶ ἀμώμητον ἡρετίσματο πίστιν, ὡς διὰ τοῦτο οἶμαι καὶ θαυμάτων τοσοῦτον αὐτὸν ἀξιωθῆναι κατὰ τὴν πάλαι παρὰ Θεοῦ συνήθως δεδωρημένην χάριν τοῖς ἐξ ἀπιστίας εἰς τὴν εἰς Χριστὸν μεταβάλλουσι πίστιν, ἢ ἐκ τῶν νῦν ὀρωμένων πιστωθεῖν τὰ διὰ τὸ παρελθεῖν μὴ βλεπόμενα.

76. Οὕτω γὰρ ὁ καθ' ἡμᾶς Ἀβραάμ ὁ τὴν ἐαυτοῦ ψυχὴν ἤπερ ἐκείνος τὸν νῦν ὄλην ἀνεργκῶν εἰς ὀλοκάρπωσιν ἢ πεπίστευκε Θεῷ καὶ διὰ πίστεως τὴν ἐπαγγελίαν δεξάμενος, ἦτις αὐτῷ καὶ τὴν ἐν Χριστῷ δικαιοσύνην ἀπειργάσατο· ἀκριβῶς εἰδώς, ὅτι ἐξ ἔργων νόμον οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ, μόνῃ τῇ πίστει θαρρεῖ, ἐφ' ἣ καὶ τὴν κατὰ Παῦλον τὸν οὐράνιον ἀνθρώπων ὄλην οἰκοδομεῖ, χροσόν, ἀργυρον, λίθους τιμίους βίον τε καὶ λόγον ὀρθὸν καὶ πράξεις λαμπράς, δι' ὧν ἡ οὐράνιος καὶ ἀχειροποίητος ἀνθρώποις οἰκοδομεῖται σκηνή. Ποῖος γὰρ οὕτω τὸν ἀσκητικὸν ὁρόμον μετὰ τὸ Χριστῷ προσδραμεῖν σύντονόν τε καὶ μεστόν ἀγῶνων δύννησεν, ὅλας νύκτας ἀσπνους, ὅλας ἡμέρας ἀσιγήτους¹ ἐχθαίς τε καὶ ταῖς πρὸς Θεὸν δοξολογίαις ἐγκαρτερῶν, ὡς μὴδὲ μικρόν τινα χρόνον μικροῦ παρελθεῖν, ἦτις αὐτὸν οὐκ εἶδεν διαλεγόμενον Θεῷ; οἷς γὰρ ἔργων μὲν ἡ ζωὴ, πάρεργον δὲ τὰ ἄλλα, κἂν ὅτι λίαν εἴη τι τῶν θείων τελοῦμενον· τούτῳ ζωὴ μὲν ἀπεναντίας τὸ πάρεργον, τῶν δὲ θείων ἔργων ὅλος ἦν, αὐτὰ μᾶλλον ἢ τι ἕτερον ζῶν ἠγούμενος, ἃ τὴν ψυχὴν ἀπαθῆ καὶ μακαρίαν ἀποδεικνυσιν· τροφὴ γὰρ αὐτῷ ἄρτος καὶ ὕδωρ, καὶ ταῦτα μέτρον ἐλάχιστον, ὡς ἂν μὴδὲ τοῦ δεσμοῦ διαρρηγνυμένης τῆς φύσεως ἐμποδὸν ἔσοιτο πρὸς τὴν θεραπείαν τοῦ θεοῦ· στρωμνὴ δὲ λίθοι καὶ ἔδαφος, καὶ ταῦτα σπανιώτερον τὴν χρῆσιν παρέχοντα· ἀγάπης δὲ τοσοῦτος ὁ πλοῦτος, ὡς εἴ γε δυνατὸν ἦν αὐτῷ κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ τῶν δι' αὐτοῦ σφροζόμενων ἢ καὶ τὴν ζωὴν αὐτῆν προέσθαι, εἰ ποῦ τις δέοιτο τῆς παρ' αὐτοῦ σωτηρίας· ὅθεν καὶ ἡ ὑπὲρ ἀπάντων αὐτοῦ θερμὴ προσευχὴ καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐβιάζετο, εἰ καὶ λίαν εἴη φιλόανθρωπος, καὶ τοῦς ἀναξίτους εὐεργετεῖν, καθ' ἐκάστην ἐκτελῶν παραδόξως τὰ θαύματα· τὴν δὲ γε πρὸς Θεὸν αὐτοῦ καθαράν καὶ ἀθόλωτον καρδίαν ἢ προσωρατικὴ δεικνῶσι χάρις, ἢ καὶ μέχρι θανάτου ἐνδιατρέπων φοβερός τε καὶ αἰδέσιμος καὶ ποθητός καὶ ἐράσμιος ἅπασιν τοῖς τε πόρρω καὶ τοῖς πέλας γέγονε καὶ ἀπὸ πᾶσαν σχεδὸν τὴν χριστιανῶν πολιτείαν διάσημος. Ποῖος γὰρ αὐτῷ προσελθὼν καὶ τὸν ἔλεον ἐπιζητῶν οὐκ εἶδεν τοῦ ποθομένου τὴν παροχήν; ἡσυχίαν γὰρ ἄκραν ἀσκήν καὶ φεύγων τοῦ κόσμου ὡς ἐκ πυρός καὶ τὴν εἰς Θεὸν μόνωσιν προτιμώμενος πάντων, διὰ γε τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην καὶ τὸν ἀνυπέβλητον πρὸς τοὺς πένιτας ἔλεον καὶ τῇ πόλει ἐπεχωροῶσεν καὶ μοναστηρίοις συνέχετο καὶ ἢ γε τυχὸν ἦν πᾶσιν ἐγίνετο τὰ πάντα, ἵνα τῆς ὄντως μὴ ἐκπέσοι ἀγάπης, τὴν δὲ εἰς Θεὸν δι' ἐαυτοῦ δόξαν ἀξήση, τὰς ἀπάντων ἢ καὶ τινῶν κερδαίνων ψυχὰς· τοῦ Ἰακώβ εἶχε τὸ ἄπλαστον πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς, τοῦ δὲ Μωσέως ἐνίοτε τὸ ἐμβριθεῖς πρὸς τοὺς

VITA

Rom. 8, 20.

1 Cor. 3, 12.

Ascetici labores.

Rom. 9, 3.

F

1 Cor. 9, 22.

Syncretis.

74. — ¹ ἐπιτεύξομενοι A.

76. — ¹ ἀσιγήτους A.

ἀπειθεῖς

VITA
Matth. 11.
11.

ἀπειθεῖς, καιρὸν εἰδὸς τῷ παντὶ πράγματι καὶ μὴτε τοῖς οὐ προσήκονσι νεκρῶν μὴτε τῶν δεόντων ἀφυστερῶν· τοῦ Ἰωσήφ τὸ σῶφρον ἐκέκτητο, ὥσπερ ἐκεῖνος τῆς Αἰγυπτίας οὕτω πάσης ἡδονῆς ἐκφεύγων ὡς ἄλλοφύλον καὶ πρὸς ἁμαρτάν ἐκκαλουμένης· τοῦ Ἥλιου τὸν ζῆλον, δι' ὃν καὶ δετοῦ φορῶν ἐπέσχε καὶ θεοπτίας πολ-
λάκις ἠξίωτο· τοῦ ἐν γεννητοῖς γυναικῶν τὸ μείζον ἔχοντος τὸ ἐρημικὸν τε καὶ ἄπολι, δι' οὗ καὶ τῆς τοσαύτης ἠξιώθη τῶν θανμάτων χάριτος.

77. Καὶ τί μοι μακρὸν ποιῆσθαι λόγον, ὅσα τε κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἱερῶν μονὴν τῆ ἀνευματικῆ κατώρθωσεν χάριτι ὅσα τε κατὰ τὴν ἐρημον φοιτήσας κατὰ παθῶν σαρκὸς καὶ δαιμόνων ἐπαναστάσεως ἤγειρε τρόπαια, ὅσα κατὰ τὰς διὰ Θεὸν ὁδοιπορίας αὐτῷ δι' ἀρετῆς ἐνηρέστησεν καὶ οἰοῖς τοῖς θαύμασιν ὁ παρ' αὐτοῦ δοξασθεῖς αὐτὸν ἀντεδόξασεν; εἰ γὰρ τις μίαν ἐκάστην τῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιθέσεων διηγήσασθαι βούλοιο, πάντως ἂν κάμοι καὶ ὁ χρόνος τῷ λόγῳ ἢ τὰ αὐτοῦ καθ' ἑν διηγήσονται· πολλῶν γὰρ πλείων τῶν εἰρημένων τὰ παραλειμμένα καὶ τὸ ἡμέτερον ἀσθενὲς ἕτερον ἡμῖν οὐ θανυμίας ἀλλ' ἀτονίας παρασκευάζει τὴν ἤτταν· διὸ τῶν αὐτοῦ ἀρετῶν τὸ πλῆθος καὶ μέγεθος ἐκ τῶν εἰρημένων ὥσπερ παραγνυνώσας, τὸ ἐξῆς ἕτεροις ἄλλῃν ἐπιθέσεως καταλιμπάνω ἀρχὴν ἔργον τὰ παραλειμμένα ποιῆσασθαι· ἐγὼ δὲ τὰ περὶ τὸ μακάριον αὐτοῦ τέλος συμβεβηκότα καὶ οἷς ἐδοξάσθη καὶ μετὰ τέλος δι' ὀλίγων εἰπὼν τὸ ἐξῆς καταπαύσω τὸν λόγον. Ἐπεὶ γὰρ εἶδει τὸν ἀγωνιστὴν τῶν πόνων ἀπολύθησθαι τοὺς μισθοὺς καὶ πρὸς τὸ μακάριον δεῖπνον ἐκεῖνο τοῦ ἐπουρανίου κληθέντα βασιλέως ἀνπερθέτως ἀναδραμεῖν, οὐδ' αὐτὸ τὸ πᾶσι σχεδὸν ἀδηλον καὶ τούτῳ γέγονεν ἀδηλον, ἀλλ' ὥσπερ δι' ἐσόπτρου τῆ θεῆ χάριτι ὡς παρόντα ἐν ὄψει τὰ κεκρυμμένα διεγύγνωσκον, οὕτω κἀνταῦθα πρὸ ἐτῶν ὀκτῶ μαθὼν τὴν τελευτήν, τὸν τῆς αὐτοῦ μακαρίας πρὸς Θεὸν μεταχώσεως καὶ καιρὸν· καὶ σπεύδων λοιπὸν πρὸς τὸ βραβεῖον ὡς παθῶν νικητῆς οὐδὲ τοῖς ἐπιτηδείοις ἀγνωστον τὴν ἑαυτοῦ τελευτήν ὥσπερ ἐκ περιχαρείας εἶναι βούλεται· καὶ τινι παραβάλλει ἀνδρὶ διασήμῳ λίαν περὶ τὸν ἡσύχιον βίον καὶ τὴν ἄλλῃν ἀρετὴν κατὰ τὴν Ὀλύμπιον τυγχάνοντι ἔρημον· ἐφοῖτα γὰρ παρ' αὐτῷ συνήθως καὶ ἀντεφιλοξένοι τὸν ἄνδρα, τῶν ἑαυτοῦ ἐκάτερος δι' ἄλλήλων μεταδιδόντες καλῶν καὶ πρὸς τὴν κτῆσιν τῆς ἀρετῆς ἀλλήλοις ἀγάπης τρό-
πῳ ἀμιλλώμενοι· ξενίζεται γοῶν παρὰ τῷ μεγάλῳ Συμεῶν (τοῦτο γὰρ τῷ θανμασίῳ γέροντι ὄνομα) καὶ νόμῳ φίλιας τὰ ἑαυτῶν ἀνατιθέντων ἐκατέρου θατέρῳ· « Γνωθί, ὦ πάτερ (ἔφη) ὁ μικροῦ τῆς ἀποστολικῆς ἐμπλεως χάριτος, ὅτι ἦδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλόσεως ἐφέστηκεν· μνησθῆναι δέ σοι τοῦτον ἐλήλυθα, <ἀδικον> κρήνας τὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐμοὶ τῆς κατὰ Θεὸν βιοτῆς κεκοινωνηκότα καὶ φι-
λίας καὶ γνώσεως μὴ καὶ τοῦτο μαθεῖν καὶ προπεμπτηρίοις ἐδχαῖς ἡμῖν πρὸς Θεὸν συνοδεῦσαι, ἵν' ὥσπερ ἐν τῷδε τῷ σκῆνι τῆς πνευμα-
τικῆς ἀπελαύσαμεν ἀγάπης, οὕτω κἀκεῖθεν Δ μεταχωροῦντες εἰ γε Θεῷ τὸ εὐάρεστον εἶη τῆς ἀλλήλων μὴ διαζευχθῶμεν ἀγάπης». Ταῦτα οὖν εἰπὼν καὶ συγκεχυμένον δάκρυσι τὸν γέροντα λιπὼν, κάτεισι πρὸς τὸ οἰκίδιον· καὶ ἡμερῶν ὀλίγων διελευσῶν κατακλίεται τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σῶμα, οὐ νόσῳ (ποία γὰρ ἐκεῖ ἐνοχλεῖν εἰσθῆναι ἐπερίτευεν ἔλη, ἐνθα τῆ δορᾷ τὰ δστὰ δαυτικῶς εἰπεῖν ἐκεκόλλητο νηστείας ἐπερβολῆ;) ἀλλ' οὐρανίῳ κλήσει τῆς φυχῆς ἤδη χωριζομένης καὶ τὴν ἄνω ποιουμένης πορείαν, τὴν γῆν ἐποχωρεῖν ἔδει κατ' ὀλίγον, τῆ γῆ δουλευούσης ἔτι τῷ θανάτῳ τῆς φύσεως, ὡς ἂν μὴ ἀθρόα ἐπελευθούσης τῆς διαζεύξεως τῷ ἀπροσοκίτῳ τοῦ πράγματος ταραχὴν τινα πάθοι ὁ μικροῦ ἄσαρκος ἐκεῖνος, εἰ γε δεῖ καὶ τοῦτο εἰπεῖν, τοῦ πνεύματος σύνδεσμος.

Octavo ante anno mortem praeuoscit.

2 Tim. 4,6.

78. Καὶ ὁ μὲν οὕτως· ὁ δὲ μέγας ἐκεῖνος καὶ αἰδέσιμος γέρον ὥσπερ τινὶ πλήκτρῳ τὴν καρδίαν νυγεί, (ἦν γὰρ ὡς εἰκεν καὶ παρ' αὐτῷ χάρις προγνώσεως) πρόσεισι δρομαίως ἢ τάχος εἶχε παρὰ τὸ τοῦ μακαρίου καταγώγιον καὶ τοῦτον καταλαβὼν ἀνακεκλιμένον τῆ γῆ· « Τί μέλλεις, πάτερ; (ἔλεγεν) ἀναστὰς ἄγισσον ἡμᾶς ἐδχαῖς σου πρὸ τοῦ σε τῆς πόσε οὐρανὸν ἀνάξασθαι πορείας.» Ὁ δὲ τὴν ἀσθένειαν προβαλλόμενος παρητεῖτο τέως τὴν τῆς λειτουργίας ἐγχείρησιν, καίτοι ποθεινῶς τε καὶ σπουδαίως ἔχων περὶ αὐτὴν ἐξ οὗ τῆς ἱερατικῆς ἠξιώθη τιμῆς· πλείστα γοῶν ὁ γέρον δσοπαήσας αὐτὸν καὶ ἅμα τῆς χειρὸς λαβόμενος ἀνέστησέ τε καὶ τῆς ἱερῶς ἀπάξασθαι λειτουργίας παρεκάλει, τῆς τε ὥρας ἐσθέτου παρούσης καὶ τῆς ἐντεῦθεν μεταχωρήσεως κατεπεργούσης. Ὁ δὲ πείθεται καὶ ὥσπερ ἐπιτατούσης τῆ φύσει κἀνταῦθα τῆς προαιρέσεως, τῆς συνήθους λειτουργίας ἀπάγεται· καὶ τὴν ἱερὰν καὶ ἀναιμάκτον ἐκτελέσας ἑσθίαν προπέμπει τῆς ἑαυτοῦ φυχῆς, τὴν πρὸς Θεὸν αὐτῷ πορείαν ἰθύνουσαν. Ἐπεὶ δ' οὕτως αὐτῷ καὶ τοῦτον καλῶς κεχωρηκότος καὶ ὡς ἂν ἀρεσθείη Θεὸς ὁ περὶ πάντα τοῦτον καθηγόμενος, ἀνακλίεται πάλιν τῷ νόμῳ δουλεύων τῆς φύσεως καί· « Ὡ φίλος (ἔφη τῷ τιμίῳ ἐκείνῳ γέροντι), ὡς λίαν καλῆ σου ἢ περὶ ἡμᾶς οἰκονομία καὶ θαέρεστος ὡς εἰκε σπουδῆ καὶ ἡμῖν καταθύμιος· αὐτῆ γὰρ ἐσχάτη μοι θεῆα τελετὴ καὶ ἐπιτάγιος πρὸς Θεὸν ἱεροργία, δευτέραν μετὰ ταύτην οὐκ ἔχουσα.» Ταῦτ' εἰπὼν ἀσπάζεται τε τὸν γέροντα καὶ τὴν ὄσαν αὐτῷ τελέσσοντα ἐμπαρამεῖναι παρακαλεῖ.

79. Ὁ δὲ καὶ συμβέβηκε παραπλήσιον τῶν εἰρημένων θανμάτων, οὐ σιωπήσαι δίκαιον. Κατ' αὐτὸ γὰρ πον τὸ τέλος τῆς ἱερῶς λειτουργίας φθάνει τις μονάζων τῶν λίαν φιλουμένων τῷ μακαρίῳ τῆ ἐξ ἀρχῆς συνηθεία· πᾶσι μὲν γὰρ ἴσως διακείσθαι χροῖ τῆ ἀγάπῃ τὸν τῆ μερικῆ ἀποταξάμενον φίλῳ, πλείων δὲ φίλιν τῶν ἄλλων τοὺς σοὶ καὶ τῆ πρὸς Θεὸν διαφέροντι ἀγάπῃ τῷ μέτρῳ τῆς ἀρετῆς· τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα πλέον εἶχε διὰ τιμῆς ὁ μακάριος καὶ αἰδεσίμου ἀγάπης, ἅτε κατ' αὐτὴν πον τὴν τοῦ βίου ἀποταγὴν καὶ αὐτὸν ὁμοῦ συναποταξάμενον παντὶ τῷ κόσμῳ καὶ τὰ ἐν κόσμῳ,

τικῆς ἀπελαύσαμεν ἀγάπης, οὕτω κἀκεῖθεν Δ μεταχωροῦντες εἰ γε Θεῷ τὸ εὐάρεστον εἶη τῆς ἀλλήλων μὴ διαζευχθῶμεν ἀγάπης». Ταῦτα οὖν εἰπὼν καὶ συγκεχυμένον δάκρυσι τὸν γέροντα λιπὼν, κάτεισι πρὸς τὸ οἰκίδιον· καὶ ἡμερῶν ὀλίγων διελευσῶν κατακλίεται τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σῶμα, οὐ νόσῳ (ποία γὰρ ἐκεῖ ἐνοχλεῖν εἰσθῆναι ἐπερίτευεν ἔλη, ἐνθα τῆ δορᾷ τὰ δστὰ δαυτικῶς εἰπεῖν ἐκεκόλλητο νηστείας ἐπερβολῆ;) ἀλλ' οὐρανίῳ κλήσει τῆς φυχῆς ἤδη χωριζομένης καὶ τὴν ἄνω ποιουμένης πορείαν, τὴν γῆν ἐποχωρεῖν ἔδει κατ' ὀλίγον, τῆ γῆ δουλευούσης ἔτι τῷ θανάτῳ τῆς φύσεως, ὡς ἂν μὴ ἀθρόα ἐπελευθούσης τῆς διαζεύξεως τῷ ἀπροσοκίτῳ τοῦ πράγματος ταραχὴν τινα πάθοι ὁ μικροῦ ἄσαρκος ἐκεῖνος, εἰ γε δεῖ καὶ τοῦτο εἰπεῖν, τοῦ πνεύματος σύνδεσμος.

78. Καὶ ὁ μὲν οὕτως· ὁ δὲ μέγας ἐκεῖνος καὶ αἰδέσιμος γέρον ὥσπερ τινὶ πλήκτρῳ τὴν καρδίαν νυγεί, (ἦν γὰρ ὡς εἰκεν καὶ παρ' αὐτῷ χάρις προγνώσεως) πρόσεισι δρομαίως ἢ τάχος εἶχε παρὰ τὸ τοῦ μακαρίου καταγώγιον καὶ τοῦτον καταλαβὼν ἀνακεκλιμένον τῆ γῆ· « Τί μέλλεις, πάτερ; (ἔλεγεν) ἀναστὰς ἄγισσον ἡμᾶς ἐδχαῖς σου πρὸ τοῦ σε τῆς πόσε οὐρανὸν ἀνάξασθαι πορείας.» Ὁ δὲ τὴν ἀσθένειαν προβαλλόμενος παρητεῖτο τέως τὴν τῆς λειτουργίας ἐγχείρησιν, καίτοι ποθεινῶς τε καὶ σπουδαίως ἔχων περὶ αὐτὴν ἐξ οὗ τῆς ἱερατικῆς ἠξιώθη τιμῆς· πλείστα γοῶν ὁ γέρον δσοπαήσας αὐτὸν καὶ ἅμα τῆς χειρὸς λαβόμενος ἀνέστησέ τε καὶ τῆς ἱερῶς ἀπάξασθαι λειτουργίας παρεκάλει, τῆς τε ὥρας ἐσθέτου παρούσης καὶ τῆς ἐντεῦθεν μεταχωρήσεως κατεπεργούσης. Ὁ δὲ πείθεται καὶ ὥσπερ ἐπιτατούσης τῆ φύσει κἀνταῦθα τῆς προαιρέσεως, τῆς συνήθους λειτουργίας ἀπάγεται· καὶ τὴν ἱερὰν καὶ ἀναιμάκτον ἐκτελέσας ἑσθίαν προπέμπει τῆς ἑαυτοῦ φυχῆς, τὴν πρὸς Θεὸν αὐτῷ πορείαν ἰθύνουσαν. Ἐπεὶ δ' οὕτως αὐτῷ καὶ τοῦτον καλῶς κεχωρηκότος καὶ ὡς ἂν ἀρεσθείη Θεὸς ὁ περὶ πάντα τοῦτον καθηγόμενος, ἀνακλίεται πάλιν τῷ νόμῳ δουλεύων τῆς φύσεως καί· « Ὡ φίλος (ἔφη τῷ τιμίῳ ἐκείνῳ γέροντι), ὡς λίαν καλῆ σου ἢ περὶ ἡμᾶς οἰκονομία καὶ θαέρεστος ὡς εἰκε σπουδῆ καὶ ἡμῖν καταθύμιος· αὐτῆ γὰρ ἐσχάτη μοι θεῆα τελετὴ καὶ ἐπιτάγιος πρὸς Θεὸν ἱεροργία, δευτέραν μετὰ ταύτην οὐκ ἔχουσα.» Ταῦτ' εἰπὼν ἀσπάζεται τε τὸν γέροντα καὶ τὴν ὄσαν αὐτῷ τελέσσοντα ἐμπαρამεῖναι παρακαλεῖ.

79. Ὁ δὲ καὶ συμβέβηκε παραπλήσιον τῶν εἰρημένων θανμάτων, οὐ σιωπήσαι δίκαιον. Κατ' αὐτὸ γὰρ πον τὸ τέλος τῆς ἱερῶς λειτουργίας φθάνει τις μονάζων τῶν λίαν φιλουμένων τῷ μακαρίῳ τῆ ἐξ ἀρχῆς συνηθεία· πᾶσι μὲν γὰρ ἴσως διακείσθαι χροῖ τῆ ἀγάπῃ τὸν τῆ μερικῆ ἀποταξάμενον φίλῳ, πλείων δὲ φίλιν τῶν ἄλλων τοὺς σοὶ καὶ τῆ πρὸς Θεὸν διαφέροντι ἀγάπῃ τῷ μέτρῳ τῆς ἀρετῆς· τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα πλέον εἶχε διὰ τιμῆς ὁ μακάριος καὶ αἰδεσίμου ἀγάπης, ἅτε κατ' αὐτὴν πον τὴν τοῦ βίου ἀποταγὴν καὶ αὐτὸν ὁμοῦ συναποταξάμενον παντὶ τῷ κόσμῳ καὶ τὰ ἐν κόσμῳ,

Psalms: 101, 5.

Liturgia ultimo celebrata.

De monacho cum eo mori cupiente.

77. — ¹ locus corruptus. — ² supplevi, om. A.

ὅσα

A ὅσα μὴ τῆς πρὸς Θεὸν ἔχειται γνησιότητος. Οὗτος γὰρ ὁ ἀνὴρ τεθαρορηκὸς τῷ τρόπῳ ἐπειδὴ τὸν μακάριον ἑώρα τὴν πρὸς Θεὸν ἤδη μέλλοντα ἐπιδημίαν ποιησθαι διὰ τῆς ἀπὸ σαρκὸς ἐκδημίας, ἐποτηῖτο καὶ ἔδυσφόρει μὴ δευτέρος γενέσθαι τούτου κατὰ τὴν ἔξοδον τοῦ βίου, συμπαραληφθῆναι δὲ τῷ μακαρίῳ καὶ συνοδεῦσαι τὴν ἐπὶ θάνατον. Καὶ τοῦτο ἔργον ἐποίητο σπουδαῖον μὴ ἂν παροραθῆναι τὴν ἑαυτοῦ δέησιν, ἀλλὰ τυχεῖν τῆς αἰτήσεως. Ὁ δὲ συμπαθέστατος ὄντως καὶ τῇ πρὸς Θεὸν παρορησία πολὺς ἐπισκήπτει τῷ ἀδελφῷ μέγα παραμύθιον, ἐχέφρονι λίαν χρησάμενος λογισμῷ. « Τίς γὰρ σοι (ἔφη) τοῦ πάγκατος, ἀδελφέ, ἢ σπουδή, ἀλλ' ἢ πάντως τῆς σωτηρίας ἐπιτυχεῖν; ἴσθι τοῖνυν οὗτό σοι συμφέρον τὸ μὴ φρεσθῆναι τῆς ἀληθείας, ἔχοντί με σύνδρομον βουλήσει τῆ σπῆ· εἰ μὲν γὰρ τῆς ἐμῆς ἐπιτεύξομαι ἐλπιδος, πάντως τῇ ἐμῇ καὶ ἡ σὴ ἀκολουθήσει τελεντή καὶ ἔση τῆς περὶ ἐμὲ δόξης οὐκ ἐφρομένως περὶ μαθὼν τὴν ἐμὴν πρὸς Θεὸν παρορησίαν· εἰ δ' ὁδὲν σοι τοιοῦτον συμβαίη, ἐπὶ τοῖνυν πάντως τὰ περὶ ἐμοῦ διδαχθῆσθαι καὶ παρηγορηθῆσθαι οὐκ ἐμοὶ συνοδεύσας τῷ ἡστορηκῶτι τῶν αἰτημάτων· ἐτέρω δὲ κρείττονι προστεθῆναι σπεύσεαι, σὺν ᾧ καὶ τύχης τῆς πᾶσιν ἐπιζυγμένης μακαριότητος. » Ταῦτ' εἰπὼν ὁ μακάριος οἶα δὴ καὶ τῇ τῆς λειτουργίας διακονία κεκοπωμένος εἰς ἕκαστον ἐτρέπετο, τῆς φύσεως ὁμοῦ καὶ τῆς χάριτος διδάξει βουλομένης αὐτὸν καὶ ὁ τέως εἶχεν ἄδηλον, μετὰ τοσοῦτους πόρους καὶ τηλικούτους καμάτους καὶ θανάτων οἶαν τὴν χάριν περὶ τῆς ἐκείθεν μακαριότητος ἀμφιβάλλοντα.

Visito. 80. Ὁνεῖρος τοῖνυν ἐφίσταται θεῖος ὁ προφήταις μὲν θεσπίζων τὰ μέλλοντα, ἀποστόλοις δὲ πολλὰ τῶν θείων ἐπιταγμάτων ὑποτιθέμενος καὶ πᾶσιν ἁγίοις παραδεικνύς ὡς δι' ἐσώπτηρον τῶν ἐσομένων τὴν ἔκβασιν, ὅταν ἡ ψυχὴ μουσῶν τῶν αἰσθήσεων τούτων μὲν ἀπομερίζηται τοῖς δ' ἄνω καὶ θείοις ὡς συγγενεῖσι συγγίγνηται ἀκείθεν ὅσπερ ἀναματοῖσα τὰ θεόθεν μὲν προνοούμενα, μήπω δὲ πρὸς τὴν ἡμετέραν ἐξαγιάσαν καταβαίνοντα δι' αἰνιγμάτων ἐνεργεῖ παρ' ἐαυτῆ τὰς ἐμφάσεις, τῷ πάχει τῆς τῶν αἰσθήσεων βλῆς ἐμπάλιν συμπεριπλεκόμενη τῇ ἐργηρόσει· ὁ δ' ἄρα εἴτε δύνειρος εἴτε ἄλλη τις ἔμφρασις θεία τὴν ἀποκειμένην αὐτῷ τῆς ἐν Χριστῷ μακαριότητος ἀνεδίδοσκεν μερίδα· φαίνεται γὰρ αὐτῷ διάχρονσός τις οἶκος, λίθων τε τιμίον καὶ μαργάρων τὸ χρυσίον περικοσμούστων, παρ' αὐτὸν δὲ τὸν θανάσιον οἶκον ἕτερον οἰκίδιον ἀγχοῦ προσιδρονμένον, οὐδὲν ἦττον καὶ αὐτὸ χρυσῷ τε καὶ μαργάρῳ καὶ λίθῳ τιμίῳς κεκοσμημένον. Ὡς δ' ἠγάσθη τῇ θείᾳ τίνος εἴη ἀνερώτα ὁ οἶκος. Ὁ δὲ τὴν ὄψιν δεικνύς οὐδὲ φωνῆς ἔστειρετο, τῇ πεύσει διδοῦς τὴν ἀπόκρισιν· τοῦ Προδρόμου γὰρ τῆς χάριτος ἔλεγε εἶναι τὸν μέγαν οἶκον καὶ τῶν κατ' αὐτὸν ἀπάντων τὸν ἐρημικὸν βίον διηρηκώτων. Ὁ δ' ἤρετο πάλιν, ὁ δ' ἐλαχὺς οὗτος καὶ κάλλιστος τίνος εἴη μακαρία ὄντως κληρονομία· « Τοῦ ἐρωτῶντος (φησὶν) ἀλλὰ σπεύσον, συνοίκει ψυχῆ, ἥς καὶ τὸν βίον ἐξήλωσας. » Ταῦτα

ἡ θεία ἐκείνη τῷ μακαρίῳ παραδείξασα ὅπως ἀποπτήναι μὲν ἐποίησε τὸν ἕκαστον, ἑαυτοῦ δὲ γενέσθαι τὸν θεατὴν· καὶ τῷ ξένῳ τῆς θέας ἐκπεπληγμένον οὐκέτι κατέχειν οἶόν τε ἦν τὴν χαρὰν, διηγείσθαι δὲ τοῖς παροῦσι τὰ θεαθέντα, δάκρυσι συγχοῖς ἐξ ἀμηγάνου τῆς εὐφροσύνης περιρροόμενον· ἐφ' οἷς καὶ ὁ σὺν αὐτῷ τῆς τελευτῆς ἐπιτυχεῖν αἰτησάμενος μοναχὸς εὐελπίς μᾶλλον καὶ θερμότερος ἢ ἐτοιμότερος πρὸς τὴν συνοδίαν ἐγένετο· εἴωθε γὰρ φιλόθεος ψυχὴ σωτηρίας ἡμερομένη καὶ αὐτοῦ πολλὰκις δι' αὐτὴν καταφρονεῖν θανάτου, μάλιστα ἐν βεβαίῳ τῶν ἐλπίδων αὐτῇ κειμένον.

81. Ὡς δ' ὁ καιρὸς ἐκάλεε τῆς ἀναλύσεως καὶ τὸ πέρας τῶν ἐλπίδων κατέλαβεν (ἀεὶ γὰρ αὐτὸν ἐπιθυμία ἔτρεφεν ἀναλῶσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι κατὰ Παῦλον τὸν θείον), οὐ πρότερον ἔκρινε θανεῖν πρὶν ἢ τῷ Θεῷ κατὰ τὸν συνήθη τρόπον τῆς προσευχῆς προσομιλήσασθαι. Τῶν οὖν ἱερῶν τοῦ Χριστοῦ γενεθλίων τῆς ὄψις ἱερᾶς τελετῆς ἀγομένης, εἰσάγεται τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῆς προσευχῆς ὄλος γίνεται· τῆς δὲ λειτουργίας ἡδὴ ἀπαρχομένης καὶ τοῦ στίχου « δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ » προσαρμόμενον κοινῇ καὶ δὴ καὶ τελεσθέντος, ἐπεὶ τὸ τῆς φύσεως ἀπαράιτητον ἐκτίσασθαι κατέλαβε χρόνος, οὐκέτ' οἶός τε ὂν πλέον ἐμπαρμεῖναι, μᾶλλον δὲ καὶ τὴν τελευταίαν ἡδὴ προαισθόμενος ὄραν καὶ ὥσπερ διὰ τοῦ στίχου προσκαλούμενος ἀγαλλιάσασθαι τῷ Θεῷ, προσκυνεῖ μὲν τῷ δεσπότη, ἔξεισι δὲ τοῦ ἱεροῦ πρὸς τὸ κελλῖον ἀσθμαίνων· καὶ μόλις φθάσας ἀνακλίνεται τοῖς ἀδελφοῖς ἐπειπὼν ὡς· « Ὁ Κύριος ἄρτι προσκέκληται με. » Αὐτοὶ δὲ τὴν ἱερὰν κατασπεύσαντες λειτουργίαν, παρεγένοντο τῇ ὄσῃ τοῦ μακαρίου κέλλη, τῶν αὐτοῦ ἁγίων ἀπολαύσαντες τελευταίον εὐχῶν· μεθ' ὧν καὶ πλείστοι τῶν αὐτοῦ συνέχευται εἰωθότων παραμένονσι, τὸν τοῦ μεγάλου τούτου καὶ θανμασίον τὴν ἀρετὴν χωρισμὸν σταπαδουόμενοι. Ὁ δὲ ἀνακλίνεται μὲν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης καὶ ἀγγέλοις αἰδεσίμῳ στρωμνῆς, ἦν δὴ καὶ καθ' ἐκάστην νύκτα τοῖς δάκρυσιν ἔβρεχεν, κελεύει δὲ πᾶσι τὰλλα ἀφέντας ἐπὶ τὴν τοῦ « Κύριε ἐλέησον » ἱερολογίαν τραπέσθαι, χερσὶν ἐκτενεῖσι πρῶτος αὐτὸς ἀπαρέαμενος. Ὡς δὲ τὴν πρώτην πληροῦσιν ἑκατοντάδα, σφραγίζει τούτους ὁ τιμωτάτος πατήρ τῇ χειρὶ καὶ ἀδὺς τῶν αὐτῶν ἔχεσθαι κελεύει· καὶ δις δὲ ἡ ἑκατοντάς πληρομένη τὸν ἄγον εἶχε σφραγίζοντα τὸ τέλος· ὡς δὲ καὶ τρεῖς ἢ ἀπὸ τῆς ἐπεμετρεῖτο, αὐτὸς μὲν μόνος τὰς δοκούσας ἱερολογίας ἐστιχολόγει, ὁ δὲ ἱερὸς ἐκεῖνος ἄμιλος ὑπέκλινε τὸν ἀχένα, τῆς τελευταίας σφραγίδος δεόμενος. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ὄντως ἦτοι ἄνθρωπος εἶπω ἢ καὶ ἄγγελος ἅμα τὴν τελευταίαν τῇ χειρὶ σφραγίδα ἠρέμα πως κινουμένη κατασφραγίζει καὶ τὸ κατεβῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης ἐπειπὼν, ὡς τινες φησὺν ἱερῶντος ἐκ τοῦ πλησίον ἦσθηοντο, τὸ μακάριον πνεῦμα εἰς χεῖρας παρατίθησι τοῦ Θεοῦ.

82. Πληροῦται τοῖνυν εὐωδίας ὅτι πλείστης τὸ οἰκίδιον· οἱ δὲ παρόντες ἡσθόντες ἀθρόοι ἀνίστανται, τῆς τοῦ δικαίου τελευτῆς αἰτίαν τὴν εὐωδίαν καλῶς λογισάμενοι· φῶς τε το-

VITA

Phil. 1,23.

Nativitatis Domini

Psalm. 94, 1.

officio absoluto

Luc. 1, 79. moritur.

Odore suavissimo domus repletur.

VITA

Sap. 3, 1.

1 Thess. 4, 16.

σοφτον περιελάμφθη τὸ πρόσωπον, ὡς δοκεῖν ἀκτίνας αὐτὸ προσπεσοῦσης ἡλιακῆς περιανγάζεσθαι· καὶ οὕτως ὁ τοσοῦτος καὶ ἡλικὸς τῆς ἀρετῆς τὸ μέγεθος ἄνθρωπος τῇ χειρὶ Θεοῦ τὴν παρακαταθήκην ἀποδοῦς (φυχαὶ γὰρ δικαίων ἐν χειρὶ Θεοῦ) τῶν ἐντεῦθεν μὲν ἐκλείπει τοὺς δ' ἐκείθεν ἐπὶ στεφάνῳ ἀντιδόσει προστίθεται· γῆς μεταχωρεῖ καὶ οὐρανὸν λαμβάνει· τὸ οἰκητήριον ἀνθρώπων ἀφίσταται καὶ ἀγγέλοις συγγίγνεται¹· πόνον ἀνεῖται καὶ αἰώνιον κληρονομεῖ τὴν ἀνάπαυσιν· στερεῖται φθαρτῶν καὶ ἀπολαμβάνει τὰ ἀφθάρτα· δικτῶν ἰσως παλαιῶν κατὰ Πέτρον τὸν θεοῦ Χριστοῦ ζηλωτῆν ἀντιδεχόμενος τῆς βασιλείας κληρονομίαν· τοιαύτη γὰρ ἡ ἐπαγγελία· θνήσκει σαρκὶ καὶ ζωοποιεῖται τῷ πνεύματι, μᾶλλον δὲ μερῆζεται σαρκὸς πρὸς καιρὸν καὶ οἰκειοῦται Θεῷ, τῷ οὕτως κελεύσαντι, ἵν' ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι σὺν αὐτῷ σώματι, μεθ' οὗ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ γενέσκειν, τῆς ἐκείθεν ἀπολαύσει μακαριότητος, οὐδέτι διασπαρῆναι τοῦ στυγαίου δεικνύοντος ἡδὲ τοῦ θνητοῦ ἀθανάσιον ἐνδεδυμένου, ἀλλ' αἰωνίῳ τῇ ἐνώσει τοὺς αἰδίοις ἀγαθοῖς συμπαρεκτεινόμενος ἦδη, καὶ αὐτῆς τῆς σαρκὸς οἶον συναποκαθαρθείσης καὶ ἀποθανατισθείσης τῷ πνεύματι.

83. Τοῦ οὖν μακαρίου καὶ ὄντως αἰοίδιμου τοῦτου ἀνδρὸς πρὸς Θεὸν μεταχωρήσαντος, παρὰ πόδας τῆς αὐτὸν λαχούσης κατ' ἀξίαν λήξεως ἢ ἀπόδειξις γίγνεται· ἐπεὶ γὰρ τῆς δεούσης οὐσίας καὶ ἦν τοιοῦτω γε ἀνδρὶ ἀφοσιωθῆναι ἔδει τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σῶμα τευχηκὸς ἀπεδόθη γῆ τῇ πάντων μητρὶ, οἷα περ ἐν κόλπῳ τηρούμενον, μέχρις ἂν ὁ λόσας δῆσῃ καινότερον, ἔμνοι συνεχίσει καὶ δοξολογία τὰς ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ πατρὸς τῶν αὐτῶ συνήθων καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς ἀρετὴν καθαριζομένων [καὶ] οἰμογὰς διεδέχοντο εὐχαί τε πάντων τῆς ἐκείνου μερίδος τυχεῖν καὶ μὴ ὄργανοὺς τῆς προστασίας καταλειφθῆναι, καὶ μάλιστα ἐκεῖνον ᾧ περὶ τῆς αἰτουμένης ἐπέσκηψε τελευτῆς, ὡς ἂν μὴ λειφθεῖ τῆς καλῆς τοῦ πατρὸς πρὸς Θεὸν συνοδίας. Καὶ ὄρα μοι τὴν εἰς Θεὸν αὐτοῦ παροῦσιαν ἐντεῦθεν καὶ τῆς προορήσεως τὴν ἀσφάλειαν· οὐδῶ γὰρ ἡμερῶν ὄλων πέντε παρελθουσῶν, μηδεμιᾶς φανερᾶς προκειμένης αἰτίας, καθ' ἣν ἐκάστῳ ἢ τελευτῇ προσημαίνεται, κατακλίνεται μὲν ὁ φιλοπάτωρ ἐκεῖνος καὶ ὄντως μακάριος τῆς ἐκκορίας μονάζων· καὶ συναξάμενος τοῖς περὶ αὐτὸν ἀδελφοῖς (τὸ γὰρ τῆς ψυχῆς αὐτῷ φροντιστήριον τὸ τῆς Φλουβουτῆς καλονμένης ἦν καταγώγιον), τοῦτο μόνον ἐπειπὼν ὅτι περ «ἐλπίζω τῆς μετὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου λήξεως τυχεῖν, οἷς με τὸν βίον ἀπολιμπάνων κατέστησεν εὐέλπιν», ἐκτείνας τὰς χεῖρας ἀπέλιπε τὴν ψυχὴν, τὸν καλὸν ἀληθῶς καὶ μακάριον ἕπανον ὑποδός. Τίς οὖν οὐκ ἂν θαυμάσειε τὴν τοῦ μακαρίου τοῦτου πρὸς Θεὸν παροῦσιαν καὶ ἀναμφίλεκτον σχολὴν τὴν διὰ τῶν αὐτοῦ πρεσβειῶν σωτηρίαν, θεομῶ τῷ πόθῳ πρὸς αὐτὸν καταφεύγων; Οἶδεν γὰρ ὁ φιλόδορος δεσπότης Χριστὸς μηδὲ ταύτης ἀποστερεῖν τοὺς αὐτοῦ θεράπον-

Monachi illius qui cum Constantino mori optaverat

obitus.

τας τῆς τιμῆς, ἀλλ' ὥσπερ εἰς αὐτὸν προστρέχοντας τοὺς διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀνάξιον τοὺς ἑαυτοῦ δούλους εἰς πρεσβείαν ἐκκαλουμένους οὕτως ἀφθόνως δι' αὐτῶν τὴν σωτηρίαν χαρίζεσθαι· οὐ γὰρ ἐν τῷ βίῳ πορῶντα μόνον τοῦτον ἐδόξασεν ἀλλὰ καὶ μετὰ τέλος τοῖς αὐτοῖς τετίμηκε θαύμασιν, ὅσοις ἢ αὐτοῦ τιμὰ σορὸς τοῦ σώματος ἀπολάμπει τὸ καθεκώστην· ὦν τὸ πλῆθος εἰπεῖν μὲν ἄλλον δεήσει λόγον καὶ χρόνον πλείστον, καθ' ὃν ἡ διήγησις εὐκαίρως προέλθοι τοῖς βουλομένοις.

84. Νῦν δὲ ὅσον ἐποδείξει τῶν αὐτοῦ θαυμάτων ἀπ' ἐνὸς καρποῦ τὸ δὴ λεγόμενον τῆς εὐκαρπίας τὸ κάλλος, ἦκα μικρὰ ἄττα διηγησόμενος. Βοθεῖ μύρον εὐώδες ἢ τιμὰ τοῦ μακαρίου σορὸς, καὶ τοῦτο ἀέναον καὶ πάσης νόσου πείρα μαθοῦσι τοῖς ἀρρομένοις ἀλεξίκακον ἄκος· τῆς δὲ τοιαύτης τὸ μέγεθος¹ χάριτος διηγεσώμεθα οἱ ἀκεσώδωνον τοῦτο ἐφενρηκότες τοῖς πάθεσιν, καὶ τῶν μάλιστα πρώτος ὁ καὶ πρώτος μετὰ τὴν σὴν εἰς Θεὸν ἀποχώρησιν εὐεργεσίας τευχηκῶς· ἦν γὰρ ὅς περιόντι τῷ μακαρίῳ θεραπευτῆς περὶ διακονίας ἐτύγγονε, μοναχὸς τᾶλλα μὲν διακείμενος ἀφελέστερον, τῇ δ' εἰς αὐτὸν ἔπακοψ τε καὶ πίστει μηδενὸς ὀφθῆναι φιλοτιμούμενος δεύτερος. Οὕτως οὖν τῇ ἐπὶ τρίτῃ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἔξοδον ἐπ' αὐτοῦ τελετῇ διακονούμενος εἰστία τοὺς συνελθόντας· καὶ τίνι γὰρ ἄλλῳ ἢ λαχάνοις ἐφθοῖς ὀροποῦσας τὴν τράπεζαν τῆς μακαρίας ἐκείνης τοῦ πατρὸς διάδοχος χρηματίζει πενίας καὶ δι' ἑαυτοῦ ὑπηρετούμενος τῇ δεξιώσει; καρποῦ δὲ πλησθέντων αὐτῷ τῶν ὀμμάτων καὶ λήμης ἐντεῦθεν σὺν ἀφορήτῳ πόνῳ προσγενομένης, ἀφρηθῆναι τοῦ φωτὸς ἐφ' ὅσον μὴδὲ ἐν ἐλπίδι κείσθαι τοῦ λοιποῦ πρὸς τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν αὐτοῦ τὰς ὄψεις ἐπανελθεῖν· τὸ δὲ ἦν ἄρα ἔργον Θεοῦ δοξάσαι² βουλομένον τὸ οἰκεῖον θεράποντα καὶ μετὰ τέλος τῆς τοῦ πιστοῦ ὑπηρετοῦ ἀνεπίστοῦ ὕγια. Ὡς δὲ τὸ πάθος ὄργα καὶ τὸ ἀφρηθῆναι τῆς ὀφθαλμίας μετὰ σφοδρᾶς τῆς ὀδύνης ἀνεκαλεῖτο, βουλευεταί τι τῆς ἑαυτοῦ πίστεως ἄξιον· καὶ δὴ χρησάμενος³ τῆς ὀδύνης τῆς τοῦ ἀγίου πατρὸς καταλαμβάνει τιμίαν σορὸν καὶ περιπλέκεται ταύτῃ· καὶ βοῶν ἀπῆται τὴν τοῦ πάθους ἀπαλλαγὴν, τῷ ἐλαίῳ τῆς λαμπάδος ἀλείφον τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπομνηστικῶν τε ὥσπερ ζῶντι τῷ ζῶντι τῷ πνεύματι τῶν δι' αὐτὸν καὶ τὴν εἰς αὐτὸν θεραπεῖαν παλαιῶν τε καμάτων καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ ἐναγχοῦ ἐπισκήφαντος ὀδονηροῦ πάθους καὶ ἀφορήτου· καὶ ἅμα κράζων ἀφῆνωσεν· ὄρα τοῖνν τὸν μακάριον μονονοχὶ καθ' ἕπαρ πρὸ τῶν ὄψεων αὐτοῦ παρερχόμενον ἐξ ὀνοματῶς τε τοῦτον καλέσαντα· καὶ ἅμα τῇ κλήσει διπνίεται, τῆς τε ἄλλης ἀληθῶς ἀπαλλαγῆς· καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ προτέρου λαμπρότερον, ὡς ἐκπλαγῆναι τῷ θαύματι οὐ μόνον αὐτὸν τὸν ἰαθέντα, ἀλλὰ γε καὶ τοὺς τὸ πάθος μὲν καὶ τὴν τοῦ μονάζοντος ἐσρακάτας ἀνάγκην³, μετέπειτα δὲ οὐδ' ὄλων ἡμερῶν ἐπιγενομένων τριῶν παρῆναι τὴν ἴσιν ἀκηκόοντας⁴ τοῦ πάθους· ὦν τινας τῆ ἀπιστίας τῆς

Unguento e sepulchro defluente

E

et oleo lampadis

82. — ¹ corr., prius συγγίγνεται.
84. — ¹ τοῦ μεγέθους Α. — ² δοξάσαι Α. —

³ ἀνάγκη Α. — ⁴ ἀκηκόων Α.

A τοῦ πεπονηθότος ἰάσεως διὰ τὴν τοῦ πάθους ὑπερβολὴν οὐδ' ἀκοῇ μόνῃ τὸ πρᾶγμα πιστεύουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς ὄψεσι τὸν ἰαθέντα τεθεαμένοι τῆς πληροφωρίας ἐγένοντο.

85. Τοιοῦτων ὡσπερ ἀπ' αὐτῆς βαλβίδος ὁ μέγας Κωνσταντῖνος τῶν θαυμάτων ἀρξάμενος, καὶ μέχρι δεῦρο οὐ διαλείπει, τοῖς παραπλήσιοις κατὰ παθῶν ποικίλων ἐνδιαπρέπων ἀριστεύμασιν, ἀμισθον ἰατροῖν καὶ ἀναποτέκτον τὴν ἑαυτοῦ τιμὰν τῶν λειψάνων σορὸν ἅπασι προσιθέμενος. Πόσον γὰρ μολώπων ἀνιάτων ἀφούλωσε¹ τὰ ἔλκη ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ τῶν ἄλλων μελῶν μόνῃ τῆς σοροῦ τῆ ἀφῆ καὶ τῆ τοῦ βλαστάνοντος ἐκεῖθεν μύρον χρήσει; οἷς καὶ τούτου ἢ τῆς γνώμης θεομότης ἐδέχθησεν· καὶ τούτων μάρτυρες οἱ τὰς ἰάσεις εὐράμενοι, λαμπρᾷ τῆ φωνῇ τὴν ἐδεργεσίαν κηρύττοντες. Πόσοι σὺν τῷ ἔργῳ προέκτοντες ἦδη καὶ ἀοιθμοῦ κρεῖττους τῆ τοῦ τοιοῦτου πάθους ἀπαλλαγῆς ἀδωρῶν ἠξιώθησαν, εὐλαίῳ μόνῳ χρυσθέντες τῷ τῆς ἐκεῖνου λαμπάδος·

B πάθους τῆ μάχῃ², τῶν ἐναντίων χυμῶν δεινὸν κατὰ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀναρριπίζοντων τὸν πόλεμον καὶ μόνου Θεοῦ δεομένων πολλάκις ἢ τῶν αὐτῶν θεραπευόντων ἐπικουρίας πρὸς ἴασιν· καὶ ταῦτα διηγεῖσθαι αὐτοὶ οἱ ἐξ ἀρρώστων εὐσθενεῖς καὶ ἐκ νοσοῦντων ὑγιεῖς χρηματίζαντες οὐδὲ σιγᾶν ἀνεχώρητοι ἀλλ' ἐπι³ τοῖς ἱεροῖς τοῦ μακαρίου λειψάνοις παρεδρεῖν φιλοῦντες τῆ ὑπερβολῇ τῆς δι' αὐτοῦ ἐνεργουμένης χάριτος· δαυμόνων δὲ ὅσοι τῆς ἐνεργείας ἀπηλλάγησαν νέοι καὶ γέροντες καὶ παιδάκια τῆ ἰατρικῆς ἀνάγκης ἀναρριπίζοντα τοὺς θεομένους· πολλάκις οὐκ ἐν οὐδὲν ἀλλὰ πλείστα μάλιστα, τὰ μὲν ἦδη δαίμοσιν ἐνεργοῦμενα, τὰ δὲ καὶ πάθεισιν, οἷα τὰ πολλὰ τοῖς ἐκ γενέσεως ἐνοχλούμενα, πληθοσῆς ἢ λιηρούσης σελήνης τῶν ποτηρῶν χυμῶν ἐκστασι ἐπαγόντων τῷ πάσχοντι· καὶ τούτων ἀπόδειξις αὐτὰ τὰ τὴν ἐνεργεσίαν δεξάμενα σώματα, τὰς φυχὰς διεγείροντα κηρύττειν τὸν ἔλεον· καὶ τί ἂν τις ἐμπαραμένειν βούλοιο τοῖς τοιοῦτοις διηγήμασιν, οἷς τὸν αὐθιμον τοῦτον καὶ μέγαν ὄντως ὁ παρ' αὐτοῦ δοξασθεῖς ἀντεδόξασε, ποικίλαις νόσοις ποικίλα δι' αὐτοῦ τὰ θαύματα καὶ διάφορα προχέον ἐκάστοτε; ὄντως γὰρ θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν ἀνιστῶν οἷα περ φωστῆρας τῷ βίῳ καὶ τὰ παλαιὰ τοῖς νέοις πιστούμενος, ἵνα μὴ γυνῆ τῆ φήμῃ ἀμφιβάλληται τῶν παλαιῶν ἁγίων τὰ θαύματα.

Psalm. 67, 36. 86. Μέγας μὲν γὰρ Ἠλιοῦ καὶ οὐρανίαις πύλαις κλειδα τὴν γλῶτταν κτησάμενος, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Ἠλιοῦ τὸν τοῦ θαύματος λόγον ἔργῳ πιστοῦται, οὐ κλείσας ἢ καλέσας ὑετὸν ἐπὶ γῆς, ἀλλὰ λόγῳ προστάξας καὶ ἀποστρέψας καὶ περιορίσας ἀνικμον γῆν ὕψυδαῖον φερομένῳ τῷ ὑετῷ. Μέγας τῆς ἀρρήτου οἰκονομίας ὁ

Matth. 11, 11. Πρόδρομος καὶ οὐ μείζων οὐδέεις ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν τῷ μεγαλείῳ ἐφίκοιτο ἀνθρώπων οὐδέεις τὸ γενέσθαι καὶ νόμον τέλος καὶ τῆς χάριτος κήρυκα καὶ τὰλλα οἷς φίλος καὶ μάρτυς ἐχρημάτισε γνησιώτατος τοῦ φιλιανθρώπου ὄντως σωτήρος τῆς φύσεως·

ἀλλ' ἔχω τὸν τῷ λόγῳ προκείμενον ζηλωτὴν ἐκεῖνον, τῆς ἐρημίας ζηλωτὴν καὶ τῆς πίστεως, γραμματεῖς κενοῦς καὶ Φαρισαίους ἐλέγχοντα καὶ Χριστοῦ τὴν ἔλευσιν οὐ προκηρύττοντα μὲν ἐπικυροῦντα¹ δὲ καὶ τῆς σκιᾶς τοῦ νόμου τοὺς πειθόμενους ἀπάγοντα καὶ μέχρις αὐτοῦ εἶγε δεήσει καὶ αἵματος πρὸς Ἑβραίων δήμους παρορησιαζόμενον. Ἀντώνιος ὁ μέγας ἤγασεν ἔρημον τῇ ἀγγελικῇ πολιτείᾳ· Εὐδόκιμος ἐκόσμησε τῆς τῶν μοναστῶν πολιτείας τὴν ὄντως ἀγαπητὴν καὶ θεῖαν κατάστασιν· ὁ μακάριος Σάβας καὶ ὁπόσοι ἕτεροι τὸν ἀσκητικὸν δι' ἑαυτῶν ἠνγκότες κατεκόσμησαν βίον, θαυμάσιοι τὴν ἀρετὴν χρηματίζαντες τοῦ αἰωνίου μακαρισμοῦ τυχεῖν ἠξιώθησαν· ὁ δὲ γε αὐθιμος οὗτος ἀνὴρ ἀπάντων τὰ κάλλιστα μελίτης δίκην συλλέξας καὶ μηδενὸς δευτέρου χρηματίζουσι φιλοτιμούμενος καθάπερ δι' ἐσόπτρον παρ' ἑαυτῷ τοὺς ἐκεῖνων ἀποδεικνύσι βίους, τὰς ἀπάντων χάριτας ὡσπερ διὰ βίον οὗτω καὶ διὰ θαυμάτων ἐνὶ παραδεικνύων ἀπαραιοῦ τῷ χαρακτήρι τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας· E διόπερ ὡς τοῦ ἡμετέρου λόγου κρεῖττονα τὴν εἰς αὐτὸν ἐδφημίαν συνείραμι μὲν τοῖς διηγήμασιν οὐ ῥάδιον ἔγνωμεν, Θεῷ δὲ τὸ πᾶν ἀνατιθέμεν, τῷ κάκεινον τοῖς ἀθανάτοις μισθοῖς καὶ λόγῳ παντὸς ἀνωτέροις ἀμειψόμενῳ καὶ ἡμῖν εἰς ἀδύς αὐτὸν βίον τε κωβερνήτην καὶ ὁδηγὸν σωτηρίας καὶ ἀνεπαίσχυντον πρέσβιν ὑπὲρ ἐδεργεσίας παρέχοντα.

87. Ἄλλ' ὁ πᾶτερ ἡμέτερε (οὐδὲ γὰρ φθόνος οὐδ' ὅτι παρὰ δικαιοῖς ἐν τῷ τῷ κοινὸν ἀγαθὸν οἰκειοῦσθαι ἕκαστον, ὅτω πλέον πρόσεστιν πάθον καὶ σχέσεως, ἐπεὶπερ ἡ χάρις οὐ περιγράφεται) ὁ τῶν παλαιῶν μὲν ἀνδραγαθημάτων εἰκῶν τῶν δὲ νέων παράδειγμα, ὁ πίστεως ζήλω καὶ συγγενείας καὶ περιουσίας καταφρονήσας καὶ βίον καθαρῶτητι τοὺς ἀσωμάτους μιμούμενος, ὁ πόλις ἐρήμου· ἤκειε γὰρ ἀντὶ μυρίων ὁ εἰς τῷ πληθεῖ τῆς εἰς Θεὸν δοξολογίας παρεκτεινόμενος· ὁ ἡσυχίας καλλώπισμα καὶ πολλοῖς τοῦ πράγματος παράδειγμα κείμενος· ὁ νηστεία πύνας τὸ πνεῦμα καὶ νεκρώσει σαρκὸς ἀπομαράνας πάθη καὶ συμπαθείας ἔλεῖν τὸν θεῖον δαφιλευσάμενος ἔλεον καὶ τὴν λαμπάδα F φυλάττων ἀροῦσαν εἰς τὸ νυμφῶνος τὴν εἴσοδον· σὺ μὲν ἄρτι τῶν πόνων καὶ καμάτων ἀετῶν εἶχει τὰς ἀντιδόσεις, αὐτὴν τὴν οὐρανῶν βασιλείαν, δι' ἣν τοὺς τοσοῦτους κατεβάλλοι ἀγῶνας, αὐτὰ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ ὀφθαλμοῖς μὲν σαρκὸς ἀθέατα ὅσι δὲ ἀνήκοντα καὶ διανοίαις ἀνέμβητα καὶ αὐτοῖς ἀγγέλοις ἐφετά, ὅν ἀπολαβεῖς χαρμονικῶς ἐδφραίνόμενος, μετὰ προφητῶν χορευῶν, μετὰ ἀποστόλων ἀγαλλόμενος, μετὰ πατέρων χαίρων, μετὰ πάντων ἁγίων κοινῇ¹ δοξολογίαν σὺν ἀγγέλων τάγμασιν ἀπαύστως² ποιούμενος. Ἄλλ' αὐτὸς μὲν βιοῦς τοιοῦτων ἠξιώθη καὶ τῶν ἐπαθλίων· αὐτοῖς δὲ, οἷς τὸ περὶ σὲ φιλότιμον διὰ τὸν σὲ δοξάσαντα Χριστὸν ἀνακέχεται, οἷς ἡ τοῦ τιμίον σου σκήνους περιστολῆ διεσπούδασται καὶ τῆς εἰς σὲ διαθέσεως ὁ πυρὸς θεομότηρα τῆ πίστει μᾶλλον ἀνάπτεται, δοίης τῶν τῆς σωτηρίας τὰς ἐκβάσεις ἐλπίδων· ἔχεις γὰρ ἦδη

VITA

BHG. 647-650.

Invocatio.

F

85. — ¹ ita A; ἀποόλωσε expectaveris. — ² locus corruptus. — ³ ἐτι A.

86. — ¹ ἐπικυροῦντα A.

87. — ¹ membrana lacera est, vocabulum unum desit. — ² ...αὐστως A.

VITA τὸ καθαρόν τῆς προσβείας, τῆς σωματικῆς λήμης ἀπολυθεὶς καὶ τοῦ ἐνταῦθα γνόφου, ᾧ συνεχόμεθα³, κἀκείσε καταλαβόν, ἐνθα οὐκ ἐν ἐσόπτροις, οὐκ ἐν αἰνύμασιν ἀλλὰ προσώπῳ θεῷ παρίσταται τὰς ἐλλάμψεις δεχόμενος ἀμέσως καὶ τῆς ἐντεῖθεν ἀπολαύων χαρᾶς, ἣ ἐστὶ χριστιανοῖς τῶν ἐλπίδων πέρας· δόξης δὲ τοῦ πάθου τὴν ἀμοιβὴν ψυχικῶν σφαλμάτων τὸ ἱλαστήριον, σωματικῶν ἀρρωστημάτων ἰάματα καὶ τῶν ἐξ ἁμαρτιῶν προσγινομένων συμφορῶν ἐξαετᾶζοις ἀπάντων καὶ πάντα εἰς ἡμῖν τῷ βίῳ τῷδε προασπιστῆς, ὁδηγός καὶ πρὸς πᾶσαν ἀνεργὸς σωτηρίαν καὶ τῆς σῆς ἐκεῖ μακαρίας λήξεως κοινωνοὺς ἐργαζόμενος, ὡς ἂν γε μεσιτεία τῆ σῆ Χριστός ὁ πάντων Θεός καὶ σὲ διαφερόντως ὡσπερ ζῶντα καὶ μετὰ τέλος τετιμηκὸς κρατήσοι μὲν τῆ <δεξιᾶ⁴> ἡμῶν τῆς δεξιᾶς καὶ ἐν τῆ βουλή⁵..... διηγῆσοι καὶ μετὰ δόξης εἰς οὐρανόους ἀναλάβηται⁶ σκηνὰς τῆς ἅμα σοὶ χαρισάμενος⁶ ἡμῖν ἀπολαῦσαι χαρᾶς καὶ γλυκντάτης μακαριότητος, ὅτι αὐτῷ πρόπει δόξα, τιμὴ <καὶ> προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάοχῳ Πατρὶ καὶ τῷ πατρογενῶ καὶ ζωοποιῶ Πνεύματι, νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰῶνων· ἀμήν.

³ συνεχο... A. — ⁴ om. A — ⁵ ...λάβηται A. — ⁶ χα....μενος A.

B

DE S. BLASIO AMORIENSI

E

MONACHO CONSTANTINOPOLI

AN.909-912

COMMENTARIUS PRAEVIUS

H. D.

Vita S. Blasii, in uno codice servata,

1. Vitam S. Blasii, qui fuit monachus Romae in monasterio Sancti Caesarii, Constantinopoli in monasterio Studii et in Monte Athone, ex uno qui superest codice proferimus, Parisiensis graeco 1491 (= P), fol. 64^a-86, saec. X exarato (1), quod est menologium decembris. Scriptura nitida est et elegans, liber egregie servatus. Vita tamen Blasii non optime neque perspicue tradita est. Multis sane mendis scatet quae librarii oscitantia induxit, sed et plurimas vocabulorum figuras praebet et verborum consecutiones quas ab ipso scriptore inductas fuisse nobis suspicio est. Alios libelli testes, in dirimendis huiusmodi dubiis pernecessarios frustra quaesivimus. Quare emendationibus admodum parce utendum fuit, et eas solas quae indubiae videbantur, in ipsa scriptoris phrasi posuimus; si quid autem audacius occurrebat, ad infimam reiectum est paginam. Vitam S. Blasii in ipso codice nostro legit illustrissimus Cangius, et selecta quaedam transtulit in Glossarium. Nonnullos quoque locos ex eadem excerptit Wilhelmus Meyer, Spirensis, ut ostenderet rhythmicas clausulas a biographo adhibitae esse (2).

a monacho Studita exarata fuit.

2. Is autem Vitae S. Blasii scriptor monachus Studita fuit, ab hegumeno Anatolio illo, qui ipsum Blasium in coenobium suum recepit, angelica veste indutus (c. 19). Ex ipsius sancti ore accepta esse quae de eo narrat nusquam prodit; multa tamen ex proprii coenobii traditione colligere potuit. Sed testem habuit omni exceptione maiorem, Lucam illum, cuius hortatu ad Blasii gesta conscribenda se accinxit (c. 26). Fuit ille praecipuus e Blasii discipulis; multos cum eo annos degit tum Romae, tum Constantinopoli et tandem in sacro monte (cc. 19, 23), eique guber-

nandi asceterii Athonensis cura a magistro morituro commissa fuit (c. 25). Nulla habuisse videtur biographus scripta documenta, praeter unum quod ceterum a proposito plane alienum est. Huius enim Vitae S. Blasii proprium et singulare est quod vix incoeptam rerum seriem scriptor interrumpit ut historiam, quam vocant animae utilem, vulgatam illam de Euphrosyni coquo, enarrare incipiat (cc. 3-6). Ipsius Blasii gesta ex auditis refert et diligenter quidem. Nihil enim est in iis quae de rebus hominibusque huius aetatis attingit quae non accurate dicta esse reperias.

3. Igitur, absoluta Euphrosyni historia, ad Blasium redit. Hic natus est in agro Amoriensi, pago dicto Ἀρλοσιαναῖς, optimis piisque parentibus, a quibus in baptismo Basilii nomen accepit. Ab Eustratio Pessinuntis metropolitae subdiaconus ordinatus, mox Byzantium ducitur, ubi ab Ignatio patriarcha ad diaconatus gradum evehitur. At vero, veteris Romae desiderio captus, ignotum et prorsus indignum monachum sequitur, qui eum in Bulgariam ducit et pretio venundat. A barbaro, qui eum emerat mox dimittitur, sed in manus piratarum incidit, qui eum in loco deserto relinquunt. Tum recurrit ad orationem et ab angelo, ut alter Tobias, reducit in Bulgariam et episcopo, Romanum iter paranti, comes adhaeret. Romae autem totus est in locis sacris et monasteriis perlustrandis, nec episcopum in patriam redeuntem comitari paratum se ostendit. Monasterio Sancti Caesarii tunc praererat Eustratius Cyzicenus; hic sanctum virum suscipit, eique primum cellam assignat, ubi hesychastarum more degat; mox monastico illum habitu induit nomenque Basilii cum Blasii commutat. In omni

Vitae argumentum.

(1) Catal. Gr. Paris., p. 175. — (2) Gesammelte Abhandlungen zur mittellateinischen

Rythmik, t. II (Berlin, 1905), p. 229-35.

virtutum